

Energiatehokkuusdirektiivin (EU)2023/1791 toimeenpano – EED-työryhmän loppuraportti

27.1.2025



**Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet**

TIIVISTELMÄ

Johdanto

Energiatehokkuusdirektiivi (EU) 2023/1791 on osa Euroopan unionin vihreän kehityksen ohjelmaa, jonka tavoitteena on vähentää kasvihuonekaasupäästöjä 55 % vuoteen 2030 mennessä ja saavuttaa ilmastoneutraalius vuoteen 2050 mennessä. Direktiivi tuli voimaan 10.10.2023, ja sen kansallinen toimeenpano tulee olla valmis 11.10.2025. Raportissa esitetään direktiivin artiklojen vaatimukset, kansallinen tilanne ja mahdolliset lainsäädäntötarpeet sekä tietoja täytäntöönpanon vaikutuksista.

Direktiivin toimeenpanoa Suomessa on valmisteltu laajassa työryhmässä, jota on koordinoanut työ- ja elinkeinoministeriö (TEM). Työryhmään on osallistunut asiantuntijoita eri hallinnonaloilta, tutkimuslaitoksista sekä yrityssektorilta, mikä on mahdollistanut kattavan ja moniulotteisen tarkastelun.

Direktiivin keskeinen tavoite on parantaa energiatehokkuutta kaikilla sektoreilla ja edistää EU:n ilmasto- ja energiatavoitteiden saavuttamista.

Direktiivin vaatimukset ja toimeenpano

Artiklan 3 Energiatehokkuus ensin -periaatteen mukaisesti energiatehokkuusratkaisut on arvioitava suunnittelussa, politiikassa ja merkittävässä investointipäätöksissä. Investointeja suunniteltaessa on selvitettävä vaihtoehtoiset kustannustehokkaat energiaratkaisut. Suomessa energiatehokkuus on jo huomioitu monin osin, mutta direktiivin toimeenpano vaatii lisäksi energiatehokkuuslakiin ja raportointikäytäntöjen kehittämistä.

Artikla 4 asettaa sitovan EU-tason energian loppukulutuksen tavoitetason ja indikaatiivisen EU-tason primäärienergiankulutuksen tavoitetason. Jäsenvaltioiden on direktiivin mukaan asetettava ohjeelliset kontribuutiot, joilla direktiivissä annetulla kaavalla lasketut tavoitetasot saavutetaan vuonna 2030. Direktiivin kaavalla laskettu Suomen energian loppukulutus vuonna 2030 olisi 239,6 TWh. Sitä Suomi ei alustavien laskelmien mukaan tulisi saavuttamaan. Varsinaiset energiankulutuksen tasot vuonna 2030 sekä toimenpiteet niiden saavuttamiseksi tullaan arvioimaan energia- ja ilmastostrategiatyön valmistelun yhteydessä myöhemmin vuonna 2025.

Artikloissa 5 ja 6 korostetaan julkisen sektorin roolia energiatehokkuuden edistämisessä. Julkisten elinten energian loppukulutusta on vähennettävä 1,9 % vuosittain vuodesta 2021 lähtien. Julkisten elinten omistamien rakennusten pinta-alasta on vuosittain korjattava vähintään 3 % lähes nollaenergiatasolle. Suomessa toimeenpano voidaan tehdä pääosin vapaaehtoisten energiatehokkuussopimusten kautta, kun energiatehokkuussopimusten soveltamisalaa laajennetaan koskemaan myös julkisen alan toimijoita. Lisäksi tiedonkeruun rooli kasvaa.

Artiklassa 8 tiukennettiin merkittävästi kauden 2021–2030 energian loppukäytön säästötavoitetta sekä energiansäästön laskennan ja energiansäästöksi hyväksyttävien toimien vaatimuksia. Vuosien 2021–2030 uudeksi kumulatiiviseksi loppukäytön energiansäästötavoitteeksi tulee 187,5 TWh_{kum}. Politiikkatoimet, joilla tavoite pyritään saavuttamaan ovat pääosin energiatehokkuussopimukset, mutta myös esim. pientalojen ja rivitalojen lämpöpumput, asuinrakennusten energia-avustukset, korjausrakentamisen energiamääräykset ja henkilöautojen käyttämien liikennepolttoaineiden verotus. Tietty osuus säästöistä on raportoitava haavoittuvassa asemassa olevien ja energiaköyhien energiatehokkuustoimista. Energiansäästövelvoitteen toteutuminen edellyttää energiatehokkuussopimusjärjestelmää edelleen kaudelle 2026–2035, riittävää kattavuutta sekä raportointijärjestelmän uusintaa.

Artiklassa 11 veloitetaan yritykset ottamaan käyttöön energianhallintajärjestelmä, jos vuosittainen energiankulutus ylittää 85 TJ ja tekemään energiakatselmus neljän vuoden välein, jos energiankulutus ylittää 10 TJ. Muutokset nykyiseen suurten yritysten pakolliseen energiakatselmuskäytäntöön tehdään energiatehokkuuslakiin tehtävillä muutoksilla.

Artiklassa 12 säädetään EU:n datakeskusten kestävyyskriteereiden kehittämisestä sekä tiettyjen kestävyystietojen julkiseksi saattamisesta. Velvoite tietojen asettamiseen julkisesti saataville lisättiin energiatehokkuuslakiin ja se kattaa ainoastaan maakuntatason sijaintitiedon. Säännösten soveltamisalan ulkopuolelle on suljettu datakeskukset, joita käytetään maanpuolustuksessa, alueellisen koskemattomuuden

valvonnassa tai turvaamisessa taikka väestönsuojelussa tai yhteiskunnan kannalta elintärkeiden toimintojen toteuttamisessa.

Artiklat 13–20 eivät ole sisällöltään muuttuneet aiempaan energiatehokkuusdirektiiviin verrattuna.

Artiklan 21 mukaisesti sopimusehtoihin liittyvät veloitteet korostavat energiankäyttöön liittyvän tiedon avoimuutta ja kuluttajansuojaa. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että energianmyynti- ja palvelusopimukset ovat selkeitä ja sisältävät riittävät tiedot energiankulutuksesta sekä mahdollisuuksista parantaa energiatehokkuutta. Suomessa näiden ehtojen toimeenpano vaatii lisäyksiä kansalliseen lainsäädäntöön erityisesti sopimusten läpinäkyvyyden osalta.

Artiklassa 22 säädetään energianeuvonnasta, sen sisällöstä ja kohderyhmistä. Toimeenpanossa toteutetaan samanaikaisesti energiatehokkuusdirektiivin ja rakennusten energiatehokkuusdirektiivin (EPBD) vaatimuksia keskitetyistä asiointipisteistä.

Artiklan 24 veloitteena on lisätä energiatehokkuutta parantavia toimia energiaköyhyydestä kärsivien, heikossa asemassa olevien asiakkaiden, pienituloisissa kotitalouksissa asuvien sekä sosiaaliperusteisissa asunnoissa asuvien parissa ja lisätä näiden tahojen osallistamista sekä heihin liittyvää kampanjointia ja tiedottamista. Suomessa on kattava energianeuvontajärjestelmä, jonka puitteissa pystytään toteuttamaan 22 artiklan ja mm. 24 artiklan veloitteet laajentamalla neuvonnan kohteena olevia kohderyhmiä mm. energiaköyhyydestä kärsiville ja haavoittuvassa asemassa oleville.

Artikloiden 25 ja 26 veloitteiden perusteella säädetään väkiluvultaan yli 45 000 asukkaan kunnille velvoite laatia lämmitys- ja jäähdytysuunnitelma, kriteerit tehokkaalle kaukolämpöjärjestelmälle sekä velvoite hyödyntää datakeskuksissa syntyvää lämpöä. Lisäksi veloitetaan selvittämään laitostasolla hukkalämmön hyödyntämisen mahdollisuus suunniteltaessa mm. teollisuuslaitoksia, jätevesilaitoksia tai datakeskuksia.

Artiklassa 27 Energiatehokkuus ensin -periaatteen toimeenpano verkkosuunnittelussa, verkon kehittämisessä ja investointipäätöksissä sekä verkkotariffeissa edellyttää muutoksia sähkö- ja maakaasumarkkinalakeihin kehittämisvelvollisuuden osalta.

Artikla 28 korostaa pätevyyskriteereiden ja sertifiointien roolia energiatehokkuuden edistämistoimissa. Veloitteiden toteuttamiseksi on selvitetty olemassa olevia menettelyitä ja järjestelmiä sekä arvioitu niiden kehitystarpeita ja riittävyttä.

Artiklassa 29 käsitellään energiapalveluja, joiden avulla halutaan edistettävän energiansäästötoimien toteutumista niin julkisella kuin yksityisellä sektorilla.

Artikla 30 tavoitteena on lisätä julkisia ja yksityisiä energiatehokkuusinvestointeja eri aloilla. Käytössä on erilaisia rahoitus- ja tukimekanismeja ja toimenpiteitä energiatehokkuuden edistämiseksi ja eri rahoituskanavien hyödyntämiseksi. Valtion taloustilanteen ollessa erittäin tiukka uusia rahoitusmekanismeja on lähivuosina tuskin mahdollista perustaa.

Artiklan 35 mukaisesti jäsenvaltioiden tulee raportoida täytäntöönpanon edistymisestä säännöllisesti. Suomessa Energiavirasto hoitaa direktiivin toimeenpanon seuranta- ja raportointitehtäviä.

Direktiivin vaikutukset

Direktiivi vaikuttaa laajasti julkishallintoon, yrityksiin ja kotitalouksiin. Suorat taloudelliset kustannukset liittyvät energiatehokkuusinvestointeihin ja hallinnollisiin tehtäviin. Pitkällä aikavälillä odotetaan energiansäästöjä ja vähähiilisyden edistämistä.

Julkisen alan haasteet kohdistuvat energiatehokkuustoimenpiteiden ja energiatehokkaiden hankintojen lisäksi erityisesti seurannan ja raportoinnin aiheuttamaan hallinnolliseen työhön. Yrityksille direktiivin veloitteet voivat myös avata uusia liiketoimintamahdollisuuksia. Esimerkiksi energiansäästötoimenpiteet ja energiatehokkaiden teknologioiden kehittäminen voivat tuottaa pitkän aikavälin taloudellista hyötyä.

Kotitalouksille direktiivi voi tuoda energiansäästöjä. Energianeuvonta auttaa kotitalouksia tekemään käytännön ratkaisuja energiakustannusten hallintaan ja energiatehokkuuden parantamiseen.

Kaiken kaikkiaan direktiivin toimeenpano edellyttää kattavaa yhteistyötä valtion, kuntien, yritysten ja kansalaisten kesken tavoitteiden saavuttamiseksi. Ottaen huomioon toteutetun ja olemassa olevan järjestelmällisen ja pitkäjänteisen työn energiatehokkuuden edistämiseksi Suomessa, direktiivin vaikutus energiatehokkuuden lisäämisessä jää vähäiseksi.

SUMMARY

Introduction

The Energy Efficiency Directive (EU) 2023/1791 is part of the European Union's Green Deal, which aims to reduce greenhouse gas emissions by 55% by 2030 and achieve climate neutrality by 2050. The directive entered into force on 10 October 2023, and its national implementation must be completed by 11 October 2025. The report sets out the requirements of the articles of the Directive, the national situation and possible legislative needs, as well as information on the impact of implementation.

The implementation of the Directive in Finland has been prepared by an extensive working group coordinated by the Ministry of Economic Affairs and Employment. The working group has included experts from different administrative branches, research institutes and the business sector, which has enabled a comprehensive and multidimensional examination.

A key objective of the directive is to improve energy efficiency in all sectors and contribute to the EU's climate and energy targets.

Requirements and implementation of the Directive

In line with Article 3 Energy Efficiency First principle, energy efficiency solutions must be assessed in planning, policy and major investment decisions. When planning investments, alternative cost-effective energy solutions must be explored. In Finland, energy efficiency has already been considered in many respects, but the directive requires additions to the Energy Efficiency Act and the development of reporting practices.

Article 4 sets a binding EU-level target level for final energy consumption and an indicative EU-level target level for primary energy consumption. The Directive requires Member States to set indicative contributions to achieve the target levels calculated using the formula set out in the directive in 2030. Finland's final energy consumption in 2030, calculated using the formula of the directive, would be 239.6 TWh. According to preliminary calculations, Finland would not achieve this. The actual energy consumption levels in 2030 and the measures to achieve them will be assessed in connection with the preparation of the energy and climate strategy work later in 2025.

Articles 5 and 6 emphasise the role of the public sector in promoting energy efficiency. The final energy consumption of public bodies will have to be reduced by 1.9% annually from 2021. At least 3% of the floor area of buildings owned by public bodies must be renovated annually to nearly zero-energy levels. In Finland, implementation can mainly be carried out through voluntary energy efficiency agreements, as the scope of energy efficiency agreements is extended to also apply to public sector operators. In addition, the role of data collection is growing.

Article 8 significantly strengthened the energy end-use savings target for the period 2021-2030, as well as the requirements for the calculation of energy savings and the measures to be adopted as energy savings. The new cumulative end-use energy savings target for 2021–2030 will be 187.5 TWh_{cum}. The policy measures aimed at achieving the target are mainly energy efficiency agreements, but also, for example, energy efficiency agreements, heat pumps for detached houses and terraced houses, energy subsidies for residential buildings, energy regulations for renovation and taxation of transport fuels used by passenger cars. A certain proportion of savings shall be reported on energy efficiency measures for vulnerable and energy poor people. The fulfilment of the energy savings obligation still requires an energy efficiency agreement system for the period 2026–2035, sufficient coverage and a renewal of the reporting system.

Article 11 obliges companies to put in place an energy management system if their annual energy consumption exceeds 85 TJ and to carry out an energy audit every four years if energy consumption exceeds 10 TJ. Changes to the current mandatory energy audit practice for large companies will be made through amendments to the Energy Efficiency Act.

Article 12 provides for the development of sustainability criteria for EU data centres and the making public of certain sustainability information. The obligation to make data publicly available was added to the Energy Efficiency Act and only covers location data at the county level. Data centres used for national

defence, monitoring or safeguarding territorial integrity, civil protection or carrying out functions vital to society are excluded from the scope of the provisions.

The content of Articles 13 to 20 has not changed compared to the previous Energy Efficiency Directive.

In accordance with Article 21, contractual obligations emphasise transparency of information on energy use and consumer protection. Member States shall ensure that energy sales and service contracts are clear and contain sufficient information on energy consumption and the potential for improving energy efficiency. In Finland, the implementation of these terms and conditions requires additions to national legislation, especially regarding the transparency of contracts.

Article 22 regulates energy advice, its content and target groups. The requirements of the Energy Efficiency Directive and the Energy Performance of Buildings Directive (EPBD) on one-stop-shops will be implemented at the same time.

Article 24 obliges to increase energy efficiency measures for energy poor customers, vulnerable customers, people living in low-income households and people living in social housing, and to increase their engagement, campaigning and awareness-raising. Finland has a comprehensive energy advisory system, within the framework of which it is possible to implement Article 22 and e.g. Article 24 obligations by broadening the target groups to be advised, including those affected by energy poverty and vulnerable people.

Based on the obligations laid down in Articles 25 and 26, municipalities with more than 45,000 inhabitants are required to draw up a heating and cooling plan, criteria for an efficient district heating system and an obligation to utilise heat generated in data centres. In addition, it is obligatory to investigate at plant level the possibility of utilising waste heat when designing, for example, industrial plants, wastewater plants or data centres.

In Article 27, the implementation of the Energy Efficiency First principle in network planning, network development and investment decisions, as well as in network tariffs, requires amendments to the Electricity and Natural Gas Market Acts regarding the development obligation.

Article 28 emphasises the role of qualification criteria and certifications in energy efficiency promotion activities. To fulfil the obligations, existing procedures and systems have been examined and their development needs and adequacy assessed.

Article 29 deals with energy services intended to contribute to energy saving measures in both the public and private sectors.

Article 30 aims to increase public and private investment in energy efficiency in various sectors. Various funding and support mechanisms and measures are in place to promote energy efficiency and to make use of different funding channels. As the country's finances are very tight, it will hardly be possible to establish new financing mechanisms in the next few years.

In accordance with Article 35, Member States shall report regularly on progress in implementation. In Finland, the Energy Authority is responsible for monitoring and reporting on the implementation of the Directive.

Impact of the Directive

The directive will have a broad impact on public administrations, businesses and households. Direct economic costs are related to energy efficiency investments and administrative tasks. In the long term, energy savings and the promotion of low-carbon solutions are expected.

In addition to energy efficiency measures and energy-efficient procurement, the challenges in the public sector focus particularly on the administrative work caused by monitoring and reporting. For companies, the obligations of the directive may also open new business opportunities. For example, energy-saving measures and the development of energy-efficient technologies can bring long-term economic benefits.

For households, the directive can bring energy savings. Energy advice helps households make practical solutions for controlling energy costs and improving energy efficiency.

All in all, the implementation of the directive requires comprehensive cooperation between the state, municipalities, companies and citizens to achieve the objectives. Considering the systematic and long-term

work that has been carried out and exists to promote energy efficiency in Finland, the impact of the directive on increasing energy efficiency will be limited.

Esipuhe

Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM) asetti uudistetun energiatehokkuusdirektiivin (EU) 2023/1791 toimeenpanon valmisteluun työryhmän, jonka toimikausi oli 12.5.2023–31.12.2024. Työryhmän puheenjohtajana toimi teollisuusneuvos Juhani Tirkkonen TEM:stä. Työryhmä kokoontui 11 kertaa.

Konkreettinen työ tehtiin artiklakohtaisissa asiantuntijatyöryhmissä, joihin nimettiin puheenjohtajat ja kutsuttiin jäseniksi viranomaisten ja sidosryhmien edustajia. Asiantuntijatyöryhmiin pyrittiin saamaan mukaan laaja-alainen ja paras mahdollinen asiantuntemus ja ne työskentelivät kokoontuen useita kertoja, kooten tietoa ja tehden lisäselvityksiä. Tämä raportti on koottu asiantuntijatyöryhmien tuottamien aineistojen perusteella. Asiantuntijatyöryhmiä oli 19 ja niihin osallistui 79 asiantuntijaa. Myös ulkopuolisia tahoja kuultiin. Kussakin asiantuntijatyöryhmässä käsiteltiin yhtä tai useampaa energiatehokkuusdirektiivin artiklaa. Työryhmät suunnittelivat ja valmistelivat ehdotuksen toimeenpanon toteutuksesta, arvioivat lainsäädäntötarpeet ja valmistelivat vaikutusten arvioinnit.

Työryhmän ja asiantuntijatyöryhmien kokoonpano on esitetty liitteessä 1. Puheenjohtaja kiittää kaikkia työryhmään, asiantuntijatyöryhmiin ja muita työhön osallistuneita tahoja arvokkaasta työpanoksesta.

Saatuaan tehtävänsä valmiiksi työryhmä luovuttaa kunnioittaen raporttinsa työ- ja elinkeinoministeriölle.

Sisällys

TIIVISTELMÄ.....	2
SUMMARY	4
Esipuhe	7
1 Johdanto	10
2 Energiatehokkuusdirektiivin kansallinen toimeenpano	11
2.1 Määritelmiä ja lyhenteitä	11
2.1.1 Artikla 2 Määritelmät.....	11
2.1.2 Lyhenteitä	12
2.2 Artikla 3 Energiatehokkuus ensin -periaate	13
2.3 Artikla 4 Energiatehokkuustavoitteet.....	15
2.4 Artikla 5 Julkisen sektorin johtoasema energiatehokkuudessa	16
2.5 Artikla 6 Julkisten elinten rakennusten esimerkillinen rooli	18
2.6 Artikla 7 Julkiset hankinnat	20
2.7 Artiklat 8 Energiansäästövelvoite, 9 Energiatehokkuusvelvoitejärjestelmät sekä 10 Vaihtoehtoiset politiikkatoimet.....	23
2.8 Artikla 11 Energianhallintajärjestelmät ja energiakatselmuksset.....	25
2.9 Artikla 12 Datakeskukset.....	28
2.10 Artiklat 13–20 Mittausasiat.....	30
2.11 Artikla 21 Sopimusasiat.....	30
2.12 Artikla 22 Energianeuvonta.....	32
2.13 Artikla 24 Energiaköyhyys	34
2.14 Artikla 25 Lämmityksen ja jäähdytyksen arviointi ja suunnittelu.....	36
2.15 Artikla 26 Tehokas kaukolämmitys ja laitoskohtaiset kustannus-hyötyanalyysit	38
2.16 Artikla 27 Energian muunto, siirto ja jakelu	40
2.17 Artikla 28 Pätevyys-, akkreditointi- ja sertifiointijärjestelmien saatavuus	41
2.18 Artikla 29 Energiapalvelut	44
2.19 Artikla 30 Kansallinen energiatehokkuusrahassto, rahoitus ja tekninen tuki.....	47
2.20 Artikla 31 Muunto- ja PEF-kertoimet	49
2.21 Artikla 35 Uudelleentarkastelu ja täytäntöönpanon seuranta	50
3 Keskeiset johtopäätökset.....	51
3.1 Toimeenpano.....	51
3.1.1 Yleisesti toimeenpanosta.....	51
3.1.2 Vapaaehtoiset energiatehokkuussopimukset.....	51
3.1.3 Muutokset lainsäädäntöön.....	52
3.1.4 Muut toimet ja niiden jatkokehitys.....	52

3.2	Direktiivin keskeiset vaikutukset	52
3.2.1	Vaikutukset kohderyhmittäin	53
3.2.2	Vaikutukset vaikutustyypeittäin	54
Liite 1.	Artiklojen liittymät toisiinsa	56
Liite 2.	Direktiivin liittymiä muihin direktiiveihin, lakeihin ja muihin velvoitteisiin	57
Liite 3.	Työryhmä, asiantuntijatyöryhmät sekä muut kuullut tahot	59

1 Johdanto

Euroopan komissio antoi 14.7.2021 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston uudelleen laadituksi energiatehokkuusdirektiiviksi (EED). Ehdotus oli osa 55-valmiuspakettia. Silloista energiatehokkuusdirektiiviä (2012/27/EU) oli muutettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä (EU) 2018/2002 sekä sähkön sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä (EU) 2019/944. Uudelleentarkastelun taustalla oli Euroopan unionin vihreän kehityksen ohjelma ja tavoite vähentää kasvihuonekaasupäästöjen nettopäästöjä vähintään 55 % vuoteen 2030 mennessä ja saavuttaa ilmastoneutraalisuus vuoteen 2050 mennessä. Ehdotus energiatehokkuusdirektiiviksi oli yksi Euroopan komission vihreän kehityksen ohjelman toteutukseen liittyvistä ehdotuksista, joilla EU:n ilmasto-, energia-, liikenne- ja veropolitiikkaa uudistettiin tavoitteiden saavuttamiseksi.

Uudistettu energiatehokkuusdirektiivi (EU) 2023/1791 tuli voimaan 10.10.2023. Uudistetussa energiatehokkuusdirektiivissä on säädetty EU-tason energiatehokkuustavoitteista, sekä puitteet ja toimenpiteet, joilla edistetään energiatehokkuutta ja varmistetaan energiatehokkuustavoitteiden saavuttaminen Euroopan unionissa. Direktiivissä linjataan säännöt, joiden avulla toteutetaan energiatehokkuus ensin -periaatetta kaikilla sektoreilla. Lisäksi direktiivin tavoitteena on poistaa esteitä energiamarkkinoilta ja lisätä energian hankinnan ja käytön energiatehokkuutta. Direktiivissä on säädetty myös kansallisen tason energiatehokkuustavoitteista ja niiden asettamisesta vuodelle 2030.

Direktiivin kansallisen toimeenpanon on oltava valmiina 11. lokakuuta 2025. Osa velvoitteista on toimeenpantava kansallisesti jo aiemmin.

Suomen energiatehokkuustoiminnan keskeisinä osina ovat edelleen vapaaehtoiset energiatehokkuussopimukset, energiakatselmukset sekä markkinalähtöinen ja kustannustehokas lähestyminen energiatehokkuuden edistämiseen.

Työryhmän raportissa esitetään direktiivin artikloita siltä osin, kun toimeenpanon suunnittelu ja valmistelu edellyttää. Raportissa esitetään kunkin artiklan vaatimukset tiivistettynä, kansallinen tilanne ja kehitys sekä mahdolliset muutostarpeet, mukaan lukien lainsäädäntötarpeet.

2 Energiatehokkuusdirektiivin kansallinen toimeenpano

2.1 Määritelmiä ja lyhenteitä

2.1.1 Artikla 2 Määritelmät

Direktiivi sisältää useita määritelmiä, jotka ovat joko kokonaan uusia tai joiden sisältö on muuttunut. Uudet ja uudistetut määritelmät, joihin liittyvät direktiivin säännökset toimeenpannaan säätämällä niistä kansallisesti lailla, sisällytetään kansalliseen lainsäädäntöön. Seuraavassa esitellään tarkemmin osa direktiivin toimeenpanon kannalta keskeisistä, uusista tai uudistetuista määritelmistä.

Energian loppukulutus

Direktiivin 2012/27/EU energian loppukulutuksen määritelmä on toimeenpantu kansallisesti energiatehokkuuslailla. Vanhassa energiatehokkuusdirektiivissä energian loppukulutuksella tarkoitettiin kaikkea teollisuudelle, liikenteelle, kotitalouksille, palveluihin ja maataloudelle toimitettua energiaa. Siihen ei kuulunut energian muuntamisen alalle ja energiateollisuudelle toimitettu energia. Uudessa direktiivissä määritelmä on muuttunut. Liikenteelle toimitettuun energiaan on lisätty kansainvälisen ilmailun energiankulutus, mutta siihen ei lueta kansainvälisen meriliikenteen polttoaineita. Lisäksi loppukulutukseen toimitetuksi energiaksi ei määritelmän mukaan lueta ympäristön energiaa, eikä siirrosta ja jakelusta aiheutuvaa hävikkiä.

Julkinen elin

Julkiseen sektoriin kohdistuvat velvoitteet laajenevat. Julkisen elimen määritelmä on sisällöltään kokonaan uusi. Direktiivissä 2012/27/EU 'julkisella elimellä' tarkoitettiin direktiivissä 2004/18/EY (ns. klassinen hankintadirektiivi) määriteltyjä hankintaviranomaisia. Lisäksi suuri osa julkiseen sektoriin kohdistuvista velvoitteista koski valtion keskushallintoa. Uudessa direktiivissä hankintaviranomaiset ja -yksiköt on määritelty erikseen viittauksilla EU:n hankintadirektiiveihin, ja julkiselle elimelle on annettu uusi määritelmä. Sen mukaan julkisilla elimillä tarkoitetaan kansallisia, alueellisia tai paikallisia viranomaisia ja kyseisten viranomaisten suoraan rahoittamia ja hallinnoimia yksiköitä, jotka eivät kuitenkaan ole luonteeltaan teollisia tai kaupallisia.

Suomessa julkisia elimiä ovat kansallisella tasolla valtion viranomaiset, alueellisella tasolla kuntayhtymät ja hyvinvointialueet ja paikallistasolla kunnat. Myös liikelaitokset ja taseyksiköt ovat julkisia elimiä, sillä ne ovat osa kunnan tai valtion oikeushenkilöä. Lisäksi julkisia elimiä ovat muut yhteisöt, esimerkiksi yhtiöt, yhdistykset tai säätiöt, jotka täyttävät viranomaisen omistukseen ja rahoitukseen sekä toiminnan luonteeseen liittyvät edellytykset. Muiden yhteisöjen kohdalla määritelmän soveltumisen toteaminen edellyttää tapauskohtaista arviointia.

Loppuasiakas ja loppukäyttäjä

Direktiivissä 2012/27/EU 'loppuasiakkaalla' tarkoitettiin luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka ostaa energiaa omaa loppukäyttöä varten. Direktiivillä (EU) 2018/2002 energiatehokkuusdirektiiviin lisättiin loppuasiakkaita ja loppukäyttäjiä koskevia säännöksiä, ja muutospäätöksen johdanto-osassa erotettiin toisistaan loppuasiakkaan ja loppukäyttäjän määritelmät. Loppuasiakkaana oli pidettävä luonnollisia ja oikeushenkilöitä, jotka ostavat hyödykettä toimittajan kanssa tehdyn käyttäjäkohtaisen sopimuksen pohjalta. Loppukäyttäjällä tarkoitettiin johdanto-osan mukaan laajempaa kuluttajaryhmää, joka kattaa lämmitystä, jäähdytystä tai lämmintä käyttövettä omaan loppukäyttöön ostavien loppuasiakkaiden lisäksi yksittäisen rakennuksen tai moniasuntoisen tai moneen eri tarkoitukseen käytettävän rakennuksen yksittäisen yksikön asukkaan, jos lämmitys, jäähdytys tai lämmin vesi toimitetaan keskitetystä lähteestä ja

jos asukkaalla ei ole suoraa eikä käyttäjäkohtaista sopimusta energiantoimittajan kanssa. Erottelun tarkoituksena oli turvata tietyt oikeudet myös niille lämmityksen, jäähdytyksen ja lämpimän käyttöveden käyttäjille, joilla ei ole omaa sopimussuhdetta toimittajaan. Suomessa esimerkiksi asunto-osakeyhtiön huoneiston asukas voi olla loppukäyttäjä suhteessa kaukolämmön toimittajaan. Loppukäyttäjän ja loppuasiakkaan määritelmät toimeenpantiin kansallisesti energiatehokkuuslain muutoksella 1338/2016 (HE 104/2020 vp). Uudessa direktiivissä loppuasiakkaan ja loppukäyttäjän määritelmien erottelu on tuotu direktiivin määritelmiä koskevaan 2 artiklaan. Uuden direktiivin loppuasiakkaan ja loppukäyttäjän määritelmät on jo toimeenpantu kansallisesti, mutta direktiivin toimeenpano edellyttää energiatehokkuuslain tarkistamista ja uusia säännöksiä liittyen siihen, mitkä oikeudet ja velvoitteet kumpaakin ryhmää koskevat.

11 artiklan velvoitteiden kohteena oleva 'yritys'

Energiakatselmuksia koskevan velvoitteen soveltamisala muuttuu, ja katselmusvelvoitteen rinnalle säädetään uusi velvoite ottaa käyttöön energianhallintajärjestelmä. Velvoitteiden kohteena on yritys, ja kunkin velvoitteen soveltamisala määräytyy sen mukaan, mikä on yrityksen keskimääräinen vuotuinen energiankulutus (kolmen edeltävän vuoden keskiarvo). Jos keskimääräinen vuotuinen kulutus on yli 23 600 MWh, yrityksen tulee ottaa käyttöön energianhallintajärjestelmä; jos keskimääräinen vuotuinen kulutus on yli 2 700 MWh, yrityksen tulee tehdä energiakatselmus. Uudessa direktiivissä on määritelmät mikro- ja pk-yritykselle, jotka viittaavat komission suositukseen 2003/361/EY mikroyritysten ja pk-yritysten määritelmästä. EED 11 artiklaan liittyvässä komission suosituksessa (EU) 2024/2002 esitetään komission näkemys liittyen siihen, miten sidosyritykset tulisi huomioida yrityksen määritelmässä.

Energiatehokkuusdirektiivissä 'yritystä' ei ole erikseen määritelty.

Edeltävässä energiatehokkuusdirektiivissä ja nykyisessä energiatehokkuuslaissa (1429/2014) katselmusvelvoitteen kohteena olivat suuret yritykset. Energiatehokkuuslain (3 § 1 mom. 6-k.) mukaan suurella yrityksellä tarkoitetaan taloudellista toimintaa harjoittavaa luonnollista henkilöä ja oikeushenkilöä, jonka palveluksessa on vähintään 250 työntekijää taikka jonka vuosiliikevaihto on yli 50 miljoonaa euroa ja taseen loppusumma on yli 43 miljoonaa euroa. Uudistetun direktiivin toimeenpanon myötä suuren yrityksen määritelmä tulee korvata yrityksen määritelmällä. Yrityksellä tarkoitettaisiin taloudellista toimintaa harjoittavaa luonnollista henkilöä ja oikeushenkilöä.

2.1.2 Lyhenteitä

Raportissa käytettyjä lyhenteitä:

CAP	EU:n yhteinen maatalouspolitiikka (Common Agricultural Policy)
EED	Energiatehokkuusdirektiivi (Energy Efficiency Directive)
EPBD	Rakennusten energiatehokkuusdirektiivi (Energy Performance of Buildings Directive)
FEC	Energian loppukulutus (Final Energy Consumption)
KAISU	Keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelma
LTRS	Pitkän aikavälin korjausrakentamisen strategia (Long Term Renovation Strategy)
NECP	Kansallinen energia- ja ilmastosuunnitelma (National Energy and Climate Plan)
NECPR	Kansallisen energia- ja ilmastosuunnitelman edistymisraportti
OEF	Osaamisen ennakointifoorumi

PEC	Energian kokonaiskulutus (Primary Energy Consumption)
SCF	Sosiaalinen ilmastorahasto (Social Climate Fund)

2.2 Artikla 3 Energiatehokkuus ensin-periaate

Artiklan velvoitteet

Artiklan tavoitteena on vahvistaa energiatehokkuus ensin -periaate yleisperiaatteeksi, joka olisi otettava huomioon energijärjestelmissä sekä muilla aloilla silloin, kun niillä on vaikutusta energiankulutukseen tai energiatehokkuuteen. Energiatehokkuus ensin -periaatteella tarkoitetaan sitä, että energiaa koskevassa suunnittelussa, politiikassa ja merkittävässä investointipäätöksissä huomioidaan mahdollisimman hyvin kustannustehokkaat energiatehokkuusratkaisut siten, että kuitenkin saavutetaan kyseisten päätösten tavoitteet. Toimenpiteillä voidaan tehostaa energian kysyntää ja tarjontaa erityisesti säästöjen, kulutusjouston, energian tehokkaamman muuntamisen, siirtämisen ja jakelun avulla. Merkittäväillä investointipäätöksillä tarkoitetaan investointeja, joiden arvo on yli 100 miljoonaa euroa tai yli 175 miljoonaa euroa liikenneinfrastruktuurihankkeissa ja joilla on vaikutusta energiankulutukseen ja energiatehokkuuteen.

Jäsenvaltioiden on edistettävä järjestelmällisiin analyysimenetelmiin ja ajantasaisiin hintatietoihin perustuvien kustannus-hyötyanalyysien käyttämistä laajempien taloudellisten, sosiaalisten ja ympäristövaikutusten selvittämiseksi.

Periaatteen soveltamista ja sen vaikuttavuutta on seurattava. Jäsenvaltioiden tulee ilmoittaa komissiolle kansallisissa energia- ja ilmastosuunnitelmissa (NECP) kuinka periaate on otettu huomioon suunnittelua, politiikkaa ja merkittäviä investointeja koskevissa päätöksissä sekä arvioitava sen hyötyjä sekä toimet, joita on toteutettu sääntelyesteiden tai muiden esteiden poistamiseksi.

Jäsenvaltioiden tulee arvioida energiatehokkuus ensin -periaatteen toimien vaikutuksia energiaköyhyyteen. Toimet eivät saa vaikeuttaa energiaköyhien asemaa, ja myös energiaköyhien mahdollisuutta energiatehokkuusparannuksiin on tuettava.

Artikla 7 vaatii, että jäsenvaltiot varmistavat, että hankintaviranomaiset ja -yksiköt soveltavat energiatehokkuus ensin -periaatetta hankinta- ja käyttöoikeussopimuksissa, joiden arvo on yhtä suuri tai suurempi kuin käyttöoikeussopimusdirektiivin 2014/23/EU 8 artiklassa ja hankintadirektiivien 2014/24/EU ja 2014/25/EU 4 ja 15 artikloissa säädetyt kynnyksarvot.

Artiklan 27 mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että kaasun ja sähkön siirto- ja jakeluverkonhaltijat soveltavat energiatehokkuus ensin -periaatetta verkon suunnittelussa, kehittämisessä ja verkkoinvestointeja koskevissa päätöksissä. Lisäksi artiklassa edellytetään, että kansalliset energia-alan sääntelyviranomaiset soveltavat päätöksissään tätä periaatetta toteuttaessaan maakaasudirektiivissä 2009/73/EY ja sähkömarkkinadirektiivissä (EU) 2019/944 säädetyt tehtäviä.

Nykytila

Artiklan velvoitteet ovat pääsääntöisesti uusia, mutta EU:n hallintomalliasetuksen (EU) 2018/1999 3 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on jo aiemmin pitänyt ottaa energiatehokkuus ensin -periaate huomioon yhdennetyissä kansallisissa energia- ja ilmastosuunnitelmissaan.

Suomessa on panostettu jo pitkään energiatehokkuuteen sekä energiansäästöön ja niitä edistetään monin keinoin ja kaikilla sektoreilla. Energiatehokkuus otetaan jo nykyisin huomioon kattavasti erilaisissa suunnittelu-, politiikka- ja merkittävässä investointipäätöksissä. Energiatehokkuus ensin -periaate on kuitenkin uusi velvoite energiatehokkuusdirektiivissä ja artiklan toimeenpano vaatii lisäksi energiatehokkuuslakiin.

Muutos-/säädöstarpeet

Energiatehokkuus ensin -periaatteen soveltamisen varmistaminen edellyttää, että merkittävässä investointipäätöksissä, joilla on vaikutusta energiankulutukseen tai energiatehokkuuteen, tulee tehdä selvitys, joka mahdollistaa vaihtoehtoisten kustannustehokkaiden energiatehokkuustoimenpiteiden selvittämisen. Selvitystä ei kuitenkaan tarvitse tehdä, jos investointipäätöksen tavoitteita ei voida saavuttaa merkittävästi energiatehokkaammin muulla kuin suunnitellulla tavalla. Investointia tai hanketta suunnittelevan toiminnanharjoittajan tulee toimittaa keskeiset tulokset Energiavirastolle, jotta periaatteen toteutumista voidaan seurata.

Asiantuntijatryöryhmässä haastateltujen sidosryhmien edustajien näkemyksen mukaan selvityksen teossa tulee olla riittävästi joustavuutta, jonka seurauksena ehdotetaan, että yritykset voisivat itse hyödyntää erilaisia kustannus-hyötyanalyysien menetelmiä siten, että mahdolliset energiatehokkuusratkaisut tulevat asianmukaisesti käsiteltyä. Jäsenvaltioiden tulee kuitenkin asettaa julkisesti saataville ohjeistusta, jonka avulla investointipäätösten laajempia hyötyjä sekä vaikutuksia energiaköyhyyteen voidaan tarvittaessa arvioida.

Merkittävien investointipäätösten lisäksi jäsenvaltioiden on varmistettava, että energiatehokkuusratkaisut, kuten kysyntäpuolen resurssit ja järjestelmän joustomahdollisuudet, arvioidaan suunnittelussa ja politiikoissa, jotka liittyvät energijärjestelmiin tai muihin aloihin, kun niillä on vaikutusta energiankulutukseen tai energiatehokkuuteen. Tällaisia suunnittelu- tai politiikkatoimia ovat esimerkiksi energia- ja ilmastostrategia, kansallinen rakennusten perusparannussuunnitelma, Liikenne 12 -suunnitelma sekä energiatehokkuussopimukset. Arvioinnin varmistamiseksi viranomaisille tulee asettaa uusi, energiatehokkuuden huomioimista koskeva velvoite. Kaikki suunnitteilla ja olemassa olevat suunnittelu- ja politiikkatoimet, joilla on vaikutusta energiatehokkuuteen tai energiankulutukseen, tulee selvittää sekä tarkastella tapauskohtaisesti, kuinka energiatehokkuus ensin -periaate voidaan ottaa niissä huomioon.

Kansallisesti tulee määritellä taho, joka seuraa ja valvoo energiatehokkuus ensin -periaatteen toteutumista Suomessa ja seuraa sen vaikutuksia suunnittelussa sekä politiikkaa ja merkittäviä investointeja koskevissa päätöksissä. Lisäksi on arvioitava toimia sääntelyesteiden tai muiden esteiden poistamiseksi.

Energiavirasto voisi vastata periaatteen seuraamisesta, valvonnasta, vaikutusten seurannasta ja voisi auttaa viranomaisia huomioimaan periaate asianmukaisesti erilaisissa suunnittelu- ja politiikkatoimissa. Energiatehokkuus ensin -periaatteen soveltamisesta ja vaikutuksista pitää raportoida komissiolle ensimmäisen kerran vuonna 2027.

Vaikutukset

Artiklan tunnistettiin vaikuttavan julkishallintoon ja elinkeinoelämään.

Vaikutukset elinkeinoelämään johtuvat pääasiassa vaatimuksesta tehdä energiatehokkuus ensin -periaatteen mukainen selvitys merkittävistä investoinneista. Merkittävässä investoinneissa, joilla on vaikutusta energiatehokkuuteen tai energiankulutukseen, on jo usein tapana selvittää investoinnin energiatehokkuutta suunnitteluvaiheessa, joten vaatimuksen lisäkustannukset jäävät rajallisiksi. Toimijat voivat kuitenkin saada hyötyjä selvityksen teosta, sillä sen avulla ne voivat mahdollisesti toteuttaa investointinsa kustannustehokkaammin. Sen lisäksi elinkeinoelämälle voi tulla vaikutuksia erilaisten suunnittelu- ja politiikkatoimien kautta, jos niissä nähdään erityisiä tarpeita periaatteen soveltamiseksi.

Artikla vaikuttaa erityisesti julkishallintoon, jonka tulee seurata, valvoa ja raportoida periaatteen toteutumista. Tehtävien toimeenpano edellyttää mm. tietojen keräämistä merkittävistä investoinneista, sen varmistamista, että periaate huomioidaan eri aloilla oleellisissa suunnittelu- ja politiikkatoimissa asianmukaisesti sekä periaatteen hyödyntämisestä aiheutuvien hyötyjen ja vaikutusten seuranta ja raportointia. Sen lisäksi muulle julkishallinnolle kohdistuu vaikutuksia siitä, että energiatehokkuus ensin -periaate tulee huomioida oleellisissa suunnittelu- ja politiikkatoimissa.

2.3 Artikla 4 Energiatehokkuustavoitteet

Artiklan velvoitteet

Energiatehokkuustavoite on määritelty siten, että jäsenvaltioiden on yhteisesti varmistettava, että energiankulutus vähenee vuoteen 2030 mennessä vähintään 11,7 % EU:n vuoden 2020 viiteskenaarion ennusteisiin verrattuna siten, että unionin energian loppukulutus (FEC) on enintään 763 Mtoe. Lisäksi on pyrittävä saavuttamaan ohjeellinen unionin primäärienergian kulutustavoite (PEC) 992,5 Mtoe vuonna 2030.

Jäsenvaltioiden on asetettava ohjeelliset FEC-kontribuutiot, joilla kollektiivisesti saavutetaan em. sitova EU-tason FEC-tavoite. Lisäksi on pyrittävä saavuttamaan EU-tason PEC-tavoite. Jäsenvaltiotasolla FEC-tavoitetta asettaessa voidaan ottaa huomioon paljon kansallisia erityispiirteitä ja haluttaessa käyttää direktiivin liitteessä I esitettyä neljän kertoimen kaavaa; kaavalla saatiin tulokseksi 239,6 TWh. Samalla on kuitenkin varmistettava, ettei tavoite poikkea kaavalla lasketusta yli 2,5 %-yksikköä ja lisäksi on esitettävä, mitä asetettu FEC-tavoite tarkoittaa absoluuttisena PEC-tasona.

Jäsenvaltion FEC-tavoite vuodelle 2030 oli ilmoitettava NECP:ssä kesäkuussa 2024.

Nykytila

Suomen FEC oli 290 TWh vuonna 2021 ja 271,4 TWh vuonna 2022. Valtioneuvoston erilaisten selontekojen ja raportointien tueksi kesällä 2024 valmistuneessa PEIKKO-selvityksessä ¹ energian loppukulutuksen arvioidaan olevan 270 TWh vuonna 2030. Primäärienergian kulutus (PEC) olisi vastaavasti noin 394 TWh. Näiden laskelmien mukaan Suomi ei tulisi saavuttamaan sille komission kaavalla jyvitetäviä jäsenvaltiokohtaisia energiakulutustavoitteita. Uuden energia- ja ilmastostrategian valmistelu on meneillään TEM:n johdolla.

Muutos- ja säädöstarpeet

NECP-päivityksen luonnoksessa kesäkuussa 2023 Suomi ilmoitti esittävänsä luvun kesäkuussa 2024. Komissio ilmoitti 19.12.2023 energiatyöryhmässä menettelystään energiankulutuksen ilmoittamisesta ja korjaamisesta. Komission ilmoittama menettely oli seurausta tilanteesta, jossa direktiivin voimaantulo oli viivästynyt ja sen seurauksena direktiiviin ja NECP-prosessiin kirjoitetut määräajat eivät olleet toteutuneet. Komissio kiirehti direktiivin toimeenpanoa kyetäkseen pitämään omat määräaikansa. Tämän takia Suomi ilmoitti komissiolle 1.2.2024, että luku, joka Suomen on ilmoitettava ohjeelliseksi energian loppukulutuksen tasoksi vuonna 2030 on direktiivin I liitteessä olevalla kaavalla laskettuna 239,6 TWh.

Lisäksi Suomi ilmoitti NECP:ssä (6/2024), että direktiivin liitteessä I olevaa kaavaa käyttäen laskettu FEC on 20,6 Mtoe (239,6 TWh) ja PEC on 28,78 Mtoe (346,3 TWh) ja, että direktiivin toimeenpanon arviointi ja valmistelu on vielä kesken. Suomen kansallinen energia- ja ilmastostrategia valmistuu keväällä 2025 ja vasta sen valmistelun yhteydessä pystytään tekemään arviot Suomen FEC:n ja PEC:n ennusteista vuodelle 2030. Siinä yhteydessä myös valmistellaan suunnitelmat toimenpiteistä ja niiden vaikutuksista.

Vaikutukset

Vaikutuksia voidaan arvioida sen jälkeen, kun energia- ja ilmastostrategian valmistelutyö on edennyt ja suunnitelmat ovat selvillä.

¹ Perusskenaariot energia- ja ilmastotoimien kokonaisuudelle kohti päästöttömyyttä (PEIKKO)
<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/165717>

2.4 Artikla 5 Julkisen sektorin johtoasema energiatehokkuudessa

Artiklan velvoitteet

Artiklassa asetetaan julkisille elimille energiansäästövelvoite. Artiklalla on vahva yhteenliittymä 4 artiklan jäsenmaille asetetun energian loppukulutuksen vähentämistavoitteen kanssa, sillä se muodostaa osan 4 artiklan mukaisen tavoitteen Suomen osuudesta.

Jäsenvaltioiden on varmistettava, että kaikkien julkisten elinten yhteenlaskettu energian kokonaisloppukulutus vähenee vähintään 1,9 prosenttia kunakin vuonna vuoteen 2021 verrattuna. Jäsenvaltioiden on vahvistettava perustaso, joka sisältää kaikkien julkisten elinten vuoden 2021 loppuenergiankulutuksen, julkista liikennettä ja asevoimia lukuun ottamatta. Julkisen liikenteen ja asevoimien energiankulutuksen vähennys on suuntaa antava, ja vähennys näillä sektoreilla voidaan ottaa huomioon veloitteen täyttämässä, vaikka se jätettäisiinkin perustason laskennan ulkopuolelle. Siirtymäkaudella (10.10.2027 asti) asetettu tavoite on ohjeellinen ja sen aikana jäsenvaltiot voivat soveltaa arvioituja kulutustietoja. Perustasoa on tarkistettava siirtymäajan päättymispäivään mennessä siten, että arvioitu energian loppukulutus on linjassa todellisen energian loppukulutuksen kanssa.

Energiansäästövelvoite tulee voimaan kunnille portaittain: vuonna 2024 veloitteen piiriin tulevat yli 50 000 asukkaan kunnat, vuonna 2027 yli 5 000 asukkaan kunnat ja vuonna 2030 kaikki kunnat.

Jäsenvaltioiden on varmistettava, että alue- ja paikallisviranomaiset sisällyttävät energiatehokkuustoimenpiteitä pitkän aikavälin suunnitteluunsa. Suunnitteluvälineissä on kiinnitettävä huomiota energiaköyhiin ja haavoittuviin kotitalouksiin. Jäsenvaltioiden on tuettava julkisia elimiä. Tuki voi olla taloudellista tai teknistä tukea. Jäsenvaltioiden on kannustettava julkisia elimiä ottamaan huomioon investointi- ja politiikkatoimiensa elinkaaren aikaiset hiilipäästöt sekä niiden tuottamat taloudelliset ja sosiaaliset hyödyt sekä kannustettava parantamaan omistamiensa tai käyttämiensä rakennusten energiatehokkuutta muun muassa korvaamalla vanhat ja tehottomat lämmittimet.

Jäsenvaltioiden oli ilmoitettava Euroopan komissiolle vuonna 2024 toimitetussa NECP päivityksessä julkisten elinten energiankulutuksen vähentämisen määrä sektoreittain eriteltynä ja toimenpiteet, joita aiotaan toteuttaa näiden vähennysten saavuttamiseksi. Jatkossa energian loppukulutus kerätään vuosittain ja raportoidaan joka toinen vuosi osana EU hallintomalliasetuksen kaksivuotisraportointia (NECPR).

Nykytilanne

Julkisten elinten yhteenlasketun energian loppukulutuksen vähentämisen velvoite ja siihen liittyvän perustason vahvistaminen ovat uusia velvoitteita. Myös vaatimus energiatehokkuustoimenpiteiden sisällyttämisestä alue- ja paikallisviranomaisen pitkän aikavälin suunnitteluun on lainsäädännön tasolla uusi. Julkisten elinten omistamien ja käyttämien rakennusten energiankulutuksesta ei julkaista tilastotietoja. Myöskään energiatehokkuussopimusten puitteissa ei tällä hetkellä raportoida kokonaisenergiankäytöstä tai tavoitella loppuenergiankäytön pienenemistä.

Muutos- ja säädöstarpeet

Artikla ei suoraan määrittele, mitä sektoreita energiansäästövelvoite koskee, mutta komission ohjeistuksen mukaan tarkasteltavat sektorit ovat rakennukset, prosessit ja liikkumisen palvelut. Rakennukset-sektori sisältää valtion, hyvinvointialueiden ja kuntien omistamien ja käyttämien rakennusten energiankulutuksen. Prosessit-sektori sisältää em. toimijoiden katuvalaistuksen, vesihuollon ja jätehuollon energiankulutuksen. Liikkumisen palvelut sisältävät julkisen liikenteen (vapaaehtoinen) ja julkisten elinten omien ajoneuvojen energiankulutuksen. VTT selvitti vuonna 2023 julkisten elinten energian loppukulutuksen määrää.² Selvityksen ja asiantuntijatyöryhmän omien tarkentavien arvioiden mukaan julkisten elinten yhteenlaskettu energiankulutus on noin 11 300 GWh vuodessa. Siitä laskettuna vuosittainen artiklan 1,9 % loppukulutuksen vähentämisvelvoite on 214 GWh. Hallinnon eri tasoille jaettuna vähentämisveloitteesta 19 GWh koskee valtiota, 30 GWh hyvinvointialueita ja 165 GWh kuntia.

² VTT-CR-00764-23, Energiatehokkuusdirektiivin rakennuksia koskevien artiklojen kohderakennuskanta Suomessa

Artiklan toimeenpano vaatii lainsäädäntömuutoksia, mutta toimeenpanossa voidaan hyödyntää myös vapaaehtoisia energiatehokkuussopimuksia (nykyisten energiatehokkuussopimusten kautta vuoden 2025 loppuun asti ja valmisteilla olevan julkisen alan energiatehokkuussopimuksen kautta 2026 lähtien). Koska energiankulutuksen vähentämisvelvoite koskee kaikkia julkisia elimiä, ja velvoite energiatehokkuustoimenpiteiden käyttöönottoon pitkän aikavälin suunnitteluvälineissä koskee kaikkia alue- ja paikallishallinnon viranomaisia, eivätkä kaikki näistä ole mukana energiatehokkuussopimuksessa tai tule liittymään uuteen sopimukseen, tulisi nämä vaatimukset toimeenpanna energiatehokkuuslailla. Energiatehokkuussopimukseen liittyneet julkiset elimet voisivat kuitenkin täyttää energiankulutuksen raportointia ja pitkän aikavälin suunnitteluvälineitä koskevat vaatimukset osana sopimusjärjestelmään liittyvää raportointia, mikä voisi myös toimia kannustimena sopimukseen liittymiselle.

Erillisenä kysymyksenä käsiteltiin sitä, tulisiko laissa säätää erikseen velvoitteesta varmistaa julkisten elinten energiankulutuksen väheneminen 1,9 %:lla vuosittain. Vaikka erillistä varmistamisvelvoitetta ei tuotaisi kansalliseen lakiin, sitoo velvoite jäsenvaltiota suoraan sitä kautta, että jäsenvaltion tulee jatkossa raportoida julkisten elinten vuosittaisesta energiankäytöstä osana kahden vuoden välein tehtävää NECPR-raporttia. Artikla myös edellyttää, että toimenpiteet kyseisten vähennysten saavuttamiseksi esitetään NECP:ssä. Suomessa näitä vähentämistoimenpiteitä esitetään kansallisessa energia- ja ilmastostrategiassa ja keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelmassa (KAISU). Rakennusten energiankulutukseen liittyviä toimenpiteitä on tarkasteltu myös pitkän aikavälin korjausrakentamisen strategiassa (LTRS), joka myöhemmin korvautuu uudistetun rakennusten energiatehokkuusdirektiivin (EPBD) mukaisella kansallisella perusparannussuunnitelmalla. NECPR-raportoinnin takia artiklan edellyttämät toimenpiteet eivät voi olla erillisiä, vaan ne tulee nivoa osaksi edellä mainittuja suunnitelmia ja esittää raportoinnissa artiklan mukainen osuus kokonaisuudesta.

Vaikutukset

Tärkeimmiksi vaikutusluokiksi tunnistettiin vaikutukset julkiseen talouteen, ympäristövaikutukset mukaan lukien energiansäästö- ja päästövaikutukset sekä osaamiseen liittyvät työelämävaikutukset.

Kokonaisuutena tarkastellen artiklan tavoite toteutuu merkittävältä osin 6 artiklan velvoitteiden täyttymisen kautta. Julkisille elimille aiheutuu artiklan toteuttamisesta kaikissa vaihtoehdoissa taloudellisia vaikutuksia energianhallintaprosessin eri vaiheista kuten suunnittelusta, energiatehokkuustoimenpiteiden toteuttamisesta sekä seurannasta ja raportoinnista. Raportointi aiheuttaa kaikissa tapauksissa hallinnollisia kustannuksia myös valtiolle.

VTT:n selvityksen ja työryhmän omien tarkentavien arvioiden mukaan julkisten elinten yhteenlaskettu energiankulutus on noin 11 300 GWh, mistä 1,9 % loppukulutuksen vähentämisvelvoite on 214 GWh. Tavoite on kolminkertainen verrattuna kunta-alan vuosien 2017–2021 energiasäästösopimusten ilmoitettuihin säästöihin. Kunta-alan kauden 2008–2016 energiasäästösopimuksilla saavutettu yhden gigawattitunnin säästö maksoi nykyrahassa 0,42 miljoonaa euroa ja kauden 2017–2021 vastaava säästö 0,25 miljoonaa euroa. Näillä yksikköhinnoilla artiklan toimeenpano tulisi maksamaan 50–85 miljoonaa euroa vuodessa.

Energiatehokkuussopimuksissa tavoitteena on löytää kustannustehokkaita energiatehokkuustoimia, ja näihin vapaaehtoisin sopimukseen liittyneet ovat tyypillisesti motivoituneimpia toimijoita. Näiden toimijoiden kohdalla energiansäästöt voivat siten mahdollisesti olla suurempia kuin muilla toimijoilla. Jos sopimuksissa mukana oleville ei ole tarjolla tavanomaista suurempia taloudellisia kannusteita, myös suuremman energiansäästön saavuttaminen on hyvin epävarmaa. Myös jatkuvat ja odotettavissa olevat rakenteelliset muutokset vaikuttavat julkisten elinten toimintaympäristöön ja toimintamahdollisuuksiin. Osa kunnista on muuttotappiokuntia ja osassa väkiluku ja siten myös palvelutarve kasvaa edelleen. Edellisten on haasteellista tehdä perusparannuksia ja jälkimmäisten on vaikea pienentää kulutustaan. Valtion toimintaan taas kohdistuu hallituksen linjauksien mukaisesti merkittäviä leikkauksia, mikä vaikuttaa valtionhallinnon henkilöstömäärään ja kiinteistökantaa.

2.5 Artikla 6 Julkisten elinten rakennusten esimerkillinen rooli

Artiklan velvoitteet

Artiklassa tavoitellaan olemassa olevista julkisten elinten rakennuksista lähes nollaenergia- tai päästöttömiä rakennuksia.

Jäsenvaltion on varmistettava, että vähintään 3 prosenttia julkisten elinten omistamien lämmitettyjen ja/tai jäähdytettyjen rakennusten kokonaispinta-alasta korjataan vuosittain rakennusten energiatehokkuusdirektiivin (EPBD) mukaisiksi lähes nollaenergia- tai päästöttömiksi rakennuksiksi. Artikla esittää joitain joustoja soveltamisalaan. Jos julkiset elimet käyttävät kiinteistöjä, joita ne eivät omista, niiden on neuvoteltava rakennuksen omistajan kanssa sopimusmääräyksistä erityisesti tietyissä kynnyksipisteissä, kuten vuokrasopimuksen uusimisen yhteydessä. Neuvottelu tähtää siihen, että rakennuksesta tulee vähintään lähes nollaenergiarakennus tai päästötön rakennus. Lisäksi jäsenvaltion on laadittava julkisten elinten omistamista tai käyttämistä lämmitetyistä ja/tai jäähdytetyistä rakennuksista luettelo, johon on sisällytettävä vähintään tiedot rakennuksen pinta-alasta, energiankulutuksesta ja energiatodistus. Luettelon on oltava julkisesti saatavilla ja se on päivitettävä vähintään kahden vuoden välein sekä liitettävä EPBD:n mukaiseen kansalliseen perusparannussuunnitelmaan.

Artiklan toimeenpanossa jäsenvaltiot voivat päättää soveltaa vaihtoehtoista lähestymistapaa, jonka energiansäästö on vähintään sama kuin 3 prosentin korjausmäärää vastaava energiansäästö. Tällöin on varmistettava, että vuosittain otetaan käyttöön EPBD:n mukaisia perusparannuspasseja niin, että niiden osuus on vähintään 3 prosenttia julkisten elinten omistamien lämmitettyjen ja/tai jäähdytettyjen rakennusten kokonaispinta-alasta. Kyseisten rakennusten korjaus lähes nollaenergiarakennukseksi on saavutettava viimeistään vuonna 2040.

Jäsenvaltion on viimeistään 10.10.2025 mennessä laadittava julkisten elinten rakennusluettelo ja asetettava se käytettävässä muodossa julkisesti saataville. Vaihtoehtoiseen lähestymistapaan liittyvän vastaavan energiansäästön määrä oli ilmoitettava komissiolle 31.12.2023 mennessä.

Nykytilanne

Uusi artikla vastaa osittain energiatehokkuusdirektiivin 2012/27/EU 5 artiklaa, jonka toimeenpanossa Suomi ilmoitti valinneensa artiklan mahdollistaman vaihtoehtoisen toimintatavan. Vaihtoehtoisena toimintatapana käytettiin toimitilakiinteistöjen energiatehokkuussopimusta (TETS) yhdistettynä muihin Senaatti-kiinteistöjen vuosittain Energiavirastolle raportoimiin tietoihin. Vanhan energiatehokkuusdirektiivin 5 artiklaan ei liittynyt kansallisia lainsäädäntötoimia.

Muutos-/säästötarpeet

Vanhan direktiivin 5 artiklan ja uudelleenlaaditun direktiivin 6 artiklan väliset erot merkitsevät käytännössä julkiseen sektoriin kohdistuvan korjausveloitteen soveltamisalan laajentumista keskushallinnosta kaikkiin julkisiin elimiin. Lisäksi soveltamisala muuttuu siten, että keskushallinnon omistamien ja käyttämien rakennusten sijaan korjausveloitteen piiriin kuuluvat jatkossa julkisten elinten omistamat rakennukset. Korjausveloitteen ohella täysin uutena veloitteenä on julkisten elinten velvollisuus neuvotella sopimusmääräyksistä vuokratun kiinteistön omistajan kanssa, jonka tavoitteena rakennuksesta tulisi vähintään lähes nollaenergiarakennus tai päästötön rakennus. Myös julkisten elinten rakennusluettelon julkisuuteen, laajuuteen ja sisältöön tulee muutoksia.

Valtion, hyvinvointialueiden ja kuntien rakennuskanta on lähes 56 miljoonaa neliometriä, josta 3 prosentin vuotuisen korjausveloitteen piiriin on arvioitu tulevan noin 22,3 miljoonaa neliometriä. Kansallista toimeenpanoa on arvioitu sekä lainsäädännön että vaihtoehtoisen lähestymistavan kautta.

Artiklan toimeenpano korjausveloitteen kautta edellyttäisi uutta sääntelyä. Korjausveloitteesta sekä velvollisuudesta neuvotella rakennuksen omistajan kanssa tulisi säätää lailla tai asetuksella. Lisäksi tulisi huomioida artiklan mahdollistamat soveltamisalan joustot. Seuraavista seikoista tulisi tarvittaessa säätää tarkemmin asetuksella: korjausveloitteen soveltamisalaan liittyvät tarkentavat vaatimukset; korjausvaatimukseen sisällytettävien rakennusten arviointikriteerit; kustannustehokkuus ja tekninen toteutettavuus sekä varhaisten toimien kannustin ja purettujen rakennusten huomioiminen

korjausveloitteen täyttämässä. Myös korjausveloitteeseen liittyvistä raportoinnin käytännöistä tulisi säätää laissa ja tarvittaessa tarkemmin asetuksella.

Vaihtoehtoisella lähestymistavalla tulee saavuttaa vuosittain vähintään vaadittua korjausmäärää vastaava energiansäästö. Vaihtoehtoiseen lähestymistapaan liittyy myös perusparannuspassien käyttöönottoon liittyvä vaatimus. Perusparannuspassin määritelmä on rakennusten energiatehokkuusdirektiivissä uusi asia, joten käytännöt tulevat selviämään tarkemmin EPBD:n kansallisen toimeenpanon edistyessä. Vaihtoehtoinen lähestymistapa on mahdollista toteuttaa pääosin nykyisten energiatehokkuussopimusten (vuoteen 2025 asti) ja tulevan julkisen alan energiatehokkuussopimuksen kautta (2026 lähtien). Artiklan edellyttämä vastaava säästö olisi mahdollista saavuttaa sopimuksiin liittyvillä toimenpiteillä, ja säästön määrää seurattaisiin sopimusten raportointijärjestelmän kautta.

Artiklassa vaadittu rakennusluettelo olisi koottavissa jo olemassa olevista tietokannoista. Pääosin artiklan mukainen rakennusluettelo pyrittäisiin toteuttamaan Rakennetun ympäristön tietojärjestelmän (Ryhti)³ avulla. Ryhti on Suomen ympäristökeskuksen ylläpitämä uusi valtakunnallinen tietojärjestelmä, joka otetaan käyttöön vaiheittain 1.1.2024 lähtien. Toimeenpanon tavoitteena on, että tiedot julkisten elinten rakennuksista olisivat saatavissa Ryhti järjestelmän kautta artiklan edellyttämällä tavalla.

Vaikutukset

Vaikutusten arvioinnissa nousi esiin useita eri vaikutusluokkia kuten vaikutukset julkiseen talouteen, alueelliset kysymykset, ympäristövaikutukset (ml. energiansäästö- ja päästövaikutukset) sekä työllisyys- ja yritysvaikutukset.

Lainsäädäntövaihtoehdon veloitteista julkisille elimille aiheutuvat korjauskustannukset ovat huomattavat. Korjausveloitteen tason saavuttamiseksi vuotuinen korjausmäärä olisi lähes kaksinkertaistettava, mikä edellyttäisi noin 750 miljoonan – 1,2 miljardin euron vuotuisia uusia investointeja vuodesta 2024 alkaen. Vaihtoehtoisessa lähestymistavassa rakennuskannan 3 prosentin korjaamista vastaava säästötavoite on noin 451,5 GWh vuoteen 2030 mennessä.⁴ Arvio energiansäästöä vastaavista kustannuksista on noin 115–212 miljoonaa euroa vuodessa. Käynnissä olevan kunta-alan energiatehokkuussopimuskauden toimenpiteistä noin 80 % on ollut teknisiä toimenpiteitä, jotka ovat vaatineet investointeja.

Korjausvaatimus on erityisen ongelmallinen muuttotappioalueella, eikä korjauksia ole tarkoituksenmukaista tehdä kohteisiin, joilla ei ole käyttöä tulevina vuosina. Vaihtoehtoinen malli voisi antaa joustavuutta ainakin rakennusten korjausten ajoittamiseen ja suunnitteluun, koska 3 %:n korjausveloitetta ei tarvitsisi täyttää vuosittain, vaan pitäisi varmistaa, että korjaukset toteutetaan vuoteen 2040 mennessä.

Koska korjaustarve on huomattavan pitkäaikainen, sillä on myönteinen vaikutus rakennusalan työllisyyteen. Rakennusalalla miljoonan euron investointi tarkoittaa yleensä 10–15 henkilötyövuoden uutta työpanosta. Vaihtoehtoisella lähestymistavalla rakennusten korjaaminen vastaisi lähemmin rakennusten normaalia korjaamisen suunnittelua ja ajoittaisi siten myös resurssitarpeita tasaisemmin. Resurssitarpeet kohdistuisivat paremmin myös niille alueille, joilta löytyy osaajia.

Rakennusten korjauksella on joukko muita vaikutuksia, jotka ovat pääosin myönteisiä. Rakennusten arvo säilyy ja niiden käyttäjät hyötyvät paremmista sisäilmaolosuhteista ja toiminnallisuudesta. Myös käytettävyys sekä järjestelmien laatutaso paranee, mikä taas yhdessä parantuneiden sisäilmaolosuhteiden kanssa pidentää rakennuksen elinkaarta.

³ Laki rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä (431/2023)

⁴ VTT-CR-00764-23, Energiatehokkuusdirektiivin rakennuksia koskevien artiklojen kohderakennuskanta Suomessa

2.6 Artikla 7 Julkiset hankinnat

Artiklan velvoitteet

Artikla velvoittaa hankintaviranomaisia ja -yksiköitä hankkimaan ainoastaan tuotteita, palveluja, rakennuksia ja urakoita, jotka ovat energiatehokkaita direktiivin liitteessä IV tarkoitettujen vaatimusten mukaisesti, paitsi jos tämä ei ole teknisesti toteutettavissa. Velvoitetta on noudatettava tehtäessä hankinta- ja käyttöoikeussopimuksia, joiden arvo on yhtä suuri tai suurempi kuin käyttöoikeussopimusdirektiivin (2014/23/EU) 8 artiklassa ja hankintadirektiivien (2014/24/EU ja 2014/25/EU) 4 ja 15 artikloissa säädetyt kynnysarvot. Hankintaviranomaisten ja -yksiköiden on sovellettava energiatehokkuus ensin -periaatetta kaikissa hankinta- ja käyttöoikeussopimuksissa, joiden arvo on yhtä suuri tai suurempi kuin käyttöoikeussopimusdirektiivin (2014/23/EU) 8 artiklassa ja hankintadirektiivien (2014/24/EU ja 2014/25/EU) 4 ja 15 artikloissa säädetyt kynnysarvot.

Velvoitteita ei sovelleta, jos ne vaarantavat kansanterveyden tai estävät reagoimisen yleistä turvallisuutta koskeviin hätätiloihin. Velvoitteita sovelletaan asevoimien sopimukseen vain, kun se ei aiheuta ristiriitaa asevoimien toimien luonteen ja ensisijaisen tavoitteen kanssa. Velvoitteita ei myöskään sovelleta direktiivissä 2009/81/EY määriteltyjä puolustustarvikkeita koskeviin hankintasopimuksiin.

Jos palveluhankinnat koskevat sopimuksia, joilla on merkittävä energiasisältö, on arvioitava mahdollisuutta toteuttaa energiapalvelusopimuksia, joilla saadaan energiansäästöjä pitkällä aikavälillä.

Tuotepakettien osalta on mahdollista asettaa kyseisen tuotepaketin kokonaisenergiatehokkuus etusijalle yksittäisten tuotteiden energiatehokkuuteen nähden.

Jäsenvaltioilla on mahdollisuus edellyttää, että hankintaviranomaiset ja -yksiköt ottavat hankintoja tehdessään tarvittaessa huomioon laajemmat kestävyysnäkökohdat, jotta voidaan saavuttaa unionin hiilestä irtautumista ja saasteettomuutta koskevat tavoitteet. Voidaan edellyttää, että huomioon otetaan ympäristöä säästäviä julkisia hankintoja koskevat unionin kriteerit tai käytössä olevat vastaavat kansalliset kriteerit. Velvoitteet siis mahdollistavat jäsenvaltioille harkintavaltaa sen suhteen edellytetäänkö tällaisten laajempien näkökohtien huomioon ottamista hankinnoissa.

Hankintaviranomaisten ja -yksiköiden tulee asettaa julkisesti saataville tiedot kynnysarvojen mukaisten sopimusten energiatehokkuusvaikutuksista, mikä varmistetaan käytännössä lainsäädäntötoimin. Tiedot julkaistaan Tenders Electronic Daily (TED) -verkkosivustolla Unionin hankintadirektiivien mukaisesti.

Jäsenvaltioiden on vahvistettava julkisia hankintoja sekä vuotuisen talousarvion laadintaa ja kirjanpitoa koskevat säännökset ja hallinnolliset käytännöt. Lisäksi on poistettava energiatehokkuuden sääntelylliset ja muut esteet ja näistä toimenpiteistä on raportoitava komissiolle NECPR-raporteissa kahden vuoden välein.

Hankintojen on oltava energiamerkintä- ja ekosuunnitteluvaatimusten mukaisia, jos kyseisille tuotteille on asetettu ko. vaatimukset. Palvelusopimuksia koskevissa tarjouspyynnöissä on edellytettävä, että palveluntarjoajat käyttävät energiamerkintä- ja ekosuunnitteluvaatimukset täyttäviä tuotteita siltä osin kuin ne hankkivat uusia tuotteita osittain tai kokonaan kyseisten palvelujen tarjoamista varten. Lisäksi edellytetään, että hankittaessa rakennuksia tai tehtäessä uusia vuokrasopimuksia rakennuksista, on rakennusten oltava lähes nollaenergiatasoa, paitsi jos tarkoituksena on

- perusparannus tai purkaminen, tai
- julkisen elimen kyseessä ollessa, myydä rakennus eteenpäin käyttämättä sitä julkisen elimen omiin tarkoituksiin, tai
- säilyttää rakennus virallisesti suojeltuna osana määrättyä ympäristöä tai sen erityisen arkkitehtonisen tai historiallisen arvon vuoksi.

Nykytila

Energiatehokkuuslain hankintoja koskevat velvoitteet tehdä energiatehokkaita hankintoja kohdistuvat keskushallinnon viranomaisiin, joten soveltamisala on direktiivissä säädettyä suppeampi. Velvollisuudet koskevat tuotteita, palveluja ja rakennuksia. Lisäksi velvollisuus nykyisessä laissa on ehdollinen: Velvoitteen olemassaolo yksittäistapauksessa edellyttää sitä, että energiatehokkaat hankinnat ovat mahdollisia kustannustehokkuuden, taloudellisen toteutettavuuden, laajemman kestävyuden, teknisen soveltuvuuden sekä riittävän kilpailun kannalta. Lisäksi hankintojen tulee olla arvoltaan vähintään julkisista hankinnoista annetun direktiivin 4 artiklassa säädettyjä kynnysarvoja vastaavia.

Jos hankinnan kohteena on tuote, joka kuuluu tuotteiden ekosuunnittelulainsäädännön (laki tuotteiden ekologiselle suunnittelulle ja energiamerkinnälle asetettavien vaatimusten puitteista 1005/2008) soveltamisalaan ja tuotteeseen on liitetty energiamerkintä, keskushallintoviranomainen saa hankkia vain parhaaseen mahdolliseen energiatehokkuusluokkaan kuuluvan tuotteen. Jos hankittavassa tuotteessa ei ole energiamerkintää, mutta tuotteelle on annettu energiatehokkuusvaatimuksia Euroopan komission täytäntöönpanosäädöksessä, keskushallintoviranomainen saa hankkia vain siinä määritellyt energiatehokkuuden viitearvojen mukaisia tuotteita. Tuotepakettia hankittaessa on jo nykyisinkin mahdollista asettaa kyseisen tuotepaketin kokonaisenergiatehokkuus etusijalle yksittäisten tuotteiden energiatehokkuuteen nähden. Tämän lisäksi laissa on omat erityissäännöksensä autonrenkaista, palveluhankinnoista sekä energiatehokkaiden rakennusten hankinnoista.

Lain energiatehokkaita hankintoja koskevia säännöksiä ei sovelleta julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista annetun lain (1531/2011) mukaisiin hankintasopimuksiin. Puolustushallinnon ja rajavartiolaitoksen hankintasopimuksiin energiatehokkuuslakia sovelletaan vain siltä osin kuin se ei aiheuta ristiriitaa näiden toimijoiden toiminnan luonteen ja ensisijaisen tavoitteen kanssa.

Lisäksi julkisia hankintoja koskevat laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista (1397/2016), laki vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista (1398/2016) ja laki ajoneuvo- ja liikennepalveluhankintojen ympäristö- ja energiatehokkuusvaatimuksista (740/2021).

Asiaa koskee myös laki Hansel Oy -nimisestä osakeyhtiöstä (1096/2008). Hansel Oy tuottaa asiakkailleen yhteishankintatoimintoja ja hankintojen tukitoimintoja, sekä ylläpitää hankintasopimuksia ja tuottaa asiakkailleen hankintasopimukseen liittyvää asiantuntijapalvelua. Lisäksi yhtiön tehtävänä on tuottaa asiakkailleen hankintatoimeen liittyviä asiantuntija- ja kehittämisspalveluja sekä hankintatiedon käsittely- ja analysointipalveluja ja näihin liittyviä teknisiä ratkaisuja. Hanselin tavoitteena on tuottaa julkishallinnolle säästöjä tuloksellisella hankintatoimella.

Hanselin palveluiden ytimen muodostavat yhteishankinnat, joiden lisäksi yhtiö tarjoaa asiakkailleen hankintojen asiantuntijapalveluita. Hansel palvelee koko julkishallintoa, ja sen asiakkaita ovat muun muassa ministeriöt ja niiden alaiset virastot, kunnat, kuntayhtymät, sairaanhoitopiirit, Keva, evankelisluterilainen ja ortodoksinen kirkko ja niiden seurakunnat sekä sellaiset julkisoikeudelliset laitokset, joihin valtio tai kunta käyttää määräysvaltaa. Hanselin omistavat valtiovaraministeriö (65 %) ja Suomen kuntaliitto ry (35 %).

Hansel ylläpitää myös Hilma-tietokantaa, jota käytetään julkisten hankintasopimusten julkistamisen välineenä.

Myös Kuntaliiton yhteydessä toimiva julkisten hankintojen neuvontayksikkö (JHNY) on keskeinen tukipalveluja tarjoava toimija, jota ylläpitävät työ- ja elinkeinoministeriö ja Suomen Kuntaliitto ry. JHNY antaa tietoa hankintalain soveltamisesta, parantaa osaamista julkisissa hankintaprosesseissa, jakaa tietoa ja lisää julkisen hankintojen parhaiden käytäntöjen tuntemusta, sekä edistää julkisiin hankintoihin liittyvää strategista ajattelua ja markkinoiden toimivuutta.

Muutos-/säästötarpeet

Hankintoihin liittyvät energiatehokkuusvaatimukset laajenevat nykyisestä keskushallinnon viranomaisista koskemaan hankintaviranomaisia ja -yksiköitä. Niihin kuuluvat valtion, kuntien ja kuntayhtymien

viranomaiset, evankelisluterilainen kirkko ja ortodoksinen kirkko sekä niiden seurakunnat ja muut viranomaiset, valtion liikelaitokset ja julkisoikeudelliset laitokset, sekä mikä tahansa hankinnan tekijä, kun se on saanut hankinnan tekemistä varten tukea yli puolet hankinnan arvosta edellä mainituilta yksiköiltä. Erityisalojen hankintayksiköjä ovat valtion, kuntien ja kuntayhtymien viranomaiset, liikelaitokset, julkisoikeudelliset laitokset sekä edellä mainittujen tahojen muodostamat yhteenliittymät, jotka harjoittavat toimintaansa energiahuollon, veden, liikenteen tai postipalvelujen toimialoilla.

Nykyisin laissa mainittuja poikkeamisperusteita tulee direktiivin mukaisesti kaventaa kattamaan ainoastaan teknisen toteutettavuuden puuttuminen. Näiden lisäksi energiatehokkaista hankinnoista säädettyä ei direktiivin mukaan noudateta, jos soveltaminen vaarantaisi kansanterveyden tai estäisi reagoimisen yleistä turvallisuutta koskeviin hätätiloihin. Vastaava säännös on syytä sisällyttää myös kansalliseen lainsäädäntöön.

Energiatehokkuus ensin -periaate tulee lisätä hankintoja koskeviin säännöksiin direktiivin edellyttämällä tavalla.

Hankintaviranomaisten ja -yksiköiden on asetettava julkisesti saataville tiedot vähintään kynnsarvon suuruisista sopimuksista energiatehokkuusvaatimuksiin.

Artikla pannaan täytäntöön muutoksin energiatehokkuuslakiin.

Menettely julkisissa hankinnoissa noudattaisi edelleen yleisessä hankintalainsäädännössä säädettyä. Siten siihen ei liity muutostarpeita, eikä kansallista hankintalainsäädäntöä ole tämän laajemmin tarkoitus tässä yhteydessä avata. Hankintalain noudattamista valvoo edelleen Kilpailu- ja kuluttajavirasto. Lisäksi hankintojen yleistä laillisuusvalvontaa hoitaa edelleen valtioneuvoston oikeuskansleri ja hankintoja koskeva muutoksenhaku niin ikään noudattaa yleisessä hankintalainsäädännössä säädettyä.

Vaikutukset

Esitettävien muutosten suurin vaikutus tulee lainsäädännön piirissä olevien julkisten hankkijoiden ja julkisten hankintojen määrän voimakkaasta kasvusta, mikä lisää hallinnollista taakkaa.

Ennen lainsäädännön muutosta, hankintojen energiatehokkuutta koskevien vaatimusten soveltamisalan piirissä on ollut arviolta 105 keskushallinnon viranomaista. Esitettävien muutoksien jälkeen soveltamisalan piirissä on noin 3500 kuntien ja kuntayhtymien sekä 180 hyvinvointialueiden toimijaa. Toimijoiden lukumääriä koskeviin arvioihin liittyy epävarmuuksia muun muassa siksi, että kaikki toimijat eivät välttämättä ylipäätään tee lainsäädännön piirissä olevien tuotteiden tai palveluiden hankintoja. Kokonaisuutena katsottuna on kuitenkin selvää, että toimijajoukko laajenee moninkertaiseksi aiempaan nähden.

Kokonaisuudessaan julkinen sektori hankkii vuosittain tuotteita tai palveluita noin 47 miljardilla eurolla. Kaikista hankintailmoituksista vuonna 2023 EU-kynnsarvon ylittäviä, eli esitettävien muutosten myötä arvon perusteella lainsäädännön piirissä olevia, oli hankintailmoitusten HILMA-kanavan mukaan noin 42 %. Käytettävissä ei kuitenkaan ole tietoa siitä, kuinka suuressa osassa näistä hankinnoista on mukana direktiivin mukaan huomioitavia energiatehokkuusnäkökulmia. Palveluhankintoja, joita koskee hankkijan velvoite varmistua palveluntuottajien hankkivan palvelun tuottamista varten vain direktiivin mukaisia tuotteita, oli vuonna 2023 kaikista hankinnoista noin puolet.

Esitettävien muutosten vaikutuksia lisää myös se, että muutoksen myötä poikkeamisperusteita on vastaisuudessa vähemmän, kun hankintojen ei enää tarvitsisi olla mahdollisia kustannustehokkuuden, taloudellisen toteutettavuuden, laajemman kestävyuden sekä riittävän kilpailun kannalta, vaan tekninen toteuttamiskelvottomuus olisi ainoa hyväksyttävä peruste poikkeamiselle.

Lainsäädännön piirissä olevien hankkijoiden määrän voimakas lisääntyminen ja laajeneminen aiempaa pienempiin hankkijoihin sekä poikkeamisperusteiden rajaaminen voi johtaa markkinaoikeudelle tai lakia valvoville viranomaisille tehtävien energiatehokkuusvaatimuksia koskevien valitusten kasvuun, jos hankintayksiköt eivät saa riittävää tietoa lainsäädännön uusista vaatimuksista ja puutteellisten vaatimusten

katsotaan olevan valituskelpoisia. Jos valvontavastuu jää valvovalle viranomaiselle, on mahdollista, että ilman valvontatoimia vaatimukset voivat jäädä useissa hankinnoissa noudattamatta.

Nykyisen keskushallinnon viranomaisia koskevan lainsäädännön ei voida suoraan sanoa johtaneen käsittelyihin markkinaoikeudessa. Toistaiseksi energiatehokkuusvaatimuksia koskevat markkinaoikeudessa käsitellyt valitukset ovat koskeneet esimerkiksi vaatimusten selkeyttä sekä niille tarjousten vertailussa annettua painoarvoa, eivät sitä onko lainsäädännön edellyttämiä vaatimuksia ollut osana tarjouspyyntöä ja hankintaa. Tämä voi kertoa joko siitä, että hankkijat ovat noudattaneet olemassa olevaa lainsäädäntöä tai todennäköisesti osin myös siitä, etteivät tarjoajat ole tienneet lakisääteisestä velvollisuudesta tiettyjen vaatimusten asettamiseen. Toisaalta nykyinen laki ei esitetyn lain lailla suoraan edellytä sopimuksien energiatehokkuusvaatimusten ilmoittamista.

Lainsäädännön piirissä olevien hankintojen määrän lisääntyminen voi todennäköisesti lisätä myös tarjoajien tietoisuutta energiatehokkuutta koskevista hankintojen vaatimuksista. Motivan ja 31.8.2025 asti KEINO-osaamiskeskuksen ylläpitämään kestävien julkisten hankintojen neuvontaan tai Julkisten hankintojen neuvontayksikön (JHNY) ei ole tullut suoraan nykyistä lainsäädäntöä koskevia palvelupyyntöjä, mutta energiatehokkuusvaatimuksia muista näkökulmista käsitteleviä neuvontapyyntöjä on tullut joka vuosi useita.

Esitettyjen lainsäädäntömuutosten myötä yhä suuremmassa osassa julkisia hankintoja on käytössä energiatehokkuutta koskevia vaatimuksia. Lisääntyvillä vaatimuksilla voi olla tarjontaa ja kilpailua vähentäviä vaikutuksia. Toisaalta esitettävien vaatimusten mukaisia tuotteita on useissa tuoteryhmissä jo nyt saatavilla useilta toimittajilta. Lisäksi teknologian ja energiatehokkuuden kehittyessä on todennäköisesti odotettavissa tarjonnan edelleen lisääntyvän. Lisääntyneet vaatimukset ja kilpailun mahdollinen kaventuminen voivat joltakin osin nostaa hintoja, mutta toisaalta energiatehokkaammat laitteet laskevat energiakustannuksia. Sitä, kumpi näistä vaikutuksista on mahdollisesti suurempi, ei voida kokonaisuutena arvioida erityyppisten laitteiden ja hankintojen suuren määrän vuoksi.

Hankintoja koskevan sääntelyn yksityiskohtaistuminen voi myös ohjata hankintojen keskittymiseen yhteishankintayksiköille, sillä osaamisvaatimusten kasvu tyypillisesti heikentää mahdollisuuksia tehdä hankintoja onnistuneesti esimerkiksi päätoimen ohessa. Hankintojen keskittymisellä voi joissakin hankintakategorioissa ja tuoteryhmissä olla kilpailuvaikutuksia, mikäli keskittyminen johtaa tarjouskilpailujen kasvuun esimerkiksi Pk-yritysten näkökulmasta liian suuriksi.

2.7 Artiklat 8 Energiansäästövelvoite, 9 Energiatehokkuusvelvoitejärjestelmät sekä 10 Vaihtoehtoiset politiikkatoimet

Artiklan velvoitteet

Artikla 8 velvoittaa toteuttamaan toimia, joilla saavutetaan velvoitekaudella 2021–2030 vuosittain uutta loppukäytön energiansäästöä tietty prosentti laskettuna energian loppukulutuksesta. Kantalukuna tavoitteen laskennassa on vuosien 2016–2018 energian loppukulutuksen tilastokeskiarvo. Jäsenvaltion tulee saavuttaa säästö (i) perustamalla ns. energiayhtiöiden velvoiteohjelma, (ii) muilla politiikkatoimilla tai (iii) näiden kombinaatiolla. Artiklassa 9 esitetään ehdot säästöjen saavuttamisesta energiayhtiöiden velvoiteohjelmalla ja artiklassa 10 säästön saavuttamisesta ns. muilla politiikkatoimilla. Artikloihin 8–10 liittyy keskeisesti direktiivin liite V, jossa esitetään hyväksymiskriteereitä ja vaatimuksia sekä politiikkatoimille että säästöjen laskennalle.

Uusi erillisvelvoite on politiikkatoimien kohdistaminen energiaköyhille, haavoittuvassa asemassa oleville asiakkaille, pienituloisille kotitalouksille ja mikäli tarkoituksenmukaista, kotitalouksille, jotka asuvat sosiaalisen asumisen asunnoissa. Saavutettavien kumulatiivisten energiansäästöjen on oltava vähintään se osuus kokonaissäästöstä, mikä jäsenvaltiossa on energiaköyhien kotitalouksien prosenttiosuus, joka on ilmoitettu kansallisessa energia- ja ilmastosuunnitelmassa. Toissijaisena vaihtoehtona osuus on laskettava 8 artiklan 3 kohdassa ilmoitetuilla indikaattoreilla. Säästöistä on raportoitava osana 8 artiklan NECPR-

raportointia.

Nykytilanne

EED:n kumulatiivinen loppukäytön energiansäästövelvoite tuli voimaan vuonna 2012 velvoitekaudelle 2014–2020. Vuoden 2018 revisiossa asetettiin uusi tavoite velvoitekaudelle 2021–2030 ja tiukennettiin liitteen V hyväksymiskriteereitä. Oleellinen muutos tavoitteen asettamisen tavassa oli se, että kun velvoitekauden 2014–2020 tavoite laskettiin energiayhtiöiden loppuasiakkailleen myymästä/siirtämästä energiasta, lasketaan 2021–2030 tavoite energian loppukulutuksen tilastosta. Muutoksen myötä tavoitteen piiriin tuli myös Suomen energiavaltaisen teollisuuden omatuotanto. Suomi saavutti velvoitekaudella 2014–2020 lähes kaksinkertaisen kumulatiivisen energiansäästön tavoitteeseen verrattuna. EED (2018) muutoksessa voimaan tulleen velvoitekauden 2021–2030 säästötavoitteen arvioitiin olevan saavutettavissa kohtuullisella marginaalilla.

Kumulatiivisen loppukäytön energiansäästön velvoite ei ole toistaiseksi edellyttänyt lainsäädäntöä tai uusia politiikkatoimia. Riittävät säästöt on kyetty saavuttamaan käytössä olevilla politiikkatoimilla. Merkittävin politiikkatoimi on noin 2/3 osan Suomen energian loppukulutuksesta kattava vapaaehtoinen energiatehokkuussopimusjärjestelmä, jonka toimeenpanon tukea on jaksolla vahvistettu.

Vastuu politiikkatoimista, joista säästöjä on koottu ja kootaan, jakautuu usean ministeriön hallinnonalalle (TEM, YM, MMM, LVM ja VM). Energiavirasto koordinoi energiansäästöjen laskentaa ja seuraa pysymistä tavoitteen saavuttamisuralla. Motiva Oy hallinnoi Energiaviraston toimeksiannosta energiatehokkuussopimuksia sekä tuottaa lähes kaikki laskelmat, joiden tulokset sisällytetään komissiolle toimitettavaan NECPR-raportointiin.

Muutos- ja säädöstarpeet

Säästövelvoitteiden täyttäminen sekä niihin liittyvät ilmoitus- ja raportointikäytänteet ovat haastavia. Komissio tarkasteli Suomen ilmoittamien toimenpiteiden käytäntöjä vuoden 2012 direktiivin toimeenpanossa ja hyväksyi ne silloin. Vuonna 2018 muutetun direktiivin osalta on toistaiseksi tullut vastattavaksi yksi kysymys.

Uusittu EED tiukensi velvoitekautta 2021–2030 koskevaa kumulatiivista loppukäytön energiansäästövelvoitetta merkittävästi ja samalla myös liitteessä V asetettuja vaatimuksia energiansäästön laskennalle ja energiansäästöksi hyväksyttävillä toimilla. Tavoitetaso on niin korkea, että velvoitekauden 2021–2030 kumulatiivisen loppukäytön energiansäästön tavoite jäänee suurimmalta osalta jäsenvaltioita saavuttamatta.

Artiklojen 8–10 toimeenpanon muutos- ja säädöstarpeet riippuvat siitä, miten komissio lopulta suhtautuu (i) Suomen tämän artiklan toimeenpanoon esittämiin politiikkatoimiin, (ii) niiden säästövaikutusten laskentaan sekä (iii) seurannan ja säästöjen varmistamisen ja muiden liitteessä V esitettyjen hyväksymiskriteerien täysimääräiseen soveltamiseen.

Komission julkituoman tulkinnan mukaan jäsenvaltioiden on esitettävä yksityiskohtaiset tiedot käyttöön ottamistaan politiikkatoimista vasta NECPR (2027)-raportoinnin yhteydessä (15.3.2027). Komissio kuitenkin rohkaisee jäsenvaltioita esittämään nämä tiedot jo NECPR (2025)-raportoinnin yhteydessä (15.3.2025). Tämä 8–10 artiklojen ilmoitus komissiolle eli ”notifointi” on vaativa tehtävä, sillä liitteessä V esitetyt vaatimukset ovat äärimmäisen vaikeat täyttää. Komissio julkaisi artikloita koskevan suosituksensa (EU) 2024/1590 4.6.2024. Tarkoitus on koota kaikki NECPR (2027)-raportoinnin edellyttämät tiedot toimitusvalmiiksi kesään 2025 mennessä.

Komissiolle ilmoitettiin 6/2024 NECP-päivityksessä kumulatiivisen loppukäytön energiansäästön tavoitteeseen liittyvät tiedot tavoitteen laskennasta sekä luettelo politiikkatoimista, joilla Suomi tulee tavoitteen saavuttamaan. Vuosien 2016–2018 energian loppukulutuksen keskiarvo oli 295,8 TWh ja uusilla tavoitetasoilla 0,8 % (2021–2023), 1,3 % (2024–2025), 1,5 % (2026–2027) ja 1,9 % (2028–2030) tulee kumulatiiviseksi loppukäytön energiansäästövelvoitteen määräksi 187,5 TWh_{kum.}

Politiikkatoimet, joilla edellä laskettu kumulatiivinen energian loppukulutuksen tavoite pyritään saavuttamaan ovat: 1. Energiatehokkuussopimukset, 2. Energiatehokkuussopimukset/asiakaspään toimet, 3. Pientalojen ja rivitalojen lämpöpumput, 4. Asuinrakennusten energia-avustukset (2021–2023), 5. Korjausrakentamisen energiamääräykset, 6. Liikennepolttoaineen verotus/henkilöautot, 7. Astetta alemmas-kampanja (2022-2023), 8. Sähköautojen verotuet, 9. Tuetut energiakatselmuksiset, 10. Maatalouden energiategokkuustoimet ja 11. Raskaan liikenteen massa- ja mittamuutokset.

Velvoitekaudella 2021–2030 saavutettavan kumulatiivisen loppukäytön energiansäästön määräksi on arvioitu 199 TWh_{kum}. Tämä luku sisältää edellä lueteltujen 11 toimen arvioidut säästöt sekä 10 % jaksolla 2014–2020 saavutetusta tavoitteen ylittävistä kumulatiivisesta loppukäytön energiansäästöstä. Direktiivin mukaan jäsenvaltio voi siirtää enintään 10 % siitä kumulatiivisen loppukäytön energiansäästön määrästä, joka ylittää edellisen jakson tavoitetason, hyödykseen seuraavalle jaksolle.

Vaikutukset

Muutoksilla ei ole lähivuosina merkittävää vaikutusta nykytilaan, sillä (i) 8–10 artiklojen ja liitteen V vaatimukset ovat epäselviä ja tulkinnanvaraisia, (ii) niihin liittyvät komission suositukset toimeenpanosta ohjeellisia, ja (iii) kansallisesti jatketaan pääosin nykyisiä menettelytapoja. Kiristynyt kumulatiivisen loppukäytön energiansäästön tavoite on arvioitu saavutettavan sisällyttämällä säästöjen laskentaan lisää jo käytössä olevia politiikkatoimia. Politiikkatoimien ja säästöjen kelpoisuusvaatimusten tulkinnanvaraisuus aiheuttaa kuitenkin aiempaa enemmän riskejä. Jos nämä toteutuvat ja Suomi joutuu rikkomusmenettelyyn, tulee tilanne olemaan hyvin vaikea.

Vaihtoehtona 9 artiklan mukainen energiayhtiöiden velvoiteohjelma vaatisi säädöstaustan ja sen pohjalta 3–4 vuoden suunnittelu- ja toimeenpanojakson. Jakson 2021–2030 kumulatiivisen loppukäytön säästötavoitteen saavuttamiseen velvoiteohjelma ei ehtisi käytännössä juurikaan vaikuttaa. Hallinnollisilta kustannuksiltaan velvoiteohjelma olisi esimerkiksi vapaaehtoiseen energiategokkuussopimukseen nähden 5–10-kertainen. Velvoiteohjelmaa arvioitiin energiategokkuussopimuksille vaihtoehtoisena politiikkatoimena EED(2012) kansallisen täytäntöönpanon yhteydessä.

Kolmas vaihtoehto olisi velvoittaa yksittäiset kotitaloudet, julkisen sektorin toimijat sekä palvelu- ja teollisuusyritykset tekemään nopealla aikataululla kustannuksiltaan huomattavan suuria ja todennäköisesti pääosin taloudellisesti kannattamattomia investointeja. Velvoite tarkoittaisi käytännössä sitovia ja sanktioituja toimijakohtaisia energiansäästövelvoitteita. Linjassa EED (2023) vaatimusten kanssa energiansäästövelvoite olisi suuruusluokaltaan noin 10 % nykyisten energiategokkuussopimusten päättymisen jälkeen jaksolla 2026–2030. Velvoitekaudella 2031–2040 toimijakohtainen energiansäästövelvoite olisi noin 20 %. Mikäli energiansäästövelvoitteet eivät koskisi kaikkia loppuenergian käyttäjiä, olisi suppeammalle soveltamisalalle kohdistettava suuremmat energiansäästövelvoitteet. Tämän tyyppisestä raskasvaikutteisesta säädösohjauksesta ei Suomessa ole kokemusta, eikä se vaikuta tarkoituksenmukaiselta toimintatavalta velvoitekauden 2021–2030 energiansäästötavoitetta koskien.

2.8 Artikla 11 Energianhallintajärjestelmät ja energiakatselmuksiset

Artiklan velvoitteet

Tavoitteena on edistää energianhallintajärjestelmien käyttöönottoa ja energiakatselmusten tekemistä erityisesti eniten energiaa kuluttavissa yrityksissä. Energianhallintajärjestelmät ja säännölliset energiakatselmuksiset tulevat olemaan pakollisia yrityksille, joiden keskimääräinen vuotuinen energiankulutus ylittää tietyn kynnyksen, koska järjestelmillä ja katselmuksilla saavutettavat energiansäästöt voivat olla merkittäviä. Yrityksiä, jotka eivät ylitä energianhallintajärjestelmille ja energiakatselmuksille määriteltyjä kulutuskyynnyksiä, on kannustettava teettämään katselmuksia ja toteuttamaan kyseisistä katselmuksista tulevat toimenpidesuositukset.

Jäsenvaltioiden on varmistettava, että yritykset toteuttavat eurooppalaisten tai kansainvälisten standardien mukaisesti sertifioidun energianhallintajärjestelmän viimeistään 11.10.2027, kun niiden keskimääräinen energian vuosikulutus on yli 85 TJ kolmen edellisen vuoden aikana.

Jäsenvaltioiden on varmistettava, että yritykset tekevät energiakatselmuksen neljän vuoden välein, kun keskimääräinen energian vuosikulutus on yli 10 TJ kolmen edellisen vuoden aikana eikä yrityksen käytössä ole energianhallintajärjestelmää. Yritysten, jotka tulevat ensimmäistä kertaa veloitteen piiriin, on tehtävä ensimmäinen katselmus viimeistään 11.10.2026 ja tämän jälkeen vähintään neljän vuoden välein. Yritysten, jotka jo tekevät energiakatselmuksia, on edelleen tehtävä niitä vähintään neljän vuoden välein.

Energiakatselmuksia tekevien yritysten on lisäksi laadittava konkreettinen ja toteuttamiskelpoinen toimintasuunnitelma katselmuksiin perustuvien toimenpidesuosituksen pohjalta. Toimintasuunnitelmassa on yksilöitävä toimenpiteet, joilla kukin suositus pannaan täytäntöön, jos se on teknisesti tai taloudellisesti toteutettavissa. Toimintasuunnitelma on myös toimitettava yrityksen johdolle, julkaistava yrityksen toimintakertomuksessa ja asetettava julkisesti saataville.

Yritysten on annettava tieto kansallisille viranomaisille, kun kulutus jonakin vuonna ylittää edellä mainitut rajat 85 tai 10 TJ.

Jäsenvaltioiden on luotava ohjelmia, joilla alle 10 TJ kuluttavia yrityksiä kannustetaan ja tuetaan tekemään energiakatselmuksia ja toteuttamaan kyseisten katselmusten perusteella annettuja suosituksia. Jäsenvaltioiden on myös edistettävä energianhallintajärjestelmien ja energiakatselmusten täytäntöönpanoa julkishallinnossa kansallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla.

Nykytila

Energiatehokkuuslaissa säädetään, että yrityksen energiakatselmus on pakollinen suurille yrityksille. Suurella yrityksellä tarkoitetaan taloudellista toimintaa harjoittavaa luonnollista henkilöä ja oikeushenkilöä, jonka palveluksessa on vähintään 250 työntekijää taikka jonka vuosiliikevaihto on yli 50 miljoonaa euroa ja taseen loppusumma on yli 43 miljoonaa euroa. Pakollinen yrityksen energiakatselmus on tehtävä vähintään neljän vuoden välein, ja energiakatselmukseen sisällytettävä kohdekatselmus ei saa olla neljää vuotta vanhempi. Katselmuksen jälkeisestä toimintasuunnitelmasta ei ole säädetty yrityksille veloitetta.

Energianhallintajärjestelmät ja niiden sertifiointi eivät ole olleet yrityksille pakollisia, mutta niillä on voinut energiatehokkuuslain mukaisesti vapautua pakollisesta yrityksen energiakatselmuksesta. Monet yritykset ovat ottaneet vapaaehtoisesti käyttöön energianhallintajärjestelmän, kuten ISO 50001 tai ETJ+, tai ympäristöjärjestelmän, kuten ISO 14001, tai liittyneet energiatehokkuussopimukseen. Niillä ja niiden yhdistelmillä, sertifioitu ISO 50001 tai sertifioitu 14001 ja sertifioitu ETJ+ tai energiatehokkuussopimus ja ETJ+, on voinut korvata pakollisen energiakatselmuksen ja kehittää yrityksen energiatehokkuutta kyseisten järjestelmien puitteissa.

Muutos-/säästötarpeet

Lainsäädäntö

Energiatehokkuusdirektiivissä ei ole erikseen yrityksen määritelmää. Vain pienet ja keskisuuret yritykset sekä mikroyritykset on määritelty 2 artiklan määritelmässä. Työryhmässä pohdittiin erityisesti konsernirakenteen ja yritysten välisten omistussuhteiden vaikutusta yrityksen määritelmään. Sidosryhmäkuulemisessa kuultiin laajasti eri yrityssektorien edustajia, jotka kannattivat yksimielisesti yksinkertaista yrityksen määritelmää, jossa ei tarkastella yrityksen energiankulutusta koko konsernin tasolla tai oteta huomioon omistettujen sidos- tai omistusyhteisyriyten energiankulutusta osana energiankulutuslaskentaa.

Energiatehokkuuslain suuren yrityksen määritelmä korvattaisiin yrityksen määritelmällä. Yrityksellä tarkoitettaisiin taloudellista toimintaa harjoittavaa luonnollista henkilöä ja oikeushenkilöä toimialasta riippumatta. Määritelmä viittaisi käytännössä Suomeen rekisteröityihin yrityksiin. Yrityksiksi katsottaisiin

niiden oikeudellisesta muodosta riippumatta kaikki yksiköt, jotka harjoittavat taloudellista toimintaa kaupallisilla markkinoilla. Määritelmässä ei huomioitaisi yritysten välisiä omistussuhteita.

Energiatehokkuuslakiin esitetään myös energiakatselmuksen määritelmän ja velvoitteiden, ml. toimintasuunnitelma, päivitystä kolmen edellisen vuoden keskiarvona yli 2 700 MWh (10 TJ) vuodessa energiaa kuluttaville yrityksille sekä energianhallintajärjestelmän määritelmän ja velvoitteen lisäämistä kolmen edellisen vuoden keskiarvona yli 23 600 MWh (85 TJ) vuodessa energiaa kuluttaville yrityksille. Energiatehokkuuslakiin lisättäisiin yrityksille velvollisuus tehdä ilmoitus Energiavirastolle, jos yritys jonakin vuonna ylittää 2 700 tai 23 600 megawattitunnin rajan.

Lain tarkoittamaksi energianhallintajärjestelmäksi hyväksyttäisiin sertifioitu ISO 50001 ja sertifioitu ETJ+. Lakisääteisestä energianhallintajärjestelmästä voisi vapautua yhdistelmällä sertifioitu ISO 14001 ja lakisääteinen energiakatselmus tai sertifioitu ISO 14001, energiaterveys sopimus ja ETJ+.

Lakisääteisestä energiakatselmuksesta vapauttavat yksinään sertifioitu ISO 50001 ja sertifioitu ETJ+ sekä yhdistelmät sertifioitu ISO 14001 ja ETJ+ tai energiaterveys sopimus ja ETJ+.

Energiapalvelusopimuksella vapautuisi lakisääteisen energianhallintajärjestelmän ja energiakatselmuksen toteutuksesta siltä osin kuin sopimus on käytössä.

Muut toimenpiteet

Muut artiklan vaatimat toimenpiteet on toteutettu ja tullaan myös jatkossa toteuttamaan Energiaviraston Motivalta tilaaman energiatyöohjelman puitteissa, eivätkä ne edellytä uutta lainsäädäntöä.

Muita artiklan vaatimia toimenpiteitä on sen varmistaminen, että kaikkien loppuasiakkaiden saatavilla on korkealaatuisia ja kustannustehokkaita energiakatselmuksia, joita tekevät pätevyysvaatimusten mukaisesti pätevät asiantuntijat riippumattomasti. Lisäksi laaditaan ohjelmia, joiden tarkoituksena on kannustaa pk-yrityksiä, joiden energiankulutus on alle 10 TJ, teettämään energiakatselmuksia ja toteuttamaan sen jälkeen kyseisten katselmusten suositukset, ja tarjota niille teknistä tukea. Uutena velvoitteena on laadittava ohjelmia, joiden tarkoituksena on kannustaa yrityksiä, jotka eivät ole pk-yrityksiä ja joiden energiankulutus on alle 10 TJ, teettämään energiakatselmuksia ja toteuttamaan sen jälkeen kyseisten katselmusten suositukset, ja tarjota niille teknistä tukea.

Vaikutukset

Vaikutukset elinkeinoelämään

Artiklan velvoitteet koskevat yrityksiä oikeudellisesta muodosta riippumatta kaikilla toimialoilla. Velvoitteiden piiriin kuuluvia yrityksiä arvioitiin keräämällä tietoa Tilastokeskukselta, energiaterveys sopimusten seurantajärjestelmästä sekä maa- ja metsätalousministeriön ja Luonnonvarakeskuksen (Luke) tilastoista.

Tilastokeskus toimitti teollisuusyritysten lukumääristä toimialoittain arvion 791 yrityksestä, joiden vuotuinen energiankulutus on 10–85 TJ, ja 225 yrityksestä, jotka kuluttavat energiaa enemmän kuin 85 TJ. Muiden alojen tietoja täydennettiin energiaterveys sopimukseen liittyneiden yritysten energiankulutuksilla ja lukumäärillä. Palvelualalla arvioidaan olevan vähintään 100 10–85 TJ kuluttavaa ja 30 yli 85 TJ kuluttavaa yritystä. Kiinteistöalalla arvioidaan olevan vähintään 200 10–85 TJ kuluttavaa ja 170 yli 85 TJ kuluttavaa yritystä. Energiapalvelualalla arvioidaan olevan vähintään 40 10–85 TJ kuluttavaa ja 45 yli 85 TJ kuluttavaa yritystä.

Luken tilastoista saadun arvion perusteella 10 TJ:n raja-arvon ylittäviä maatiloja (ml. kasvihuoneet) on hieman yli 200, joista yli 10 TJ energiaa kuluttavia on arviolta 197 ja yli 85 TJ kuluttavia arviolta 21.

Suomen Kuljetus ja Logistiikka SKAL ry:n arvion perusteella kuljetusalalle on vähintään 1000 yritystä, joiden vuotuinen energiankulutus on 10–85 TJ ja 50 yritystä, jotka kuluttavat energiaa enemmän kuin 85 TJ.

Yhteensä eri toimialoilla on edellisten arvioiden perusteella arviolta 2300 kpl 10–85 TJ energiaa kuluttavia yrityksiä ja 550 yli 85 TJ kuluttavia yritystä.

Yrityksen energiakatselmuksen kokonaiskustannukseksi arvioidaan 5 000–20 000 euroa. Kustannuksissa on vaihtelua, sillä yrityksen toimintojen laajuus ja toimipaikkojen lukumäärä vaikuttavat suoraan katselmukseen sisältyvien kohdekatselmusten määrään ja katselmuksen kustannukseen.

Kokonaiskustannukseksi kaikille yrityksille arvioidaan 5 miljoonaa euroa vuodessa, kun katselmuksia tehdään neljän vuoden välein. Yritysten energiakatselmuksissa löytyy kannattavia energiatehokkuustoimenpiteitä, jotka puolestaan tuovat energia- ja kustannussäästöjä yrityksille, jolloin katselmuskustannusten nettovaikutus arvioidaan pieneksi ja todennäköisemmin jopa positiiviseksi.

Yrityksen energianhallintajärjestelmän keskimääräiseksi sertifiointikustannukseksi arvioidaan 25 000 euroa, mutta yrityksen energiankulutuksen ja energialähteiden määrä vaikuttavat suoraan sertifiointiauditoinnin kustannukseen. Kokonaiskustannukseksi kaikille yrityksille arvioidaan 5 miljoonaa euroa vuodessa, kun sertifiointiauditointi tehdään kolmen vuoden välein. Energianhallintajärjestelmän käyttöönotto tehostaa yritysten energiatehokkuustoimintaa ja tuottaa kannattavia energiatehokkuustoimenpiteitä, jotka puolestaan tuovat energia- ja kustannussäästöjä yrityksille, jolloin käyttöönottokustannusten nettovaikutus arvioidaan pieneksi ja todennäköisemmin jopa positiiviseksi.

Vaikutukset julkishallintoon

Artikla vaikuttaa erityisesti Energiavirastoon, jonka tehtävänä on energiatehokkuuslain mukaisesti valvoa lain sekä sen nojalla annettujen säännösten ja viranomaisten määräysten noudattamista. Valvonnan kohteena ovat toimialasta riippumatta kaikki yritykset, joilla on lain mukainen velvollisuus tehdä energiakatselmus tai tulevaisuudessa ottaa käyttöön energianhallintajärjestelmä riippuen yrityksen energiankulutuksen määrästä. Valvontaa tehdään vuosittain valitsemalla kattava satunnaisotos yrityksiä valvonnan kohteeksi. Tehtävien toimeenpano edellyttää mm. tietojen keräämistä yritysten energiankulutuksesta, vuosittaisten selvityspyyntöjen laatimista, raporttien ja sertifikaattien tarkastusta, yritysten neuvomista ja ohjaamista sekä uusien viranomaisohjeistusten laatimista. Tehtävien hoitamisen resurssitarve arvioidaan olevan 1–2 henkilötyövuotta vuosittain.

2.9 Artikla 12 Datakeskukset

Artiklan velvoitteet

Datakeskusten kestävä kehityksen edistämiseksi on tarve luoda datakeskusten kestävyysindikaattorit. Sitä varten datakeskuksilta kerätään ja julkaistaan energiatehokkuuden, vesijalanjäljen ja kysyntäjoukon kannalta merkityksellistä tietoa. Datakeskusten velvoite julkaista tietoja olisi tullut panna täytäntöön jo 15.5.2024.

Jäsenvaltioiden on 15.5.2024 mennessä ja sen jälkeen vuosittain edellytettävä, että sellaisten datakeskusten, joiden asennetun tietotekniikan tehontarve on vähintään 500 kW, omistajat ja ylläpitäjät asettavat julkisesti saataville liitteen VII mukaiset tiedot. Velvoite ei koske tietoja, joihin sovelletaan liikesalaisuuksia ja luottamuksellisuutta suojaavaa unionin oikeutta ja kansallista lainsäädäntöä. Velvoite ei myöskään koske datakeskuksia, joita käytetään puolustuksessa tai väestönsuojelussa tai jotka tarjoavat palvelujaan yksinomaan lopputarkoitukseen, joka on puolustus tai väestönsuojelu. Suurimpia datakeskuksia (asennetun tietotekniikan tehontarve vähintään 1 MW) on myös kannustettava huomioimaan datakeskusten energiatehokkuutta koskevien eurooppalaisten käytäntöjen viimeisimmässä versiossa tarkoitettut parhaat käytännöt (European Code of Conduct for Energy Efficiency in Data Centers)⁵.

⁵ Linkejä: [European Code of Conduct for Energy Efficiency in data centers](#) ja [Code of Conduct, Joint Research Centre](#)

Komissio velvoitetaan perustamaan datakeskuksia koskeva eurooppalainen tietokanta, johon datakeskukset raportoisivat tietoja. Komission on arvioitava datakeskusten energiatehokkuutta tietojen pohjalta 15.5.2025 mennessä.

Datakeskusten tietojen julkistamiseen ja raportointiin liittyy myös 33 artikla, jossa annetaan komissiolle toimivalta antaa (ensimmäinen) delegoitu säädös viimeistään 31.12.2023. Säädöksellä vahvistetaan yhteinen unionin järjestelmä datakeskusten kestävyysindikaattoriksi. Järjestelmässä määritellään datakeskuksen kestävyysindikaattorit ja esitetään keskeiset suorituskykyindikaattorit ja menetelmät niiden mittaamiseksi. Seuraavien delegoitujen säädösten aikataulusta tai sisällöstä ei ole säädetty.

Artiklan sisällössä on epäselvyyksiä, joista aiheutuu haasteita täytäntöönpanossa.

Nykytila

Artiklan ja delegoidun asetuksen velvoitteet ovat uusia.

EU:n energiatilastoasetuksessa (EU)1099/2008 on velvoite tilastokeskukselle raportoida tietoja datakeskuksista osana palvelualojen raportointia. Raportointi kattaa teholtaan vähintään 1 MW kokoluokan datakeskukset ja alkaa vuoden 2024 tiedoista, jolloin ensimmäinen tilastoraportointi tehdään 3/2026.

Muutos- / säädöstarpeet

Artiklan velvoite tietojen asettamisesta julkisesti saataville on päätetty panna täytäntöön lisäämällä velvoite energiatehokkuuslakiin. Artiklan täytäntöönpano on osoittautunut vaikeaksi siihen liittyvien maanpuolustukseen ja alueellisen turvallisuuden varmistamiseen liittyvien haasteiden vuoksi. Monet direktiivin julkistettaviksi edellyttämistä tiedoista aiheuttaisivat Suomen kannalta julkisesti saataville tullessaan riskin, minkä vuoksi Suomi vetoaa Euroopan Unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 346 artiklaan, jonka mukaan jäsenvaltio ei ole velvollinen antamaan keskeisten turvallisuusetujensa vastaisia tietoja. Sen takia ja hallituksen esitykseen (HE 170/2024 vp) saadun lausuntopalautteen perusteella, on energiatehokkuuslakia muutettu; muutos tuli voimaan 30.12.2024.

Velvoite tietojen asettamiseen julkisesti saataville kattaa ainoastaan maakuntatason sijaintitiedon ja säännösten soveltamisalan ulkopuolelle on suljettu datakeskukset, joita käytetään maanpuolustuksessa, alueellisen koskemattomuuden valvonnassa tai turvaamisessa taikka väestönsuojelussa tai yhteiskunnan kannalta elintärkeiden toimintojen toteuttamisessa. Koska joissakin tapauksissa voi olla epäselvyyttä datakeskuksen kuulumisesta veloitteen piiriin, Energiavirasto antaa datakeskuksen omistajan tai ylläpitäjän pyynnöstä lausunnon siitä. Ennen lausuntonsa antamista Energiaviraston on sitä varten pyydettävä lausunto puolustusministeriöltä ja, jos datakeskuksessa on väestönsuojelun kannalta merkityksellistä toimintaa, sisäministeriöltä. Julkistamisvelvoite ei kuitenkaan koske liikesalaisuuslain (595/2018) 2 §:n 1 kohdassa tarkoitettuja tietoja.

Lisäksi Energiavirastolle on säädetty oikeus tietojen saantiin ja tarkastusten tekemiseen veloitteen piirissä olevassa datakeskuksessa valvontatehtävien hoitamiseksi.

Veloitteen täytäntöönpanolle direktiivissä varattu aika (direktiivi tuli voimaan 12.10.2023 ja 12 artiklan 1 kohdan täytäntöönpanotoimien määräaika oli 15.5.2024) ei ole ollut riittävä valmisteluun.

Datakeskuksille direktiivistä suoraan tulevien veloitteiden (12 ja 36 artiklat, komission datakeskustietokanta) toimeenpanoa sekä valvontaa tulee hoitamaan Energiavirasto. Tiedotus, ohjeistus ja neuvonta tehdään Energiaviraston nettisivujen⁶ kautta. Energiaviraston ohjeistuksella (nettisivut) kannustetaan datakeskuksia ottamaan huomioon datakeskusten energiatehokkuutta koskevat eurooppalaiset käytännösäännöt (European Code of Conduct for Energy Efficiency in Data Centers).

⁶ Linkki: <https://energiavirasto.fi/datakeskukset>

Vaikutukset

Säätelyn piiriin on arvioitu tulevan noin 50 datakeskusta. Näiden lisäksi Suomessa toimii jonkin verran asetettua alarajaa pienempiä datakeskuksia, joiden lukumäärästä ei ole tarkkaa tietoa.

Datakeskusten raportoinnin ja tietojen julkiseksi saattamisen ympäristövaikutusten oletetaan olevan lähtökohtaisesti positiivisia, koska raportoinnin avulla kerättävien tietojen pohjalta perustettavien datakeskusten kestävyysindikaattorien tarkoituksena on kehittää edelleen datakeskusten energiatehokkuutta, edistää alan kestävästä kehitystä ja pienentää ympäristöjalanjälkeä.

Myös yhteiskunnallisten vaikutusten ennakoitaan olevan positiivisia, joskin vähäisiä. Datakeskuksia koskevien tietojen ja kestävyysindikaattorien julkistamisen arvioidaan vaikuttavan lähtökohtaisen myönteisesti datakeskusten energiatehokkuuteen.

Viranomaisvaikutuksia on arvioitu seuraavan Energiavirastolle tietojen julkistamisvelvoitteeseen liittyvistä valvontatehtävistä, tiedottamisesta, delegoidun asetuksen tuomista raportoinnin koordinoinnista sekä neuvonnasta. Henkilöresurssitarpeen arvioidaan olevan noin 0,5 henkilötyövuotta.

2.10 Artiklat 13–20 Mittausasiat

Artiklat 13–20 liittyvät seuraavasti energian mittaamiseen:

- 13 Maakaasun mittaaminen
- 14 Lämmityksen, jäähdytyksen ja lämpimän käyttöveden mittaaminen
- 15 Lämmityksen, jäähdytyksen ja lämpimän käyttöveden käyttäjäkohtainen mittaaminen ja kustannusten jakaminen
- 16 Etäluentaa koskeva vaatimus
- 17 Maakaasua koskevat laskutustiedot
- 18 Lämmityksen, jäähdytyksen ja lämpimän käyttöveden laskutus- ja kulutustiedot
- 19 Maakaasuun liittyvien mittaus- ja laskutustietojen saamisen kustannukset
- 20 Lämmitykseen, jäähdytykseen ja lämpimään käyttöveteen liittyvien mittaus-, laskutus- ja kulutustietojen saamisen kustannukset

Nämä artiklat vastaavat sisällöltään aiemman direktiivin 2012/27/EU 9–11 a artikloja, joten niihin ei liity täytäntöönpanotarpeita.

2.11 Artikla 21 Sopimusasiat

Artiklan velvoitteet

Artiklassa säädetään lämmitykseen, jäähdytykseen ja lämpimään käyttöveteen liittyvistä sopimusperusteisista perusoikeuksista. Säännöksiä sovelletaan rajoittamatta kuluttajansuojaa koskevien sääntöjen soveltamista.

Loppuasiakkaille ja loppukäyttäjille on artiklan 1 kohdan 3 alakohdan mukaan annettava yhteenveto keskeisistä sopimusehdoista ymmärrettävällä tavalla ja ytimekkäällä ja yksinkertaisella kielellä.

Loppuasiakkaille on annettava jäljennös sopimuksesta ja selkeät tiedot sovellettavista hinnoista ja tariffeista sekä vakioehdoista, jotka koskevat lämmitykseen, jäähdytykseen ja lämpimään käyttöveteen liittyvien palvelujen saatavuutta ja käyttöä.

Toimittajien ehtojen on oltava oikeudenmukaiset, ja ne on toimitettava loppuasiakkaille etukäteen. Tiedot on annettava ennen sopimuksen tekemistä tai vahvistamista. Jos sopimuksia tehdään kolmannen osapuolen välityksellä, kyseiset tiedot on silloinkin annettava ennen sopimuksen tekemistä.

Suunnitellussa irtikytkennässä asianomaisille loppuasiakkaille on annettava ilman lisäkustannuksia riittävät tiedot vaihtoehtoisista toimenpiteistä riittävän ajoissa ja viimeistään kuukautta ennen suunniteltua irtikytkentää.

Jäsenvaltioiden on päätettävä, kuka vastaa tietojen toimittamisesta niille loppukäyttäjille, joilla ei ole suoraa tai käyttäjäkohtaista sopimusta toimittajan kanssa.

Nykytilanne

Nykylainsäädännössä ei ole säännöksiä energian vähittäismyyjän ja loppuasiakkaan välisen sopimuksen sisällöstä lukuun ottamatta kulutukseen perustuvaa laskutusta ja kulutus- ja laskutustietojen toimittamista koskevia säännöksiä (energiatehokkuuslain 22–23 §). Näihin ei kuitenkaan liity direktiivin perusteella muutostarpeita tässä yhteydessä, joten ehdotettava sääntely on kokonaisuudessaan uutta.

Asunto-osakeyhtiölain mukaan osakkeenomistajilta perittävällä yhtiövastikkeella voidaan kattaa yhtiön menot, jotka aiheutuvat muun muassa kiinteistön ja rakennusten käytöstä; tällaisia ovat muun muassa lämmityskustannukset, joista yhtiö yleensä vastaa sopimusosapuolena energian vähittäismyyjälle. Huoneistojen lämmitys katetaan yleensä vastikkeella ainakin sellaisissa kerrostaloissa, joissa ei ole huoneistokohtaista sähkölämmitystä. Kaukolämmön hankkimista koskevien sopimusten tekeminen kuuluu yhtiön johdolle hallituksen ja isännöitsijän tehtäviä koskevien asunto-osakeyhtiölain säännösten mukaisesti. Osakkeenomistajat voivat saada tiedot yhtiön hallintoon osallistumisen ja yhtiökokouksen kyselyoikeuden kautta.

Valtion tukemissa vuokra- ja asumisoikeusasunnoissa loppukäyttäjät hallitsevat huoneistoa vuokra- tai asumisoikeussopimuksen perusteella eivätkä he ole energian vähittäismyyjän asiakkaita. Vuokralaiset eivät siten nykyisin säännönmukaisesti saa tietoja. Valtion tukemien vuokra-asuntojen asukkaat ja asumisoikeusasukkaat voivat saada tietoja yhteishallinnon kautta.

Kuluttajansuojasäännösten lisäksi valtion tukemia vuokra- ja asumisoikeustaloja koskevat asukkaiden osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksia sääntelevät asukashallintosäännökset. Vuokrataloja koskien niistä säädetään yhteishallinnosta valtion tukemissa vuokrataloissa annetussa laissa (1169/2022) ja asumisoikeusasuntojen osalta asumisoikeusasunnoista annetun lain (393/2021) 5 luvussa. Asukashallinnon piiriin kuuluvat muun muassa talousarvioesitys ja talojen ja muiden rakennusten sekä kiinteistöjen ylläpidosta ja hoidosta solmittavat sopimukset. Asukashallinnon toimielimillä on tiedonsaantioikeus asukashallinnon piiriin kuuluvissa asioissa, ja vuokratalo- ja asumisoikeusyhtiöllä tiedottamisvelvollisuus sekä asukkaille että asukashallinnon toimielimille asukashallinnon piiriin kuuluvista, heille merkityksellisistä asioista. Siten valtion tukemien vuokra- ja asumisoikeusasuntojen asukkaat voivat saada tiedon lämmityksen ja veden toimituksen sopimusehdoista asukashallinnon kautta.

Toimitusten keskeytyksestä ei ole Suomessa säädetty, mutta se on otettu huomioon sähkömarkkina- laissa (588/2013), joka panee täytäntöön sähkömarkkinadirektiivin (EU) 2019/944, 103 §:ssä. Lisäksi toimitusten keskeytyksestä on annettu ohjeita Energiateollisuus ry:n laatimissa kaukolämmön yleisissä toimitussopimusehdoissa, joita sen jäsenkunnassa laajasti käytetään. Näiden yleisten ehtojen mukaan lämmön toimitusta ei voida maksulaiminlyönnin vuoksi keskeyttää seuraavissa tapauksissa: Jos kyse on vakituisena asuntona käytettävästä rakennuksesta tai sen osasta lokakuun alun ja huhtikuun lopun välisenä aikana, ennen kuin on kulunut neljä kuukautta laiminlyödyn maksun eräpäivästä; jos kyse on kuluttajasta, joka osoittaa maksun laiminlyönnin johtuvan hänen vakavasta sairaudestaan, työttömyydestä tai siihen verrattavasta, hänestä riippumattomasta syystä ennen kuin on kulunut kolme kuukautta lämpölaskun ensimmäisestä eräpäivästä; tai jos asiakkaan maksulaiminlyönti aiheutuu ylivoimaisesta es-teestä niin kauan kuin este vallitsee. Lisäksi lämmönmyyjän tulee ehtojen mukaan ennen toimituksen katkaisemista lähettää asiakkaalle maksukehoitus tai kehoitus korjata muu laiminlyönti määräajassa, joka on vähintään kaksi viikkoa

kehotuksen lähettämisestä. Jos asiakas laiminlyö määräajan noudattamisen, lämmönmyyjän tulee toimittaa asiakkaalle katkaisuvaroitus vähintään kaksi viikkoa ennen katkaisua. Katkaisuvaroitus on tehtävä kirjallisesti tai muulla pysyvällä tavalla, ja katkaisun ajankohta on käytävä varoituksesta ilmi.

Vuonna 2022 Energiateollisuus ry:n jäsenistä lämmön myyjiä oli 109, asiakkaita yhteensä reilu 160 000. Asiakkaista asuintaloasiakkaita oli noin 120 000 ja näistä pieniasiakkaita noin 70 000. Pienasiakkaiksi on laskettu yhden asunnon talot, kahden asunnon talot sekä pientaloihin verrattavat erilliset asuinrakennukset. Nämä pienasiakkaat ovat yleisesti yksityishenkilöitä, joilla on sopimussuhde lämmön myyjän kanssa. Siten he ovat myös kuluttajia.

Bioenergia ry on myös keskeinen lämmöntuottajien yhteenliittymä, joskin näiden tuottajien asiakasmäärät ovat pienempiä kuin Energiateollisuus ry:n jäsenillä. Sillä on yritys- ja yhteisöjäseniä 247 ja henkilöjäseniä 114 (tiedot 01/2024, lähde: Bioenergia ry:n internet-sivut). Bioenergia ry:n jäsenkunta toimii muun muassa bioenergian tuotannossa, logistiikassa ja käyttäjinä; biojalostamoina ja liikenteen biopolttoaineiden tuottajina; energiaturpeen käyttäjinä ja suobiomassan tuottajina; sekä hiilinegatiivisten palvelujen tarjoajina. Niiden tärkein asiakas on yleisimmin kunta. Noin kolmasosa laitoksista on alueellisia lämpölaitoksia, loput taas kiinteistökohtaisia laitoksia. Kiinteistökohtaisista laitoksista puolestaan noin puolta käytetään koulujen lämmitykseen, puolta taas yksityisten kiinteistöjen lämmitykseen.

Näiden lisäksi Työteho-seura ylläpitää vuosiseurantaa lämpöyrittäjyydestä. Lämpöyrittäjätietokannassa olevien lämpöyrittäjien ylläpitämien laitosten määrä on asettunut viime vuosina noin 600:n kappaleen tasolle ja erillisiä yrityksiä on noin 240.

Muutos- ja säädöstarpeet

Lämmön ja jäädytyksen toimitusta koskien on tarpeen säätää vastaavista sopimusperusteisista oikeuksista kuin sähköstä säädetään sähkömarkkinalaissa (588/2013) direktiivin (EU) 2019/944 mukaisesti. Vaatimusten tarkoituksena on varmistaa kaikille unionin kansalaisille samantasoiset sopimusperusteiset perusoikeudet lämmityksen, jäädytyksen ja lämpimän käyttöveden osalta rajoittamatta kuitenkaan kansallista toimivaltaa.

Vaikutukset

Taloudellisia tai ympäristövaikutuksia ei ole havaittu. Viranomaisvaikutukset jäänevät erittäin vähäisiksi, koska säännökset koskevat yksityisten välisiä sopimussuhteita. Yritysten hallinnollisen taakan arvioidaan kasvavan kohtuullisessa määrin erityisesti direktiivin edellyttämien tiedonantovelvoitteiden myötä.

Yhteiskunnalliset vaikutukset kohdistunevat kaukolämmön ja -jäädytyksen loppuasiakkaiden oikeusasemaan, ja niiden odotetaan olevan positiivisia loppuasiakkaiden ja loppukäyttäjien saadessa aiempaa laajemmin tietoja oikeuksistaan suhteessa kaukolämmityksen ja -jäädytyksen vähittäismyyjiin.

2.12 Artikla 22 Energianeuvonta

Artiklan velvoitteet

Artiklan päätavoitteena on helpottaa energiatehokkuustoimenpiteiden käyttöönottoa lisäämällä tietoisuutta, parantamalla markkinatoimijoiden tiedonsaantia ja mahdollisuuksia käyttää tuomioistuinten ulkopuolisia riitojenratkaisumenettelyjä sekä poistamalla energiatehokkuuden sääntelyllisiä ja muita esteitä. Tätä varten jäsenvaltiot veloitetaan:

- levittämään tietoa saatavilla olevista energiatehokkuuden parannustoimenpiteistä, yksittäisistä toimista sekä taloudellisista ja oikeudellisista kehyksistä,
- edistämään ja helpottamaan loppuasiakkaiden ja loppukäyttäjien tehokasta energiankäyttöä edistämällä käyttäytymisen muutosta ja perustamalla tukikehys markkinatoimijoille,
- perustamaan keskitettyjä asiointipisteitä,

- luomaan asianmukaiset edellytykset, jotta markkinatoimijat voivat tarjota loppukuluttajille riittävää ja kohdennettua tietotusta ja neuvontaa,
- ottamaan käyttöön tuomioistuinten ulkopuolisia riitojenratkaisumenettelyjä sekä
- poistamaan vuokralaisten ja omistajien väliset ristiriitaiset kannustimet.

Nykytila

Laaja energianeuvonnan palvelu, tiedon ja parhaiden käytäntöjen jakaminen sekä koulutustoimet energiatehokkuuden, kulutusjoustopuun ja energiayhteisöjen edistämiseen, energiansäästöihin sekä uusiutuvan energian lisäämiseen toimivat Suomessa vahvana informaatio-ohjaamisen perustana.

Suomessa kotitalouksien ja taloyhtiöiden neuvontaa energiatehokkuudesta ja uusiutuvan energian käytöstä antavat Motiva ja alueellisten energianeuvojien verkosto, joka kattaa kaikki 18 Manner-Suomen maakuntaa. TEM on vuonna 2010 päätöksellään nimennyt Motiva Oy:n energianeuvontatoimintaa koordinoivaksi ja kehittäväksi valtakunnalliseksi koordinaatiokeskukseksi. Energianeuvontaa ohjaa ja rahoittaa Energiavirasto, joka tilaa valtakunnallista neuvontaa ja verkoston koordinoimista Motivasta osana vuosittaista energiatyöohjelmaa sekä alueellisilta toimijoilta erillisillä sopimuksilla. Alueellisen neuvonnan sopimukset yltävät tällä hetkellä vuoteen 2026 saakka, ja ne sisältävät kuluttajaneuvonnan ohella toimenpiteitä kuntien energiatehokkuussopimusten tukityöstä sekä pk-yritysten energianeuvonnasta painottuen energiakatselmuksiin. Motivan kattava verkkopalvelu, motiva.fi, ja Motivan valtakunnallinen neuvontapalvelu muodostavat Suomessa keskitetyn asiointipisteen, jonka kattavuutta alueellinen neuvojaverkosto täydentää.

Energianeuvontaa toteutetaan massa-, ryhmä- ja yksilöneuvontana. Neuvontamenetelmistä käytössä ovat muun muassa webinaarit, koulutukset, infotilaisuudet, osallistumiset messuille ja yleisötaapahtumiin, verkkosivustot, henkilökohtainen sähköposti- ja puhelinneuvonta, tilattavat uutiskirjeet, mediatiedotteet, sähköiset ja painetut oppaat, laskurit ja ohjeistukset sekä viestinnälliset kampanjat ja markkinointiviestintä sosiaalisessa mediassa. Neuvonta on maksutonta ja neutraalia. Neuvonta tekee tiivistä yhteistyötä julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa tarjoamalla tietoa ja koulutuksia sekä asiantuntijatukea.

Ympäristöministeriön hallinnonalalla vuoden 2018 sekä vuonna 2024 voimaan tulleen uudelleenlaaditun EPBD-direktiivin velvoitteiden mukaisesti viestitään eri lämmitys-, ilmanvaihto- ja ilmastointijärjestelmien energiatehokkuuden parantamiseksi alan toimijoista kootun Talotekniikan viestintäfoorumia kautta. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla maatilat voivat saada Suomen CAP-suunnitelmaan kuuluvaa, EU:n maaseuturahaston kautta tuettua neuvontaa toimintansa avuksi. Sen valinnaisiin aiheisiin kuuluvat mm. energia- ja materiaalihokkuuden parantaminen sekä tilakohtaiset energiasuunnitelmat. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalla tehdään kestävän liikkumisen neuvontatoimia mm. vuosittaisen Euroopan liikkujan viikon muodossa Motivan koordinoimana. Lisäksi tarjolla on tietoa käyttövoimavalinnasta autoilijoille.

Muutos-/säädöstarpeet

Tuomioistuinten ulkopuolisten riitojenratkaisumenettelyjen osalta työryhmä ehdottaa energiamarkkinariitalautakunnan toimivallan laajentamista. Tehtävien laajeneminen muihinkin kuin vain sähkömarkkinoihin liittyviin energialajeihin vaatisi lautakunnan resurssien ja osaamisen tarkastelua. Mahdolliset riitatilanteet voisivat koskea esim. jäähdytyksen, lämmityksen ja lämpimän käyttöveden kustannusten jakoa taloyhtiössä. Vielä on selvitettävänä, onko kuluttajariitalautakunnan toimivaltaa tarpeen laajentaa. Lisäksi tulee tarkentaa, mikä taho on keskitetty palvelupiste, joka antaa neuvontaa loppukäyttäjille riitatilanteissa annettavista menettelyistä.

Direktiivi tuo uusia vastuita, kohderyhmiä ja sidosryhmiä neuvonnan piiriin, mikä aiheuttaa lisäresurssien tarvetta ja uusia tietotarpeita neuvontaa antaville henkilöille sekä edellyttää uudenlaisten neuvontasisältöjen ja kumppanuuksien toteutusta ja ylläpitoa. Energiaköyhyydestä kärsivien ja

haavoittuvassa asemassa olevien kuluttajien tavoittaminen ja neuvonta vaatii uusia toimintatapoja ja yhteistyötä tämän kuluttajaryhmän kanssa toimivien sosiaalialan toimijoiden kanssa. Neuvontaa energiaköyhyydestä kärsiville ja haavoittuvassa asemassa oleville tarjotaan yhteistyössä sidosryhmien kanssa. Yhteistyötä on jo tehty ja nyt sitä kehitetään, laajennetaan sekä systematisoidaan.

Toimeenpanossa toteutetaan samanaikaisesti EED:n ja EPBD:n vaatimuksia keskitetyistä asiointipisteistä Keskitettyjä asiointipisteitä koskevat jatkossa useat, osin uudet vaatimukset. Tarkennettuja vaatimuksia ovat mm. energiatehokkuutta koskevan teknisen, hallinnollisen ja taloudellisen neuvonnan ja tuen antaminen kotitalouksille keskittyen erityisesti energiaköyhyydestä kärsiviin kotitalouksiin ja energiatehokkuudeltaan heikoimpiin rakennuksiin. Olemassa oleva valtakunnallinen ja alueellinen energianeuvonta on koordinoitu pohja neuvonnalle jatkossakin, mutta keskitettyjen asiointipisteiden palvelumallin rakentaminen ja kuvaaminen on direktiivien toimeenpanossa olennaista. Lisäksi erityisten palvelupolkujen rakentaminen ja käyttöönotto hallitusti on keskeinen osa asiointipisteiden toimeenpanoa. EPBD:stä lisäksi tulee muutamia erityisiä tehtäviä asiointipisteille. On tärkeää varmistaa riittävät resurssit neuvontatoimille.

Yksityiset palvelutarjoajat tulevat jatkossa olemaan enemmän esillä energianeuvonnan yhteydessä. Neuvontapalvelun luotettavuuden ja puolueettomuuden varmistamiseksi on kiinnitettävä huomiota siihen, että kaupallisten markkinatoimijoiden kanssa tehtävä yhteistyö on avointa ja edistää kuluttajaryhmien etuja saada neutraalia tietoa omaan tarpeeseen soveltuvista ratkaisuista.

Tiedossa ei ole, että mahdolliset ristiriitaiset kannustimet omistajan ja vuokralaisen välillä estäisivät Suomessa energiatehokkuuden edistämistä.

Vaikutukset

Energianeuvonnalla on positiivisia vaikutuksia kotitalouksiin energiansäästön tuodessa myös taloudellista säästöä. Neuvonnan tavoitteena on johtaa säästötoimiin sekä energiatehokkuusratkaisuihin ja uusiutuvan energian ratkaisuihin investoimiseen, jotka toteutuessaan hyödyttävät myös palvelutarjoajia. Kulutusjoustolla eli kulutuksen siirtämisellä eri ajankohtaan pyritään vaikuttamaan sähköjärjestelmän tehotasapainoon ja hintapiikkeihin. Kotitalouksien energiatehokkuuden paranemisella ja kulutusjoustotoimilla on vaikutusta myös huoltovarmuuteen.

Toimeenpanossa laitetaan täytäntöön kahden eri direktiivin (EED ja EPBD) velvoitteet keskitettyjen asiointipisteiden osalta ja kansallisesti tarvitaan riittäviä resursseja neuvontatoimiin. EU:n sosiaalisesta ilmatorahastosta (Social Climate Fund, SCF) voitaisiin sen sääntöjen mukaan rahoittaa kyseisten direktiivien energianeuvontaa koskevia toimia, mutta SCF:n kansallinen toimeenpano on vielä kesken. Tulevaisuuden neuvontaa suunniteltaessa tulisi huomioida olemassa oleva osaaminen ja pitkäjänteisyys neuvonnan hankinnassa ja organisoinnissa. Toimeenpanon yhteydessä tulee pohtia millä tavalla useamman kuin yhden hallinnonalan rahoittamaa energianeuvontaa ja keskitettyjä asiointipisteitä koskevaa pitkäjänteistä suunnittelua ja päätöksentekoa ohjataan.

2.13 Artikla 24 Energiaköyhyys

Artiklan velvoitteet

Artiklan velvoitteena on lisätä energiatehokkuutta parantavia toimia energiaköyhyydestä kärsivien, heikossa asemassa olevien asiakkaiden, pienituloisissa kotitalouksissa asuvien ihmisten sekä sosiaaliperusteisissa asunnoissa asuvien parissa ja lisätä näiden tahojen osallistamista sekä heihin liittyvää kampanjointia ja tiedottamista. Jäsenvaltioiden on toteutettava energiatehokkuustoimenpiteitä ja niihin liittyviä kuluttajansuoja- tai tiedotustoimenpiteitä, erityisesti 8 ja 22 artiklojen mukaisesti. Näitä toimenpiteitä raportoidaan joka toinen vuosi osana NECPR-raportointia.

Tiedotusta, teknistä apua ja rahoitusta sekä rahoitusvälineiden käyttöönottoa tulee kohdentaa tämän artiklan kohderyhmille. Sosiaalinen ilmatorahasto voisi auttaa jäsenvaltioita täyttämään velvollisuudet

toteuttaa energiatehokkuustoimenpiteitä em. ryhmien parissa. Ihmisten vaikutusmahdollisuuksia tulee lisätä ja jäsenvaltioiden tulisi varmistaa, etteivät energiatehokkuustoimenpiteet lisää olemassa olevaa eriarvoisuutta energiaköyhyyden osalta.

Jäsenvaltioiden on perustettava eri alojen, kuten terveydenhuollon, rakennusalan ja sosiaalialan, asiantuntijoiden verkosto, joka tukee päätöksentekijöitä energiaköyhyyttä lieventävien toimenpiteiden, teknisen avun ja rahoitusvälineiden toteuttamisessa, tai annettava olemassa olevan verkoston tehtäväksi. Neuvonta voi koskea esim. energiaköyhyyteen liittyviä kansallisia määritelmiä, indikaattoreita ja kriteerejä.

Nykytila ja toimeenpano

Energiaköyhyydellä ei ole yksiselitteistä määritelmää, mutta sillä tarkoitetaan kotitalouden kyvyttömyyttä saada energiapalveluja tai suoriutua välttämättömistä lämmitys- ja sähkökustannuksista. Sen juurisyinä ovat pienituloisuus, energiämenojen kohtuuttoman suuri osuus kotitalouden menoista sekä rakennusten huono energiatehokkuus.

Tehtyjen selvitysten⁷ pohjalta Suomen energiaköyhyyden voidaan todeta olevan: vahvasti alueellinen ilmiö, jossa kiinteistön sijainti vaikuttaa energiaremonttien tekemisen kannattavuuteen; sidoksissa lämmitysmuotoon, öljy- tai sähkölämmitys tekee alttiimmaksi hinnan vaihtelulle; ikä ja sosiaalinen asema vaikuttavat mm. kykyyn hakea tukia tai vastaanottaa energianeuvontaa; energiaköyhyys voi olla kausittaista vuodenajasta riippuen, ja sille tyypillisemmin altistuvat omistusasunnoissa kuin vuokralla asuvat pienituloiset ihmiset. Arviota energiaköyhyydestä kärsivien henkilöiden määrästä Suomessa on vaikea tuottaa ilmiön moninaisuuden takia.

Suomessa energiaköyhyyttä käsitellään osana sosiaalipolitiikkaa. Pohjoisen sijaintimme vuoksi on tärkeää turvata kotitalouksien perustarpeet, kuten energiansaanti ja riittävä sisälämpötila. Perustuslain 19 §:n mukaan jokaisella, joka ei pysty turvaamaan ihmisarvoista elämää, on oikeus välttämättömään toimeentuloon ja hoitoon. Sosiaaliturvajärjestelmän keskeisimmät tuet ovat asumistuki, eläkeläisen asumistuki sekä perustoimeentulotuki, joita kaikkia voidaan käyttää lämmitys- ja sähkökulujen kattamiseen.

Suomessa on hyvät lähtökohdat energiaköyhyyden ehkäisemiseen ja torjuntaan, olemassa olevien sosiaalitukien jo kohdistuessa lämmitys- ja energiakulujen tukemiseen. Valtio tukee sosiaalista ja kohtuuhintaista asumista. Sosiaalitukijärjestelmän lisäksi energiaköyhyyden ehkäisemistä edistävät lämmitystapaan ja energiatehokkuuteen liittyvät tukijärjestelmät sekä neuvontapalvelut. Yleisesti ottaen Suomessa rakennuskannan energiatehokkuustaso on korkea verrattuna muihin EU-maihin ja energian hintataso sekä ennen energiakriisiä että sen jälkeen on EU:n keskitasoa tai sitäkin alhaisempi.

Huolimatta toimeentulotukijärjestelmän turvatoimista ja asuinrakennuksiin kohdistetuista toimenpiteistä, on kotitalouksia, jotka kärsivät eri syistä ajoittain, mm. talviaikaan tai pidemmällä aikavälillä välttämättömien energiapalvelujen saatavuuden puutteesta. Haavoittuvien kotitalouksien turvaverkko ei kuitenkaan kata kaikkia tilanteita. Merkittävin este sosiaaliturvasta hyötymiselle on tiedon puute kaikista etuuksista, joihin henkilö on oikeutettu ja siitä, miten etuuksia voi hakea.

Vaikutusmahdollisuuksien lisääminen: Vaikutusmahdollisuuksien lisäämiseksi on tällä hetkellä olemassa mm. asukasneuvontaa, joka on neuvontaa asukkaille asumiseen liittyvistä asioista sisältäen taloudelliset asiat. Suomessa on kattavasti saatavilla maksutonta energianeuvontaa Motivan sekä alueellisten energianeuvojien toteuttamana. Energianeuvonnassa tullaan lisäämään yhteistyötä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa, kuten järjestöt, yhdistykset ja seurakunnat. Lisäksi on olemassa maksuttomia talous- ja velkaneuvontoja (Takuusäätiön Velkalinja, oikeusapu- ja edunvalvontapiirit).

⁷ Korvenmaa, L., Moisio, M., Kuusela-Opas, E. & Håkämies, S. 2024. Energy Poverty in Finland. Gaia Consulting Oy. Linkki: [Energy Poverty in Finland](#)

Energiatehokkuutta parantavien sekä kuluttajansuoja- tai tiedotustoimenpiteiden toteuttaminen erityisesti 8 ja 22 artiklan mukaisesti: Ks. toimeenpano 8 ja 22 artiklojen kohdalta.

Tukitoimenpiteet: Sosiaalinen ilmastorahasto on tällä hetkellä valmistelun alla ympäristöministeriössä. Teknistä tukea energiaköyhyyden on tällä hetkellä saatavilla Motivan sekä alueellisen energianeuvonnan kautta, jotka tekevät yhteistyötä monien yhteiskunnallisten toimijoiden kanssa, jotta edistetään heikossa asemassa olevien asiakkaiden asemaa energiapalveluilla. Energiapalveluja koskevaan energiatehokkuussopimukseen liittyneet yritykset tekevät myös neuvontaa ja viestintää. Artiklan toteuttamiseksi tehdään yhteistyötä rahoitussektorin kanssa (Kestävän rahoituksen pyöreät pöydät -tilaisuudet) ja energiatehokkuuden edistämiseen on saatavissa esim. EAKR-, LIFE-rahoituksia, sekä pientaloille rahoitusta öljy- ja maakaasulämmityksestä luopumiseen (ELY). Tarkemmin kuvausta rahoitukseen liittyvistä toiminnoista 30 artiklassa.

Eri alojen asiantuntijoiden verkoston perustaminen: Verkosto perustetaan laajentamalla Energiaviraston koolle kutsumaa ja jo useampia vuosia toiminutta strategisen kuluttajaneuvonnan asiantuntijaryhmää.

Muutos/säädöstarpeet

Tällä hetkellä ei tunnisteta säädöstarpeita.

Vaikutukset

Artiklan kohderyhmien vaikutusmahdollisuudet sekä heille suunnattu tekninen tuki energianeuvonnan kautta lisääntyy. Tietoisuus ja yhteistyö artiklan aihepiirin ympärillä kasvavat asiantuntijaverkoston perustamisen kautta.

Teknisen tuen kohdentaminen artiklassa mainituille ryhmille vaatii laajempaa rahoitusta energianeuvontaan. Kohderyhmille ei ole kohdennettua tukea energiatehokkuusinvestointeihin tai toimiin, paitsi mahdollisesti tulevaisuudessa sosiaalisen ilmastorahaston kautta, jonka toimeenpano on vielä kesken.

2.14 Artikla 25 Lämmityksen ja jäähdytyksen arviointi ja suunnittelu

Artiklan velvoitteet

Artikla velvoittaa jäsenmaita toimittamaan lämmitystä ja jäähdytystä koskevan kattavan arvioinnin komissiolle osana NECP:aa ja sen päivityksiä. Kattavan arvioinnin yhteydessä jäsenmaiden on suoritettava aluettaan koskeva kattava kustannus-hyötyanalyysi ilmasto-olosuhteiden, taloudellisen toteutettavuuden ja teknisen soveltuvuuden perusteella. Kustannus-hyötyanalyysin tulosten perusteella jäsenmaiden on toteutettava riittävät toimenpiteet ja otettava käyttöön politiikkoja, joilla varmistetaan, että kattavissa arvioinneissa yksilöidyt mahdollisuudet hyödynnetään.

Lisäksi artikla velvoittaa alue- ja paikallisviranomaisia laatimaan paikallisia lämmitys- ja jäähdytysuunnitelmia ainakin kunnissa, joiden väkiluku on yli 45 000. Jäsenmaiden on laadittava suosituksia, joilla tuetaan alue- ja paikallisviranomaisia politiikkojen ja toimenpiteiden täytäntöönpanossa. Niin ikään jäsenmaiden on varmistettava, että lämmitys- ja jäähdytysuunnitelmat mukautetaan muihin paikallisiin ilmasto-, energia- ja ympäristösuunnittelun vaatimuksiin sekä kannustetaan suunnitelmien tehokkaaseen täytäntöönpanoon.

Nykytila

Velvoite kattavan arvioinnin tekemiseen on annettu direktiivin 27/2012/EU 14 artiklassa. Suomi on tehnyt kattavan arvion kolmesti, joista viimeisin keväällä 2024. Arviointi on tehty virkatyönä työ- ja elinkeinoministeriössä ja sen liitteenä toimitettava kustannus-hyötyanalyysi on teetetty konsulttityönä. Keväällä 2024 valmistunut arviointi on sisällytetty osaksi kesäkuussa 2024 tehtyä NECP-päivitystä.

Artiklan tavoitteena on edistää erityisesti tehokkaan yhteistuotannon ja tehokkaan kaukolämmön käyttöä, joiden osalta Suomen tilanne on moniin jäsenvaltioihin verrattuna erinomainen. Myös hukkalämmön potentiaalin tarkastelu on Suomessa useimmissa investoinneissa arkipäivää ja jo olennainen osa investointiprosessia. Siten arvioinnin ja analyysin rooli Suomessa uuden tai hyödynnettävän tiedon lähteenä on vähäinen, mutta sen laatiminen on työläs ja aikaa vievä prosessi. Energiatehokkuusdirektiivin uudelleen laadinnan seurauksena kattava arvio on laadittava jatkossakin vähintään viiden vuoden välein.

Paikallisten suunnitelmien osalta veloitteen piiriin kuuluisi tällä hetkellä 25 kuntaa. Näistä yhtä lukuun ottamatta kaikki kunnat ovat mukana kuntien energiatehokkuussopimuksessa ja kolmea lukuun ottamatta kaikilla on olemassa ilmastosuunnitelma tai sitä vastaava suunnitelma. Lisäksi useimmissa kunnissa on tehty uusiutuvan energian kuntakatselmus ja merkittävä osa veloitteen piirissä olevista kunnista kuuluu edelläkävijäkuntien verkostoon Finnish Sustainable Communities (FISU) tai kunta sijaitsee energiamaakuntakaavan alueella. Kahdessakymmenessä neljässä kunnassa on lisäksi kunnallinen kaukolämpöyhtiö, joissa on tehty toimintasuunnitelmat kaukolämmön kehittämisestä.

Muutos-/säädöstarpeet

Kattavan arvioinnin ja kustannus-hyötyanalyysin osalta artikla edellyttää, että vastuu kustannus-hyötyanalyysistä tulee osoittaa toimivaltaiselle viranomaiselle. Jos kattavaan arviointiin liittyvän kustannus-hyötyanalyysin tekeminen osoitetaan Energiavirastolle, tulee lakia Energiavirastosta muuttaa ja osoittaa tehtävään vaadittavat resurssit.

Paikallisten suunnitelmien osalta mikään olemassa oleva keino ei sellaisenaan kata paikallisilta suunnitelmilta vaadittuja tietoja. Artikla edellyttää, että toimivaltainen viranomainen arvioi suunnitelmat. Velvoite tarkastaa suunnitelmat voitaisiin osoittaa Energiavirastolle laissa Energiavirastosta. Kuntien veloitteesta toimittaa paikallinen suunnitelma Energiavirastolle tulisi säätää energiatehokkuuslaissa. Lisäksi suunnitelman sisällöstä tulisi säätää energiatehokkuuslaissa tai asetuksessa.

Vaikutukset

Artiklalla on vaikutuksia alue- ja paikallisviranomaisiin, joille säädettäisiin velvoite toimittaa paikallinen suunnitelma Energiavirastoon. Kunnissa on todennäköisesti jo riittävää osaamista ja kokemusta suunnitelmien laatimiseen, mutta suunnitelman laatimista varten pitää varata henkilötyötunteja. Artikla mahdollistaa myös yhteistyön tekemisen kuntien kesken, jolla voidaan vähentää selvityksen kuormittavuutta. Koska artiklassa ei ole asetettu täsmällistä aikarajaa suunnitelmien toimittamiseen, tulisi aikaraja asettaa väljäksi. Suunnitelmien toimittamisen jakautuminen pidemmälle aikavälille edesauttaa tehtävän resursoimista sekä mahdollistaa kunnille joustavamman suunnittelun, mikäli esimerkiksi kunnan energiatehokkuussopimusta ollaan uusimassa.

Merkittävimmät vaikutukset artiklalla on Energiavirastoon. Jos vastuu kustannus-hyötyanalyysistä osoitetaan Energiavirastolle, tulee sille osoittaa riittävä määräraha analyysin tilaamiseksi per päivityskierros. Paikallisten suunnitelmien osalta artikla edellyttää suunnitelmien arviointia, joten Energiaviraston tulisi laatia ohjeet suunnitelmien tekoon, vastaanottaa suunnitelmat sähköisesti tai kirjaamon kautta, käsitellä ja arvioida ne sekä kuitata suunnitelma asianmukaisesti toimitetuksi. Lisäksi suunnitelmien kytkeytyminen useisiin eri sopimuksiin ja suunnitelmiin edellyttäisi Energiavirastolta alan kehityksen seuraamista ja ohjeistuksen päivittämistä säännöllisesti kattamaan kuntien muuttuva toimintaympäristö. Tehtävien edellyttämää työmäärää olisi tarkoituksenmukaista arvioida yhdessä 26 artiklan työtehtävien kanssa.

2.15 Artikla 26 Tehokas kaukolämmitys ja laitoskohtaiset kustannus-hyötyanalyysit

Artiklan velvoitteet

Artikla antaa kaksi vaihtoehtoista määritelmää tehokkaalle kaukolämmitys- ja jäähdytysjärjestelmälle (myöhemmin tehokas järjestelmä). Jäsenmaat voivat valita joko lämmön alkuperään liittyvät tai lämmön kasvihuonekaasupäästöjä koskevat kriteerit. Kriteerit ovat voimassa määrätyn ajanjakson, jonka jälkeen ne kiristyvät. Kriteeristöä on mahdollista vaihtaa ajanjakson vaihtuessa.

Artiklassa asetetaan ehtoja järjestelmän tehokkuudelle ja fossiilisten polttoaineiden käytölle, kun uusia tehokkaita järjestelmiä rakennetaan tai olemassa olevia merkittävästi uudistetaan. Jos järjestelmä ei täytä tehokkaan järjestelmän vaatimusta, tulee järjestelmän toiminnanharjoittajan laatia joka viides vuosi suunnitelma kriteeristön täyttämiseksi. Toimivaltaisen viranomaisen on hyväksyttävä suunnitelma.

Jäsenmaiden on varmistettava, että direktiivin liitteen XI mukainen laitostason kustannus-hyötyanalyysi tehdään, kun suunnitellaan uusia laitoksia tai olemassa olevien laitosten merkittävää uudistamista. Velvoite koskee kustannus-hyötyanalyysiä

- yli 10 MW sähkön lauhdetuotantolaitosta tehokkaan yhteistuotannon toteuttamisvaihtoehdon arvioimisen osalta
- yli 8 MW teollisuuslaitosta hukkalämmön hyödyntämisen arvioimisen osalta
- yli 7 MW palvelulaitoksia hukkalämmön hyödyntämisen arvioimisen osalta
- yli 1 MW datakeskuksia hukkalämmön hyödyntämisen arvioimisen osalta

Lisäksi jäsenmaiden on pyrittävä poistamaan hukkalämmön käytön esteitä ja tuettava sen käyttöönottoa, varmistettava hukkalämmön hyödyntäminen yli 1 MW datakeskuksissa.

Nykytila

Artiklan velvoitteet ovat pääsääntöisesti uusia. Ainoastaan artiklan laitoskohtaisiin kustannus-hyötyanalyysiin liittyy nykyvelvoitteita, joista säädetään energiatehokkuuslain luvussa 5. Lisäksi energiatehokkuuslain nojalla on annettu valtioneuvoston asetus (1297/2015) sähkön ja lämmön yhteistuotannon sekä teollisuuden ylijäämälämmön kustannus-hyötyanalyysistä. Energiavirasto on toimeenpannut ilmoitusjärjestelyn. Viime vuosien aikana Energiavirastolle on toimitettu kaksi ilmoitusta vuonna 2021 ja yksi ilmoitus vuonna 2023.

Muutos-/säädstarpeet

Artiklan toimeenpano edellyttää energiatehokkuuslain sekä sen nojalla annetun asetuksen avaamista sekä lain Energiavirastosta avaamista.

Tehokkaan kaukolämmön määritelmä ja kriteerit tulee kirjata energiatehokkuuslakiin tai sen nojalla annettavaan asetukseen. Päästöihin perustuva menetelmä on raja-arvoiltaan selvästi kireämpi kuin energialähteisiin perustuva menetelmä. Energialähteiden ongelmaksi muodostuu kuitenkin muiden kuin uusiutuvien ja hukkalähteiden jääminen määritelmän ulkopuolelle. Esimerkiksi ydinsähköllä sähkökattilassa tuotettu lämpö tai pienydinvoimalassa tuotettu lämpö eivät energialähteisiin perustuvan järjestelmän kriteereillä kelpaisi tehokkaaseen järjestelmään. Kansallisesti olisi tarpeen ottaa käyttöön päästökriteeristö energialähteisiin perustuvien kriteerien rinnalle viimeistään 1.1.2026 alkaen.

Lämmönlähteiden ja kaukolämpöjärjestelmien uudistamisen yhteydessä on aiemmin edellytetty kustannus-hyötyanalyysiä uusien verkkojen ja yksiköiden osalta. Asiasta on säädetty energiatehokkuuslain 27 § 3 momentissa, joka tulee päivittää vastaamaan nykyistä direktiivin vaatimusta.

Artiklan vaatimus, jossa yhden lämmönlähteen uudistaminen tai merkittävä kunnostaminen aiheuttaisi seurauksia toisille samaan järjestelmään liittyneille lämmönlähteille, vaikuttaa olevan perustuslain vastainen silloin kun lämmönlähteillä on eri omistaja. Siten kansallisesti olisi tarpeen rajoittaa toimeenpano vain uusiin

tai merkittävästi uudistettaviin lämmönlähteisiin. Kyseisiä lämmönlähteitä koskee polttoainetehon mukaan joko rekisteröitymisvelvollisuus kunnan viranomaiselle tai ympäristölupa. Rekisteröinnin piirissä olevien lämmönlähteiden osalta velvoite tulisi energiatehokkuuslaista ja se toimeenpantaisiin kuntien viranomaisten rekisteröintiprosessissa, jossa käsittelijä varmistaisi, ettei lämmönlähteinä käytetä fossiilisia polttoaineita pois lukien maakaasu, jota saisi käyttää 2030 asti. Ympäristöluvan piirissä olevien lämmönlähteiden osalta velvoite tulisi niin ikään energiatehokkuuslaista ja se tarkastettaisiin osana lupaviranomaisen käsittelyä. Velvoite ei kattaisi alle 1 MW lämmönlähteitä niiden vähämerkityksellisyyden vuoksi. Sääntelyssä tulisi sallia fossiilisten käynnistys- ja varapolttoaineiden käyttäminen.

Artiklan suunnitelmavelvoite tehottomille järjestelmille edellyttää, että suunnitelmat tehdään tarvittaessa ja että ne hyväksytään toimivaltaisen viranomaisen toimesta. Suunnitelmavelvoite laukeaa, jos kokonaistuotoltaan yli 5 MW järjestelmä ei täytä kulloinkin voimassa olevia tehokkaan järjestelmän kriteerejä. Velvoite suunnitelmien toimittamisesta tulee lisätä energiatehokkuuslakiin omana kohtanaan ja toimivaltaiseksi viranomaiseksi voitaisiin nimetä Energiavirasto. Laissa tai sen nojalla annettavassa asetuksessa tulee säätää suunnitelmien sisällöstä ja hyväksymisestä. Lisäksi suunnitelmien toimeenpano edellyttää, että viranomaisen tulee seurata järjestelmien tehokkuutta. Tarvittaessa energiatehokkuuslakiin voitaisiin lisätä toiminnanharjoittajille velvoite toimittaa vuosittain virastoon tieto järjestelmän energialähteistä tai päästöistä voimassa olevan kriteeristön mukaan. Lisäksi osa toiminnanharjoittajista voitaisiin vapauttaa velvoitteesta, jos päästökertoimen raportointi Energiateollisuuden jäsenten osalta lisättäisiin tilastoasetukseen, jossa Energiateollisuus on valtuutettu keräämään vastaavia tietoja Tilastokeskukselle.

Laitoskohtaisten kustannus-hyötyanalyysien osalta on tarpeen avata energiatehokkuuslain luku 5 ja päivittää 27 ja 28 §:t sen osalta ketä velvoite koskee ja milloin velvoitteesta voidaan vapauttaa. Lisäksi valtioneuvoston asetus sähkön ja lämmön yhteistuotannon sekä teollisuuden ylijäämälämmön kustannus-hyötyanalyysistä (1297/2015) tulee päivittää vastaamaan uusia laitosrajoja ja -luokkia.

Vaikutukset

Artikla ei itsessään velvoita parantamaan tehottomia järjestelmiä. Määritelmästä ja kriteeristöistä aiheutuu toiminnanharjoittajille raportointivelvoite. Velvoitteen piiriin kuuluvien järjestelmien kokonaislukumäärä ei ole tiedossa, mutta järjestelmiä on arvioitu olevan noin 300. Valtaosa suomalaisista järjestelmistä tulee täyttämään kriteerit ainakin ensimmäisten vuosien ajan.

Lisäksi muusta sääntelystä tehottomalle järjestelmälle voi tulla huomattavia vaikutuksia esimerkiksi rahoituksen saannin vaikeutumisen tai asiakkaiden liittämisen kannalta. Merkittävä sääntelyn lähde on uusittu EPBD-direktiivi, joka voi estää uusien asiakkaiden liittämisen tehottomaan järjestelmään. Kriteereillä tulee olemaan merkittäviä vaikutuksia laitosten investointeihin ja kehityssuunnitelmiin, joten sääntelyn tulee olla johdonmukaista ja ennakoitavaa.

Lämmönlähteiden ja järjestelmien uudistamisen velvoitteella on merkittäviä vaikutuksia uusien lämmönlähteitä sekä olemassa olevien lämmönlähteiden merkittävää uudistamista suunnitteleville toimijoille. Rajaamalla velvoitteen ulkopuolelle käynnistys- ja varapolttoaineet sekä huippukuormitusaikoina käytettävät lähteet vaikutus voidaan pitää kohtuullisena. Lisäksi on tärkeää, että investoinnit huoltovarmuuteen ovat yhä mahdollisia. Ratkaisu valvonnan kytkemisestä osaksi olemassa olevaa energialaitosten ympäristöllistä viranomaishyväksyntää aiheuttaisi mahdollisimman pienen viranomaiskuormituksen.

Laitoskohtaiset kustannus-hyötyanalyysit aiheuttavat toiminnanharjoittajille taloudellisia vaikutuksia, mutta niistä on hyötyä, kun toimija saa analyysistä tietoa mahdollisuuksistaan toteuttaa investointinsa kustannustehokkaammin.

Artikla vaikuttaa Energiavirastoon, jolla ei ole tällä hetkellä tehtäviä tai osaamista kaukolämpöverkkojen toiminnanharjoittajiin liittyen ja varsinkin alussa ohjeistuksen ja neuvonnan tarve on suurta. Siten tehtävien toimeenpano edellyttää osaamisen rekrytointia Energiavirastoon. Lisäksi suunnitelmien kerääminen ja

hyväksyminen vaatii tietojärjestelmän. Myös laitoskohtaisten kustannus-hyötyanalyysiin veloitettujen laitosten määrän kasvaminen ja monipuolistuminen vaikuttavat järjestelmää hallinnoivaan Energiavirastoon. Riippuen prosessien raskaudesta ja valvonnan laajuudesta resurssitarve olisi arviolta yhteensä 1–2 henkilötyövuotta sekä 120 000 euron määräraha tietojärjestelmään mainittujen kolmen tehtävän osalta.

2.16 Artikla 27 Energian muunto, siirto ja jakelu

Artiklan velvoitteet

Artiklan tavoitteena on edistää energiatehokkuuden parantamista kaasun ja sähkön siirrossa erityisesti verkon kehittämisessä ja kaasu- ja sähköinfrastruktuuria koskevissa päätöksissä. Lisäksi artiklan tavoitteena on, että siirto- ja jakeluverkonhaltijat valvovat kaasu- tai sähköverkon häviöiden kokonaismäärää ja optimoivat verkkoja sekä parantavat energiatehokkuutta infrastruktuurin suunnittelussa ja käytössä, erityisesti älykkäiden verkkoratkaisujen käyttöönoton osalta.

Kansallisten sääntelyviranomaisten on erityisesti sovellettava energiatehokkuus ensin -periaatetta suorittaessaan sääntelytehtäviä, jotka koskevat kaasu- ja sähköinfrastruktuuria mukaan lukien niiden verkkotariffit. Siirto- ja jakelutariffeista on poistettava energiatehokkuutta haittaavat kannustimet ja näiden on mahdollistettava kysyntäpuolen joustavuus. Kansallisen sääntelyviranomaisen on myös sisällytettävä vuosittain laadittavaan kansalliseen raporttiin erityinen osio kaasu- ja sähköinfrastruktuurin toiminnan energiatehokkuuden parantamisen edistymisestä.

Nykytila

Sähkö- ja maakaasuverkkojen verkonhaltijoita koskee toiminnassaan verkon kehittämisvelvollisuus, jonka mukaisesti verkonhaltijan tulee ylläpitää, käyttää ja kehittää verkkoaan. Sähkön jakeluverkon kehittämissuunnitelmissa verkonhaltijoiden on huomioitava energiatehokkuustoimenpiteet vaihtoehtona jakeluverkon siirtokapasiteetin laajentamiselle. Energiatehokkuus ensin -periaatteen noudattamisesta verkon suunnittelussa, verkon kehittämisessä ja investointipäätöksissä ei ole säädetty sähkö- ja kaasumarkkinoita koskevassa lainsäädännössä.

Sähkömarkkina-alueissa on huomioitu, että verkkopalvelujen hinnoittelussa tai myyntiehdossa ei saa olla ehtoja, jotka ovat haitallisia energiatehokkuudelle. Sähkömarkkina-alueen mukaan verkkopalvelujen hinnoittelussa ei myöskään saa olla ehtoja, jotka voivat estää asettamasta sähkömarkkinoille saataville järjestelmäpalveluita kulutusjousta ja kysynnän ohjaustoimenpiteitä varten. Maakaasumarkkina-alueissa kuitenkin vastaavia asioita ei ole säädetty verkkopalveluiden hinnoittelulle tai ehdoille.

Suomessa sähkön siirron ja jakelun häviöitä mitataan ja seurataan hyödyntäen laajamittaista sähkön etämittausta ja älykkäitä sähköverkkomittauksia. Energiapalvelujen energiatehokkuussopimuksessa mukana olevat verkonhaltijat raportoivat mm. verkonhäviöiden optimoinnin sekä verkon suunnittelun, käytön ja ylläpidon toimenpiteitä. Maakaasun siirtoverkkoyhtiö raportoi metaanipäästötiedot julkisessa vuosikertomuksessaan ja raportoinnille tehdään ulkoinen varmennus. Lisäksi maakaasukäyttöisten kompressoriasemien ympäristölupien edellytyksenä on päästöjen seuranta ja raportointi toimivaltaiselle viranomaiselle (ELY-keskus tai ympäristökeskus). Maakaasun jakeluverkossa häviöitä seurataan vertaamalla verkkoon syötetyn ja verkosta otetun kaasun määrää. Energiavirastolle raportoidaan vuosittain tiedot häviöiden määrästä. Sähkön ja maakaasun siirtoverkonhaltijoiden ja jakeluverkonhaltijoiden toimenpiteitä verkkohäviöiden vähentämiseksi tai niiden odotetuista energiansäästöistä ei raportoida nykyisin Energiavirastolle.

Energiavirasto laatii vuosittain kansallisen raportin, johon sisältyy arvio älykkään sähköverkon kehittämisestä sekä energiatehokkuuden käyttämistä vaihtoehtona järjestelmän laajentamiselle. Kansalliseen raporttiin ei sisälly kaasuinfrastruktuurin energiatehokkuuden edistymisestä koskevaa raportointia.

Muutos-/säästötarpeet

Energiatehokkuus ensin -periaatteen toimeenpano verkkosuunnittelussa, verkon kehittämisessä ja investointipäätöksissä edellyttää muutoksia sähkö- ja maakaasumarkkinalakeihin kehittämisvelvollisuuden osalta. Energiatehokkuus ensin -periaatteen toimeenpano verkkotariffeissa edellyttää, että maakaasumarkkinalakiin lisätään sähkömarkkinalakiin jo sisältyvä sääntely energiatehokkuuden ja kysynnän joustojen huomioimisesta verkkopalveluiden hinnoittelussa.

Verkon häviöiden kokonaismäärän määrittäminen ja verkkojen optimointi sekä verkon tehokkuuden parantaminen artiklan mukaisesti edellyttää muutoksia sähkö- ja maakaasumarkkinalakeihin, energiatehokkuuslakiin sekä lakiin sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta.

Energiaviraston tehtävät energiatehokkuus ensin -periaatteen soveltamisessa ja vuosittain laadittavaan kansalliseen raporttiin lisättävä erityinen osio kaasu- ja sähköinfrastruktuurin toiminnan energiatehokkuuden parantamisen edistymisestä edellyttävät sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain muuttamista.

Vaikutukset

Artikla vaikuttaa julkishallintoon, elinkeinoelämään ja kotitalouksiin. Vaikutuksia on arvioitu vain suoraan artiklan toimeenpanoon kohdistuvaan sisältöön.

Julkishallintoon ei nähdä merkittäviä uusia vaikutuksia, jos energiatehokkuus ensin -periaatetta koskevan sääntelyn toimeenpanossa sähköön ja kaasuun liittyvien investointien ja tariffien osalta voidaan hyödyntää jo olemassa olevia viranomaisprosesseja eikä uusia prosesseja ole tarve perustaa. Julkistalouden tiukan tilanteen takia resurssit tulevat niukkenemaan, ja jos uusia viranomaisprosesseja edellyttäviä velvoitteita säädetään, vaikeuttaa tämä artiklan toimeenpanoa.

Vaikutukset elinkeinoelämään kohdistuvat erityisesti sähkön ja maakaasun verkonhaltijoille kohdistettavaan raportointivaatimukseen, erityisesti investointipäätöksiin ja -suunnitteluun sekä toisaalta häviöiden raportointiin. Energiatehokkuus ensin -periaatteen soveltaminen investointipäätöksissä ja investointien suunnittelussa lisää jossain määrin kustannuksia sähkön ja maakaasun verkonhaltijoille, mutta tuo myös hyötyjä kokonaistehokkuuden parantuessa.

Energiatehokkuus ensin -periaate tariffeissa sovellettuna edistää kulutuksen ohjaus- ja energiatehokkuuspalvelujen tarjontaa ja tuottaa hyötyjä markkinatoimijoille ja yhteiskunnalle, kun energiajärjestelmän kokonaistehokkuus paranee. Asiakkaille energiatehokkuus ensin -periaatteen soveltaminen tariffeissa voi tarkoittaa verkon kustannusten jakaantumista jatkossa eri tavalla eri käyttäjäryhmille. Energiatehokkaampi sähkön ja kaasun käyttö kuitenkin vähentää asiakkaiden energialaskua.

Lisääntyvät raportointivaatimukset voivat tarkoittaa sähkö- ja kaasiasiakkaille pientä kustannuksen kasvua verkkopalveluiden hinnoittelussa. Häviöiden määrän pienentämiseen tähtäävät sääntelyn muutokset ovat kuitenkin yhteiskunnallisesti hyödyllisiä.

2.17 Artikla 28 Pätevyys-, akkreditointi- ja sertifiointijärjestelmien saatavuus

Artiklan velvoitteet

Artiklan tavoitteena on varmistaa, että markkinoiden saatavilla on riittävä määrä energiatehokkuusalan luotettavia ammattilaisia, jotta voidaan varmistaa esimerkiksi energiakatselmuksia koskevien vaatimusten ja energiatehokkuusvelvoitejärjestelmien toteuttaminen. Jäsenvaltioiden on otettava käyttöön energiapalvelujen ja energiakatselmusten tarjoajien ja muiden energiatehokkuutta parantavien toimenpiteiden toteuttajien sertifiointijärjestelmiä tai vastaavia tutkinto- ja koulutusjärjestelmiä tai molempia tiiviissä yhteistyössä työmarkkinaosapuolten, koulutuksen tarjoajien ja muiden asiaankuuluvien sidosryhmien kanssa.

Jäsenvaltioiden on perustettava verkosto, jolla varmistetaan edellä mainituissa energiatehokkuusalaan liittyvissä ammateissa markkinoiden tarpeita vastaava asianmukainen pätevyystaso. Lisäksi on edistettävä sertifiointi- ja koulutusohjelmiin osallistumista ja varmistettava, että sertifiointijärjestelmien tai vastaavien

pätevyysjärjestelmien ja koulutusohjelmien tarjoajat ovat akkreditoituja. Jäsenvaltioiden on asetettava sertifiointijärjestelmät, vastaavat pätevyysjärjestelmät tai soveltuvat koulutusohjelmat julkisesti saataville, ja niiden on tehtävä yhteistyötä keskenään ja komission kanssa järjestelmien vertaamiseksi ja keskinäiseksi tunnustamiseksi. Jäsenvaltioiden on myös toteutettava asianmukaiset toimenpiteet, jotta kuluttajat ovat tietoisia järjestelmien saatavuudesta.

Kansallisissa sertifiointijärjestelmissä tai vastaavissa pätevyysjärjestelmissä ja koulutusohjelmissä on varmistettava, että niissä otetaan huomioon olemassa olevat energiatehokkuutta koskevat eurooppalaiset ja kansainväliset standardit.

Järjestelmiä on arvioitava neljän vuoden välein joulukuusta 2024 alkaen, ja niitä on tarvittaessa päivitettävä sen varmistamiseksi, että energiapalvelujen tarjoajilla, energiakatselmusten suorittajilla, energianhallinnasta vastaavilla ja rakennusosien asentajilla on tarvittava pätevyys. Erityisesti tulee arvioida, varmistetaanko järjestelmillä tarvittava pätevyystaso edellä mainituissa energiatehokkuusalaan liittyvissä ammateissa, sekä eroa saatavilla olevien ja kysytyjen ammattilaisten välillä. Arviointi ja sen suositukset on asetettava julkisesti saataville ja toimitettava ne sähköisen alustan kautta komissiolle.

Nykytila

Pätevyysjärjestelmät

Energiatehokkuuslaissa määritellään yrityksen energiakatselmuksen vastuuhenkilön pätevyys ja rekisteröinti, mutta muita laissa säädettyjä energiatehokkuuden pätevyysjärjestelmiä ei ole työryhmässä tunnustettu. Energiatehokkuuslain mukaan yrityksen energiakatselmuksen vastuuhenkilöllä tulee olla soveltuva tekniikan, ympäristö- tai energia-alan tutkinto tai tämän korvaava työkokemus sekä yrityksen energiakatselmuksen vastuuhenkilökoulutus. Lisäksi hänellä on oltava yrityksen energiakatselmuksen vastuuhenkilökokeen hyväksyttävällä suorituksella osoitettu perehtyneisyys yrityksen energiakatselmuksen tekemiseen ja energiakatselmuksia koskevaan lainsäädäntöön.

Energiatehokkuuslain mukaan yrityksen energiakatselmuksen vastuuhenkilöpätevyyttä haetaan Energiavirastolta, joka toteaa vastuuhenkilöltä vaadittavan koulutuksen tai tämän korvaavan työkokemuksen olemassaolon, vastuuhenkilökokeen hyväksytyn suorittamisen ja hyväksyy tai hylkää pätevyyden.

Akkreditointijärjestelmät

Akkreditoinnista säädetään Suomessa vaatimustenmukaisuuden arviointipalvelujen pätevyyden toteamisesta annetussa laissa (920/2005). Siinä säädetään kansallisesta akkreditointijärjestelmästä, jonka tarkoituksena on vaatimustenmukaisuuden arviointipalvelujen luotettavuuden ja kansainvälisen hyväksyttävyyden varmistaminen. Lakia sovelletaan vaatimustenmukaisuuden arviointipalvelujen akkreditointiin ja siihen rinnastettavaan pätevyyden arviointiin. Akkreditointilain mukaan akkreditointi tarkoittaa arviointielimen pätevyyden toteamista yhdenmukaisten kansainvälisten tai eurooppalaisten arviointiperusteiden mukaisesti. Suomen akkreditointiyksikkö FINAS toimii Turvallisuus- ja kemikaalivirastossa (Tukes). Suomessa, kuten muissakin EU-maissa, on vain yksi kansallinen akkreditointielin.

Akkreditointi antaa mahdollisuuden kansainvälisten standardien mukaiseen, puolueettomaan ja riippumattomaan pätevyyden osoittamiseen. Akkreditointia haetaan FINAS:sta, joka tekee akkreditointipäätöksen arvioinnin perusteella. FINAS ylläpitää rekisteriä akkreditoituista toimijoista ja heidän pätevyyalueistaan.

Sertifiointijärjestelmät

Sertifiointijärjestelmistä ei ole olemassa omaa erillislainsäädäntöä, vaan sertifiointista säädetään vaatimustenmukaisuuden arviointipalvelujen pätevyyden toteamisesta annetusta laista. Lain mukaan sertifiointi tarkoittaa riippumattoman osapuolen vahvistusta tuotteen, prosessin, järjestelmän tai henkilön vaatimustenmukaisuudesta. Arviointia tekevät arviointielimet, joilla tarkoitetaan vaatimustenmukaisuuden arviointipalveluja suorittavaa yhteisöä, laitosta tai muuta elintä. Sertifiointi perustuu edellä mainittuun vaatimustenmukaisuuden arviointiin, jossa vaatimusten täytyminen tarkastetaan.

Suomessa käytössä olevat energiatehokkuuden sertifiointijärjestelmät perustuvat eurooppalaisiin tai kansainvälisiin standardeihin, kuten ISO 50001 tai ISO 14001. Sertifiointin arviointielimet arvioivat sertifiointia hakeneita toimijoita, ja hyväksytystä arvioinnista myönnetään todistus eli sertifikaatti, jolla voidaan osoittaa yrityksen täyttävän sertifikaatissa mainitut standardit tai muut kriteerit.

Muutos-/säädöstarpeet

Lainsäädäntö

Artiklan kansallinen täytäntöönpano ei edellytä energiatehokkuuslain sekä sen nojalla annettujen asetusten avaamista tai uutta lainsäädäntöä, vaan se pannaan täytäntöön ensisijaisesti muilla käytännön toimenpiteillä.

Muut toimenpiteet

Osaamisen ennakointifoorumi (OEF) on opetus- ja kulttuuriministeriön sekä Opetushallituksen yhteinen ennakoinnin asiantuntijaelin. Sen rooli on Suomessa jo toimivista verkostoista lähimpänä artiklan tarkoittamaa kansallista osaamisverkostoa. OEF tuottaa, analysoi ja levittää ennakointitietoa tulevaisuuden osaamis- ja työvoimatarpeista sekä esittää niiden pohjalta koulutuksen kehittämistarpeita.

Tämä vastaa hyvin artiklan vaatimusta tiiviistä yhteistyöstä työmarkkinaosapuolten kanssa, koska työnantajat, työntekijät ja yrittäjät ovat mukana OEF:n ennakointiryhmissä. Lisäksi OEF:n kautta on mahdollista vaikuttaa Suomen oppilaitosten koulutusohjelmiin, koska koulutuksen järjestäjät ja opetusala ovat myös laajasti mukana OEF:n toiminnassa. Koulutusohjelmien sisältöön ei ole tarkoituksenmukaista yrittää vaikuttaa lainsäädännöllä, vaan OEF:n tai muun samankaltaisen yhteistyö- ja tietojenvaihtofoorumin kautta.

Työryhmä on selvittänyt opetus- ja kulttuuriministeriön (OKM) kantaa OEF:n jatkokon nykyisen 2024 lopussa päättyvän toimikauden jälkeen. OKM:n mukaan OEF:n jatkosta päätetään 30.6.2025 mennessä. Mikäli OEF ei jatkaisi työtään nykyisen toimikauden jälkeen, niin toinen vaihtoehto olisi TEM:n asettama vastaavan tyyppinen ennakoinnin työryhmä, josta voitaisiin päättää hallinnollisella määräyksellä, kuten on tehty uusiutuvan energian asentajien sertifiointitoimikunnan asettamisesta.

Työryhmän näkemyksen mukaan artiklan velvoite järjestelmien akkreditoinnista toteutuu Suomessa jo nykyisen lainsäädännön puitteissa eikä siten edellytä uutta lainsäädäntöä. Akkreditoinnista säädetään vaatimustenmukaisuuden arviointipalvelujen pätevyyden toteutumisesta annetussa laissa.

Työryhmä on pohtinut sertifiointi- ja koulutusohjelmiin osallistumisen edistämistä ja päätenyt siihen, että siitä ei ole tarvetta säätää laissa, vaan edistäminen voidaan toteuttaa muuta kautta, kuten viestintää ja markkinointia lisäämällä.

Työryhmä näkee, että koulutusmaailmassa energiatehokkuutta koskevat eurooppalaiset ja kansainväliset standardit tulisi huomioida nykyistä paremmin osana koulutusohjelmien suunnittelua. Tämän edistäminen kansallisessa osaamisverkostossa nähdään kustannustehokkaana ja hyödyllisenä kanavana koulutusohjelmien sisältöön vaikuttamisessa.

Viranomaisten ylläpitämät sertifiointi- ja pätevyysjärjestelmät sekä julkisrahoitteisten oppilaitosten järjestämät koulutusohjelmat ovat lähtökohtaisesti julkisesti saatavilla. Muiden tahojen ylläpitämät järjestelmät ja koulutusohjelmat vaativat mahdollisesti lisäpanostuksia, jotta niistä ollaan nykyistä laajemmin tietoisia. Työryhmä näkee, että kuluttajien energianeuvonnan kautta on mahdollista välittää tarpeellista tietoa energiapalveluista kuluttajille ja neuvontapalveluja voisi jatkossa hyödyntää myös tähän tarkoitukseen.

Työ- ja elinkeinoministeriö on tilannut Motivalta keväällä 2023 valmistuneen selvityksen 28 artiklan veloitteiden toimeenpanon suunnittelun ja toteutuksen taustaksi. Selvitys on osa artiklan vaatimaa kansallista arviointia, ja sitä hyödynnetään artiklan kansallisessa täytäntöönpanossa. Selvityksessä tunnistettiin energiatehokkuuteen liittyviä ammatteja, jotka jaoteltiin artiklan käyttämien ammattinimikkeiden mukaisesti, ja joita tutkittiin pätevyyden ja sertifiointin näkökulmasta.

Vaikutukset

Yhteiskunnalliset vaikutukset

Motiva on toteuttanut 28 artiklasta kyselyn energiatehokkuussopimukseen kuuluville yrityksille ja kunnille. Kyselyn perusteella energiatehokkuusosaajien rekrytointitarve tulee hieman kasvamaan, kuten myös palveluiden osto. Tällä hetkellä energiatehokkuusosaajien ja -palveluiden saatavuus nähtiin hyvänä ja markkinoiden olevan tasapainossa. Energiatehokkuusammattilaisten ja -palveluiden laatu nähtiin melko hyvänä. Vain reilu kolmasosa vastaajista katsoi, että sertifiointi- tai pätevyysjärjestelmiä tarvitaan lisää. Uusia koulutusohjelmia kaipasi puolet vastaajista.

Vaikutukset julkishallintoon

Toimeenpanossa merkittävä rooli on OEF:llä ja sen mahdollisesti korvaavalla verkostolla. On todennäköistä, että energia-alan toimijoiden, esim. viranomaisten, on tarpeen osallistua osaamisverkoston työryhmätyöskentelyyn. Lisäksi on laadittava neljän vuoden välein kansallinen arviointi siitä, varmistetaanko järjestelmillä tarvittava pätevyystaso ja markkinoiden tarvetta vastaava ammattilaisten määrä.

Tehtävien toimeenpano edellyttää mm. tietojen keräämistä ajantasaisesta työmarkkinatilanteesta, koulutustarjonnasta, yritysten työvoimatarpeesta ja ammattilaisten määrästä eri aloilla, viranomaiselta vaadittua eri sidosryhmien neuvomista ja ohjaamista sekä säännöllistä arviointia saatavilla olevien ja kysytyjen ammattilaisten välillä olevasta erosta.

Kansallisen koulutus- ja pätevyysarviointiarvioinnin kustannus oli 20 000 euroa ensimmäisellä kerralla, mutta myöhemmin vastaava selvitys voidaan toteuttaa kevyemmin päivittämällä edellistä raporttia. Tarkoituksena on, että selvitys tuottaa jatkossa tietoa myös kansallisen arvioinnin tarpeisiin.

2.18 Artikla 29 Energiapalvelut

Artiklan velvoitteet

Artiklan 29 tavoitteena on kehittää energiapalvelujen markkinoita edelleen sekä energiapalvelujen kysynnän että niiden tarjonnan varmistamiseksi. Artiklalla on kaksi päätarkoitusta: tukea energiapalvelumarkkinoiden kehitystä luomalla mahdollistavat edellytykset markkinatoimijoille ja edistää energiapalvelujen käyttöä julkisella sektorilla. Vaikuttavia keinoja ovat avoimuuden lisääminen, parhaiden käytäntöjen vaihto ja ohjeet, jotka voivat edistää merkittävästi energiapalvelujen käyttöönottoa ja energiapalvelusopimusten tekemistä ja voivat myös auttaa lisäämään kysyntää ja kasvattamaan luottamusta energiapalvelujen tarjoajiin. Energiapalvelujen avulla saadaan käyttöön erikoistuneiden energiapalvelujen tarjoajien teknisiä ja taloudellisia valmiuksia, jotta saavutetaan kustannustehokkaasti energiansäästöjä ja rahallisia säästöjä parantamalla energiatehokkuutta energian kuluttajan tiloissa.

Energiapalvelusopimukset, joissa energiapalvelun saaja alentaa energiakustannuksiaan energiapalvelun tarjoajan tekemän investoinnin avulla käyttämällä osan energiansäästön rahallisesta arvosta palveluntarjoajan kokonaan tai osittain toteuttaman ja mahdollisesti kolmannen osapuolen rahoittaman investoinnin takaisin maksamiseen, nähdään tärkeänä työkaluna. Sopimuksilla voi auttaa houkuttelemaan yksityistä pääomaa, joka on keskeistä rakennusten korjausten määrän nostamiseksi, asiantuntemuksen tuomiseksi markkinoille ja innovatiivisten liiketoimintamallien luomiseksi. Sen vuoksi artiklassa tavoitellaan energiapalvelusopimusten käytön lisäämistä erityisesti julkisten elinten omistamien suurten rakennusten peruskorjauksissa.

Jäsenvaltioiden on edistettävä energiapalvelumarkkinoita ja pk-yritysten pääsyä niille jakamalla selkeää ja helposti saatavilla olevaa tietoa mm. energiapalvelusopimuksista, energiatehokkuushankkeita tukevista rahoitusvälineistä ja avustuksista, energia- ja ESCO-palvelujen tarjoajista sekä käytettävissä olevista seuranta-, tarkastus- ja laadunvalvontamenetelmistä. Jäsenvaltioiden on myös julkaistava luettelo saatavilla olevista energiapalvelujen tarjoajista, jotka ovat päteviä tai sertifioituja, ja päivitettävä sitä säännöllisesti.

Jäsenvaltioiden on kannustettava julkisia toimijoita käyttämään energiapalvelusopimuksia suurten julkisten rakennusten peruskorjauksissa, kun se on teknisesti ja taloudellisesti mahdollista. Jäsenvaltioiden

on varmistettava, että julkiset elimet arvioivat energiapalvelusopimusten ja muiden tehokkuusperusteisten energiapalvelujen käytön toteutettavuutta, kun peruskorjataan muita kuin asuinrakennuksia, joiden kokonaishyötypinta-ala on yli 750 m².

Jäsenvaltioiden on tuettava julkista sektoria energiapalvelusopimusten hyödyntämisessä myös asettamalla saataville mallisopimuksia ja tietoja parhaista käytännöistä energiapalvelusopimuksia varten, sekä tekemällä tunnetuksi tietokantaa toteutetuista ja käynnissä olevista energiapalvelusopimuksia koskevista hankkeista. Näillä toimenpiteillä voidaan lisätä luottamusta energiapalveluurityöksiin ja tasoittaa tietä tällaisten hankkeiden lisäämiselle tulevaisuudessa.

Jäsenvaltioiden on tuettava energiapalvelujen markkinoiden asianmukaista toimintaa osoittamalla ja julkistamalla yksi tai useampi yhteyspiste loppuasiakkaille, poistamalla sääntelyä koskevat ja muut esteet sekä perustamalla neuvoa-antavia elimiä ja riippumattomia markkinavälittäjiä, myös keskitettyjä asiointipisteitä tai vastaavia tukimekanismeja, jotta voidaan vauhdittaa markkinoiden kehitystä kysyntä- ja tarjontapuolella. Jäsenvaltiot voivat myös perustaa erillisen mekanismin tai nimetä oikeusasiamiehen, jonka tehtävänä on varmistaa energiapalvelusopimuksista johtuvien valitusten tehokas käsittely ja tuomioistuinten ulkopuolinen ratkaisu.

Jäsenvaltioiden on varmistettava, että energian jakelijat, jakeluverkonhaltijat ja energian vähittäismyyntiyritykset pidättyvät sellaisista toimista, jotka voivat estää energiapalvelujen ja energiatehokkuutta parantavien toimenpiteiden kysyntää tai toteuttamista tai haitata tällaisten palvelujen tai toimenpiteiden markkinoiden kehittymistä, mukaan lukien markkinoiden sulkeminen kilpailijoilta tai määräävän markkina-aseman väärinkäyttö.

Nykytila

Energiatehokkuuslaissa ei ole muita energiapalveluja koskevia säännöksiä kuin energiapalvelun määritelmä, jolla tarkoitetaan energian ja energiatehokkaan teknologian tai toiminnan yhdistelmästä muodostuvaa fysikaalista etua, hyötyä ja hyödykettä, johon voi kuulua palvelun toimittamisen edellyttämiä käyttö-, huolto- ja valvontatoimia, joka toimitetaan sopimuksen perusteella ja josta tavanomaisissa olosuhteissa on todettu seuraavan todennettavissa ja mitattavissa tai arvioitavissa oleva energiatehokkuuden parantuminen tai primäärienergian säästö. Määritelmää ei tarvitse päivittää, koska se on täysin sama kuin energiatehokkuusdirektiivissä.

Aiemman energiatehokkuusdirektiivin 2012/27/EU 18 artikla koskee energiapalveluita, ja monet velvoitteista ovat samoja tai lähes samoja kuin uuden energiatehokkuusdirektiivin 29 artiklassa. Aiemmat velvoitteet on täytetty ilman lainsäädäntöä, ja ne ovat sisältyneet pääosin Energiaviraston Motivalta vuosittain tilaaman energiatyöohjelman projekteihin sekä Energiaviraston ja TEM:n tekemään energiapalvelujen edistämistyöhön.

Muutos-/säästötarpeet

Lainsäädäntö

Energiatehokkuuslakiin esitetään energiapalvelusopimuksen määritelmän lisäämistä, koska nykyisessä laissa vain energiapalvelu on määriteltä. Energiapalvelusopimuksella tarkoitettaisiin edunsaajan ja energiatehokkuutta parantavan toimenpiteen tarjoajan välistä sopimusjärjestelyä, joka todennetaan ja jota seurataan sopimuksen koko keston ajan, ja jossa kyseiseen toimenpiteeseen tehdyt työt, toimitetut tavarat tai tarjotut palvelut korvataan suhteessa sopimuksessa sovittuun energiatehokkuuden parantumistasoon tai muuhun sovittuun energiatehokkuuskriteeriin, kuten rahalliseen säästöön.

Energiatehokkuuslakiin esitetään julkisen elimen määritelmän lisäämistä. Julkisilla elimillä tarkoitettaisiin kansallisia, alueellisia tai paikallisia viranomaisia ja kyseisten viranomaisten suoraan rahoittamia ja hallinnoimia yksiköitä, jotka eivät kuitenkaan ole luonteeltaan teollisia tai kaupallisia.

Energiatehokkuuslakiin esitetään uuden energiapalvelusopimusten arviointia koskevan velvoitteen lisäämistä julkisille elimille. Velvoitteen mukaan julkiset elimet arvioisivat energiapalvelusopimusten ja muiden tehokkuusperusteisten energiapalvelujen käytön toteutettavuutta, kun aiotaan peruskorjata muita kuin asuinrakennuksia, joiden kokonaishyötypinta-ala on yli 750 m².

Energiapalvelumarkkinoiden osapuolia on kuultu asiantuntijatyöryhmässä, erityisesti julkisten elinten ja energiapalveluyritysten edustajia, joiden mukaan Suomessa ei ole pitkään aikaan käsitelty oikeusistuimissa energiapalvelusopimuksiin liittyviä riitoja, vaan mahdolliset erimielisyydet on saatu sovittua muulla tavalla. Tällä perusteella asiantuntijatyöryhmä esittää, että Suomeen ei ole tarvetta perustaa uutta erillistä riitojenratkaisumekanismeja tai nimittää oikeusasiameistä käsittelemään energiapalvelusopimuksista johtuvia valituksia.

Energiapalvelumarkkinoiden kilpailuasteita, mukaan lukien markkinoiden sulkeminen kilpailijoilta tai määräävän markkina-aseman väärinkäyttö, koskevat säännökset eivät työryhmän näkemyksen mukaan edellytä uusia lainsäädäntötoimia kilpailupuolelle, vaan kilpailulainsäädäntö ja kilpailulaki 948/2011 yleislakina sääntelevät jo energiapalvelumarkkinoilla toimimista artiklassa tarkoitetulla tavalla. Markkinoiden sulkeminen kilpailijoilta ja määräävän markkina-aseman väärinkäyttö ovat kilpailulain 5 ja 7 §:ssä kiellettyjä menettelyjä.

Muut toimenpiteet

Energiapalvelumarkkinoiden edistämistä ja julkisen sektorin tukemista koskevien velvoitteiden täytäntöönpanoa on työryhmässä arvioitu ja todettu, että ne voidaan Suomessa toteuttaa ilman uutta lainsäädäntöä. Tehokas toteutustapa olisi kasvattaa Motivan roolia niin, että Motiva toimisi Suomessa artiklan tarkoittamana yhteyspisteenä, neuvoo-antavana elimenä ja riippumattomana markkinavälittäjänä, jolta loppuasiakkaat ja muut markkinatoimijat saavat helposti artiklan tarkoittamaa tietoa. Motivalle voitaisiin vuosittaisessa energiatyöohjelmassa määrittellä ESCO-fasilitoijan rooli, jolla voidaan täyttää artiklan asiaa koskevat velvoitteet.

Vaikutukset

Vaikutukset julkishallintoon

Artikla aiheuttaa hallinnollisia vaikutuksia julkisille elimille, kuten kunnille, hyvinvointialueille ja valtiolle, joita koskee velvoite arvioida energiapalvelusopimusten käyttöä julkisomisteisten rakennusten peruskorjauksissa.

Kuntaliitto toimitti tietoa kuntien, kuntien liikelaitosten ja kuntayhtymien yli 750 m²:n rakennuksista. Luvut ovat vuodelta 2021, joten mukana ovat myös nykyiset hyvinvointialueiden ja pelastuslaitosten kiinteistöt, jotka sisältyvät julkisen elimen määritelmään. Luvuista on poistettu rakennukset, joissa ei ole kiinteää lämmityslaitetta, ja asuinrakennukset, jolloin saatiin lämmitettyjen yli 750 m²:n muiden kuin asuinrakennusten lukumääräksi noin 10 000 ja kerrosalaksi noin 30 miljoonaa k-m².

Senaatti-kiinteistöjen kokonaisrakennusmäärä on lähes 3 000, joista arviolta 1 000 rakennuksen kokonaishyötypinta-ala on yli 750 m².

Yhteensä Suomen kunnilla, hyvinvointialueilla ja valtion Senaatti-kiinteistöillä olisi edellisten arvioiden perusteella noin 11 000 rakennusta, joiden kokonaishyötypinta-ala on yli 750 m². Kun normaali peruskorjausväli on 40–50 vuotta, niin vuosittain peruskorjattaisiin keskimäärin 220–275 rakennusta, joihin energiapalvelusopimusten käytön arviointi tulisi toteuttaa. Tehtävän vaatima resurssitarve arvioidaan julkisilla elimillä olevan yhteensä 1–2 henkilötyövuotta vuosittain.

Artikla aiheuttaa hallinnollisia vaikutuksia Energiavirastolle, jonka tehtävänä on energiatehokkuuslain mukaisesti valvoa lain sekä sen nojalla annettujen säännösten ja viranomaisten määräysten noudattamista. Julkisille elimille tulee lain mukainen velvoite arvioida energiapalvelusopimusten käyttöä rakennusten peruskorjauksissa, joten tämän valvonta on Energiavirastolle tuleva uusi tehtävä. Tehtävän toimeenpano edellyttää tietojen keräämistä julkisomisteisten rakennusten peruskorjauksista ja niissä tehtävistä arvioinneista, julkisten elinten neuvomista ja ohjaamista sekä uusien viranomaisohjeistusten laatimista. Tehtävien hoitamisen resurssitarve arvioidaan olevan 0,2 henkilötyövuotta vuosittain.

Artikla aiheuttaa hallinnollisia vaikutuksia myös Motivalle, jonka tehtävänä on energiapalvelumarkkinoiden edistämistä ja julkisen sektorin tukemista koskevien velvoitteiden toteuttaminen vuosittaisen energiatyöohjelman mukaisesti. Tehtävien hoitamisen resurssitarve arvioidaan olevan 0,2 henkilötyövuotta vuosittain.

2.19 Artikla 30 Kansallinen energiatehokkuusrahoitus, rahoitus ja tekninen tuki

Artiklan velvoitteet

Artiklan tavoitteena on lisätä julkisia ja yksityisiä energiatehokkuusinvestointeja eri aloilla. Tarkoituksena on nopeuttaa energiatehokkuustoimenpiteiden käyttöönottoa sekä houkutellessa ja saada liikkeelle yksityisiä investointeja, sillä suurin osa tarvittavasta rahoituksesta tulee saada yksityiseltä sektorilta. Käytössä oleva julkinen tuki on kohdistettava investointien esteiden poistamiseen, heikoimmassa asemassa olevien ryhmien investointien tukemiseen sekä rahoitusvälineiden ja julkisten takausten tarjoamiseen.

Jäsenmaiden edellytetään helpottavan olemassa olevien rahoitusmekanismien käyttöä tai uusien rahoitusmekanismien perustamista, toteuttavan toimenpiteitä, joilla edistetään energiatehokkuutta edistäviä lainatuotteita, ja varmistavan, että rahoituslaitokset tarjoavat niitä laajasti ja syrjimättömästi. Lainatuotteiden tulee olla kuluttajien näkyvillä ja saatavilla. Lisäksi tulee toteuttaa toimenpiteitä, joilla helpotetaan laskun tai verotuksen yhteydessä takaisin maksettavan rahoituksen toteuttamista. Jäsenmaiden on varmistettava, että pankit ja muut rahoituslaitokset saavat tietoa mahdollisuuksista osallistua energiatehokkuuden parantamistoimien rahoittamiseen, myös luomalla julkisen ja yksityisen sektorin välisiä kumppanuuksia. Artikla velvoittaa myös edistämään taloudellisten tukijärjestelmien perustamista yksittäisten lämmitys- ja jäähdytysjärjestelmien sekä kaukolämmitys- ja kaukojäähdytysjärjestelmien uudistamiseen. Artikla mahdollistaa kansallisen energiatehokkuusrahoituksen perustamisen.

Jäsenmaiden on raportoitava joka toinen vuosi osana NECPR-raportointia. Erityisesti on raportoitava energiatehokkuuteen tehtävien julkisten investointien määrää, keskimääräistä vipuvaikutusta ja tietoja energiatehokkuutta edistävästä lainatuotteista.

Komission tulee avustaa mm. jäsenmaita suoraan tai rahoituslaitosten kautta rahoitusjärjestelyiden ja hankekehityksen tukivälineiden perustamisessa kansallisella, alueellisella tai paikallisella tasolla energiatehokkuuteen tehtävien investointien lisäämiseksi. Komissio on käynnistänyt uuden eurooppalaisen energiatehokkuuden rahoituskoalition, johon liittyy läheinen yhteistyö jäsenvaltioiden kanssa. Koalitio tarjoaa puitteet vuoropuhelulle toimista, joilla energiatehokkuustoimenpiteisiin ja energiakorjauksiin saadaan yksityistä rahoitusta, ja jotka edistävät energiatehokkuustavoitteiden saavuttamista. Komission velvoitteena on antaa mm. ohjeistusta artiklan toimeenpanoon ja sen raportointiin.

Nykytila

Suomessa tehdään energiatehokkuuden edistämiseksi laaja-alaisesti ja vapaaehtoisesti pitkäjänteistä yhteistyötä eri toimijoiden (julkinen sektori, elinkeinoelämä, yhdistykset) välillä. Näin toimitaan myös energiatehokkuuden rahoituksessa, jossa yhteistyö muun muassa rahoitus- ja finanssialan kanssa on aktiivista.

Hallinnonalojen välillä tiivistä yhteistyötä tehdään erityisesti EPBD-direktiivistä vastaavan ympäristöministeriön kanssa, jotta kansallisesti pystytään toimeenpanemaan sekä uusittu EED- että EPBD-direktiivi tehokkaimmalla ja tarkoituksenmukaisimmalla tavalla.

Rahoitusmekanismien perustaminen ja käyttö

Käytössä on erilaisia rahoitus- ja tukimekanismeja ja toimenpiteitä energiatehokkuuden edistämiseksi ja eri rahoituskanavien hyödyntämiseksi. Valtion taloustilanteen ollessa erittäin tiukka uusia rahoitusmekanismeja on lähivuosina tuskin mahdollista perustaa.

Tietoa rahoitusmekanismeista jaetaan monipuolisesti. Tärkeitä kanavia ovat olleet mm. Kestävän rahoituksen tietopalvelu ja pyöreä pöytä –hankkeessa (2021–2024) tuotettu rahoituksen tietopalvelu sekä toimialojen yhteiset verkottumistilaisuudet. Osana valtakunnallista kuluttajien energianeuvontaa erityisesti kotitalouksille ja taloyhtiöille viestitään energiatehokkuuden ja uusiutuvan energian lisäämisen keinojen lisäksi energiatehokkuuden rahoituksesta. Tällä hetkellä kaikissa maakunnissa on myös tarjolla alueellista energianeuvontaa. Artiklaan 22 liittyvällä neuvontatyöllä on yhtymäkohtia EPBD:n useampaan veloitteeseen huomioida energiaköyhät ja haavoittuvassa asemassa olevat kuluttajat sekä molemmissa direktiiveissä esitetyt keskitetyt asiointipisteet (One-stop-shops).

Energiatehokkuutta edistävät lainatuotteet

Lähtökohtana rahoitusmarkkinoilla käytössä olevissa lainatuotteissa on Suomessa markkinalähtöisyys. Joukkovelkakirjamarkkinalla tapahtuvasta yritysrahoituksesta jo puolet rahoituksen kokonaisvolyymista on sidottu jonkinlaiseen vastuullisuuskriteeristöön, kun taas pankkilainamarkkinalla vihreä lainoitus ei ole yhtä laajalle levinnyttä. Energiatehokkuutta edistävien lainatuotteiden määrittely ei ole yksikäsitteistä ja täten niiden raportointi on haasteellista.

Muutos-/säästötarpeet

Suomi on liittynyt rahoituskoalitioon ”European Energy Efficiency Financing Coalition” (EEFFC) vuonna 2023. Koalition tarkoituksena on tukea joustavasti jäsenmaita energiatehokkuuden rahoituksen edistämisessä, mm. kansallisten hubien kautta. Koalition toiminta ei ole juridisesti velvoittavaa.

Suomi ei perusta kansallista energiatehokkuusrahoitusta. Valtion talousarvion ulkopuolella olevat valtion rahastot ovat poikkeus eduskunnan budjettivallasta ja siksi Suomen perustuslaissa on rajoitettu niiden perustamista. Käytännössä uusia rahastoja ei perusteta.

Muut muutokset/säästötarpeet

Asiantuntijatyöryhmän ja rahoitusalan, kuten muidenkin energiatehokkuusdirektiiviä valmistelevien ja työssä kuultujen toimijoiden vahva näkemys on, että ainakaan tässä vaiheessa ei ole tarpeellista eikä tarkoituksenmukaista lähteä lainsäädännön avulla toteuttamaan artiklan toimeenpanoa. Ei ole myöskään välittömästi tarvetta uusien rahoitusmekanismien perustamiseen.

Kestävän rahoituksen luokittelujärjestelmän (taksonomia) lisäksi uusi kestävyysraportointidirektiivi (Corporate Sustainability Reporting Directive, CSRD) ja uudet kestävä kehityksen raportointistandardit (European Sustainability Reporting Standards, ESRS) tulevat asettamaan rahoitusallalle kasvavia raportointivelvoitteita vuonna 2026. Tässä vaiheessa ei siten ole mahdollista eikä tarkoituksenmukaista säätää uusia raportointivelvoitteita, vaan jatkossa pitäisi pystyä hyödyntämään samoja tietoaineistoja ja vaadittavia raportointikäytäntöjä myös 30 artiklan raportoinnissa.

Vaikutukset

Artiklan vaikutuksia tunnistettiin julkishallinnolle, elinkeinoelämälle ja kotitalouksille. Vaikutuksia arvioitiin vain suoraan artiklan toimeenpanoon kohdistuvaan sisältöön.

Julkishallintoon ei nähdä merkittäviä uusia vaikutuksia edellyttäen, että erityisesti lainatuotteiden raportointiin löydetään tarkoituksenmukaiset tavat, jotka pohjautuvat suurelta osin jo käytössä oleviin käytäntöihin, jolloin tiedon keruu voidaan tehdä virkatyönä ilman merkittäviä lisäkustannuksia. Uusi sääntely tiedon keruuta varten tulisi lisäämään merkittävästi kustannuksia sekä julkishallinnossa että elinkeinoelämässä erityisesti rahoituslaitoksille, eikä kustannuksia ole mahdollista arvioida tässä vaiheessa. Vaikutukset elinkeinoelämään kohdistuvat erityisesti finanssialalle kohdistettaviin raportointivaatimuksiin, joiden vaikutuksista ei ole vielä selvyyttä. Mikään työhön osallistunut taho ei nähnyt uutta lainsäädäntöä tarkoituksenmukaiseksi.

Monet energiatehokkuuden rahoitukseen liittyvät menettelyt ja yhteistyön muodot ovat vakiintuneita ja hyväksi havaittuja, ja tuleekin varmistaa, että esim. viestintään ja verkottumiseen on jatkossa riittävät resurssit. Julkistalouden tiukan tilanteen takia resurssit rahoitus- ja tukimekanismeihin tulevat niukkenemaan tai kokonaan loppumaan (esim. energiatuki, energia-avustukset ja neuvonta), mikä vaikeuttaa suoraan artiklan toimeenpanoa. Erityisesti tulee varmistaa mm. heikossa asemassa olevien kuluttajien huomioonottaminen.

2.20 Artikla 31 Muunto- ja PEF-kertoimet

Artiklan velvoitteet

Artikla velvoittaa käyttämään energiansäästöjen vertailussa ja vertailukelpoisiksi yksiköiksi muuntamisessa asetuksen (EU) 2018/2066 liitteessä VI vahvistettuja tehollisia lämpöarvoja ja sähkön primäärienergiakerrointa 1,9, jollei muiden arvojen tai kertoimien käyttö ole perusteltua.

Nykytila

Muuntokertoimia käytetään arvioitaessa energiansäästötoimenpiteiden vaikutuksia, jos tarkastelu kohdistuu kiinteisiin tai nestemäisiin polttoaineisiin. Kiinteiden ja nestemäisten polttoaineiden käytön volyymissä tapahtuvat muutokset on muunnettava energiayksiköiksi toisin kuin sähkön ja kaukolämmön kohdalla, joiden säästö on aina suoraan tiedossa energiayksiköissä. Käytännössä tätä tapahtuu energiakatselmoinnissa tai kun energiatehokkuussopimusten raportoinnista vastaavat raportoivat vuosittain toimenpiteiden säästövaikutuksia. Kaikissa yksittäisissä raporteissa käytettyjä muuntokertoimia ei tarkasteta, mutta on todennäköisintä, että niissä käytetään nyt Tilastokeskuksen polttoaineluokituksen mukaisia muuntokertoimia. Lisäksi muunnoksia tarvitaan keskitetysti valtakunnan tasolla tehtävissä vaikutusarvioissa.

Edellisessä EED-direktiivin muutoksessa 2018/2002 loppuenergian säästöjen muuttamiseksi primäärienergiaksi sähkön primäärienergian oletuskertoimeksi asetettiin 2,1, mutta annettiin mahdollisuus määrittää perustellen muu kerroin.

Loppuenergian säästöjen muuttamista primäärienergiaksi ei kuitenkaan ole aiemmin direktiivin raportoinnissa tarvittu, joten asia on uusi.

Muutos-/säästötarpeet

Muuntokertoimien täytäntöönpanoehdotuksena on käyttää Tilastokeskuksen polttoaineluokituksen mukaisia viimeisimpiä muuntokertoimia, sillä nämä kuvastavat parhaiten Suomessa käytettyjen polttoaineiden ominaisuuksia. Käytännössä toteutumista voidaan edistää mm. päivittämällä energiatehokkuussopimusten raportointiohjeita sopimuskauden vaihtuessa vuoden 2026 alussa. Uutta lainsäädäntöä ei tarvita.

Suomessa primäärienergiakertoimia arvioitiin ympäristöministeriön toimeksiannosta Motivassa uusittavana olleen EPBD-direktiivin täytäntöönpanoa varten vuosina 2022–2023. Energia- ja ilmastostrategian tekoa tukevan PEIKKO-hankkeen skenaarioiden valmistuttua keväällä 2024 kertoimet päivitettiin kesällä 2024. Tätä laajemmille lisäselvityksille ei ole tarvetta eikä toimeenpanossa tarvita uutta lainsäädäntöä.

Kertoimien laskenta on mahdollista tehdä erilaisin rajauksin ja menetelmin, jotka tuottavat erilaisia tuloksia sähkölle ja kaukolämmölle. Energiamenetelmällä arvioitu sähkön kotimainen kerroin vuodelle 2025 on 1,87 ja kaukolämmön 0,94. Vastaavat vuoden 2030 kertoimet ovat 1,77 sähkölle ja 0,92 kaukolämmölle. Sähkön kerroin vuonna 2025 olisi siis käytännössä lähes sama kuin artiklan mukainen oletuskerroin, mutta matalampi kuin hyödynjakomenetelmällä laskettu kerroin 2,03. Kaukolämmön kerroin on puolestaan korkeampi kuin hyödynjakomenetelmällä laskettu kerroin 0,76 vuonna 2025.

Kun loppuenergialle laskettuja energiansäästöjä muutetaan primäärienergiaksi, korkeampi kerroin johtaa suurempaan primäärienergian säästöön. Artiklan toimeenpanossa suositellaan käytettäväksi sähkölle eurooppalaista kerrointa 1,9, sillä sen käyttöä ei tarvitse erikseen perustella ja sillä saadaan korkeammat primäärienergiasäästöt kuin energiamenetelmällä lasketuilla kotimaisilla kertoimilla.

Kaukolämmölle suositellaan energiamenetelmän mukaista vuoden 2025 kerrointa 0,94, joka johtaa kaukolämmön kohdalla korkeimpiin primäärienergiasäästöihin. Energiamenetelmä on perusteltu, koska sähkö- ja kaukolämpömarkkinat eivät enää ole samoin kytköksissä kuin ennen. Sähköä tuotetaan jo pääosin muuten kuin kaukolämmön tuotannon yhteydessä polttoon perustuen; uusi sähköntuotantokapasiteetti on pääosin tuulivoimaa. Tämän vuoksi hyödynjakomenetelmän käyttö ei ole enää perusteltu.

Muiden energiankantajien primäärienergiakerroin on yksi.

Artiklan primäärienergiakertoimia koskevat määräykset velvoittavat työ- ja elinkeinoministeriötä hallintomalliasetuksen mukaisessa raportoinnissa.

Vaikutukset

Artiklalla ei ole käytännössä vaikutuksia elinkeinoelämälle tai energian loppukäyttäjille. Sen toimeenpanosta ei aiheudu merkittäviä kustannuksia myöskään julkishallinnolle.

2.21 Artikla 35 Uudelleentarkastelu ja täytäntöönpanon seuranta

Artiklan velvoitteet

Pääosa artiklan velvoitteista koskee Euroopan komissiota. Jäsenvaltioita koskeva velvoite on toimittaa komissiolle vuosittain huhtikuun 30 päivään mennessä direktiivin liitteessä II esitettyjen yleisten periaatteiden mukaisesti tilastotiedot tehokkaalla ja matalatehoisella yhteistuotannolla tapahtuvasta kansallisesta sähkön- ja lämmöntuotannosta suhteessa sähkön- ja lämmöntuotannon kokonaiskapasiteettiin. Lisäksi on toimitettava vuotuiset tilastotiedot sähkön ja lämmön yhteistuotantokapasiteetista ja yhteistuotantoon käytettävistä polttoaineista sekä kaukolämmityksen ja -jäähdytyksen tuotannosta ja kapasiteetista suhteessa sähkön ja lämmön kokonaistuotantoon ja -kapasiteettiin sekä direktiivin liitteessä III esitettyjen menetelmien mukaisesti tilastotiedot primäärienergian säästöistä, jotka on saavutettu yhteistuotantoa soveltamalla.

Nykytilanne

Vastaava velvoite on ollut jo energiatehokkuusdirektiivien edellisissä versioissa. Tilastokeskus kokoaa vuosittain tiedot Energiaviraston toimeksiannosta toistaiseksi voimassa olevan sopimuksen perusteella ja raportoi ne suoraan Eurostatille vuosittain huhtikuun loppuun mennessä.

Muu jäsenvaltioiden energiatehokkuusdirektiivin toimeenpanoon liittyvä raportointi on jo vuodesta 2022 lähtien siirtynyt tehtäväksi hallintomalliasetuksen velvoitteiden ja aikataulujen mukaisesti komission sähköiselle raportointialustalle. Ensimmäinen hallintomalliasetuksen mukainen raportointi oli vuoden 2020 tavoitteita koskenut raportointi keväällä 2022 ja ensimmäinen hallintomalliasetuksen mukainen kaksivuotisraportointi maaliskuussa 2023. Lisäksi uudelleen laaditussa energiatehokkuusdirektiivissä on joitain artiklakohtaisia erillisiä täytäntöönpanon seurantaan liittyviä tiedonkeruu- ja raportointitarpeita.

Muutos-/säästötarpeet

Ei säästötarpeita.

Vaikutukset

Artiklan toimeenpano edellyttää myös jatkossa työn tilaamista Tilastokeskukselta. Nykyisin Tilastokeskus tekee työn Energiaviraston toimeksiannosta toistaiseksi voimassa olevalla sopimuksella.

Edellä kuvatun lisäksi artiklan toimeenpanolla ei ole vaikutuksia elinkeinoelämälle, muille energia loppukäyttäjille tai laajemmin julkishallinnolle.

3 Keskeiset johtopäätökset

3.1 Toimeenpano

3.1.1 Yleisesti toimeenpanosta

Suomessa on vakiintunut ja vahva perusta pitkäjänteiselle energiatehokkuuden edistämiseksi. Työtä tehdään laaja-alaisesti eri sektoreilla ja yhteistyössä yritysten, julkisen sektorin sekä järjestöjen kanssa. Tämä yhdessä tekemisen kulttuuri on tarpeen myös jatkossa.

Energiatehokkuusdirektiivi (EU)2023/1791 on sisällöltään laaja ja asettaa haasteelliset tavoitteet ja vaatimukset, ja sen toimeenpano edellyttää sekä poliittisia päätöksiä että aktiivista sidosryhmäyhteistyötä. Direktiivin kansallista toimeenpanoa on valmisteltu laajassa poikkihallinnollisessa työryhmässä sekä tiiviissä yhteistyössä asiantuntijaverkoston kanssa. Käyttöön on näin saatu monipuolinen ja kattava asiantuntemus. Tämä on antanut parhaat mahdolliset edellytykset direktiivin toimeenpanon suunnitteluun ja valmisteluun, missä lähtökohtana on kustannustehokkuus ja tarkoituksenmukaisuus. Toimeenpanossa pyritään hyödyntämään olemassa olevia hyväksi havaittuja toimintatapoja ja välttämään näin hallinnollisen taakan lisääntymistä.

Toimeenpanon suunnittelun ja valmistelun haasteellisuutta on lisännyt se, että samanaikaisesti toimeenpantavana ovat energiatehokkuusdirektiivin kanssa osin päällekkäisiä asioita sisältävät rakennusten energiatehokkuusdirektiivi, uusiutuvan energian direktiivi, päästökauppadirektiivi, yhdyskuntajätevesidirektiivi sekä teollisuuspäästödirektiivi, eikä luettelo tältä osin edes ole tyhjentävä.

Vaikka energiatehokkuusdirektiivi asettaa hyvin haasteelliset tavoitteet ja veloitteet energiankulutuksen vähentämiseksi ja energiatehokkuuden edistämiseksi, ja lisää seurannan, raportoinnin ja valvonnan tarvetta, on toimeenpano mahdollista suhteellisen maltillisella lainsäädännöllä. Tämän edellytyksenä on, että nykytoimien ja olemassa olevien käytäntöjen soveltamiseen on riittävät resurssit.

Energiatehokkuusdirektiivin toimeenpanon keskiössä Suomessa ovat energiatehokkuussopimukset ja energiatehokkuuslaki. Näitä täydentävät Energiaviraston ohjeistukset sekä vakiintuneet energiatehokkuustoimet, kuten energiakatselmustoiminta ja energianeuvonta. Eräät veloitteet edellyttävät vähäisiä muutoksia muihin lakeihin.

Valmistelutyössä arvioitiin nykytilan riittävyttä suhteessa energiatehokkuusdirektiivin vaatimuksiin, sekä mahdollisuutta käyttää energiatehokkuussopimuksia tai muita olemassa olevia politiikkatoimia vaihtoehtona lainsäädännölle tilanteessa, jossa nykytoimet eivät ole riittäviä. Vuoden 2024 alussa käynnistyneet neuvottelut seuraavan kauden (2026–2035) energiatehokkuussopimuksista etenivät samanaikaisesti lainsäädännön valmistelun kanssa.

3.1.2 Vapaaehtoiset energiatehokkuussopimukset

Energiatehokkuussopimuksia on Suomessa kyetty hyödyntämään tehokkaasti direktiivivelvoitteiden toimeenpanossa vuodesta 2006 lähtien. Vuoden 2025 loppuun saakka voimassa olevat sopimukset kattavat merkittävän osan Suomen energiankäytöstä teollisuus-, palvelu- ja energiantuotantosektoreilla. Kuntien energiatehokkuussopimuksen piirissä on 83 % Suomen asukkaista. Sopimusjärjestelmän kautta raportoidut energiansäästöt ovat olleet ratkaisevassa roolissa energiatehokkuusdirektiivin kansallisesti sitovan energiansäästötavoitteen saavuttamisessa.

Energiatehokkuussopimusten käytettävyys vuonna 2023 voimaan tulleen energiatehokkuusdirektiivin velvoitteiden ja vuodelle 2030 kohdistuvien tavoitteiden toimeenpanossa riippuu uuden kauden 2026–2035 sopimusjärjestelmän kattavuudesta ja kuinka riittävästi direktiivin kansalliset veloitteet saadaan sisällytettyä yritysten ja julkisen sektorin sopimusvelvoitteiksi. Reunaehtona on lisäksi energiatehokkuussopimusten uuden seurantajärjestelmän rakentaminen.

Sopimustoiminta on energiatehokkuusdirektiivin toimeenpanon valmistelussa suunniteltu olemaan keskeinen ja kustannustehokas työkalu usean yksittäisen artiklan toimeenpanossa, mutta erityisesti EU:n

sitovan energiansäästövelvoitteen saavuttamisessa. Lisäksi sopimusjärjestelmää voidaan käyttää kustannustehokkaana vaihtoehtona mm. kohtuuttomat kustannukset julkiselle sektorille aiheuttavalle sitovalle rakennusten 3 % korjausvelvoitteelle.

3.1.3 Muutokset lainsäädäntöön

Lainsäädännön osalta muutokset ja lisäykset kohdistuvat ennen kaikkea energiatehokkuuslakiin. Joitakin muutoksia ehdotetaan tehtäväksi myös ainakin lakiin energiavirastosta, sähkömarkkinalakiin, maakaasumarkkinalakiin, sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annettuun lakiin ja energiamarkkinariitalautakunnasta annettuun lakiin.

Energiatehokkuuslaissa säädettäisiin energiatehokkuus ensin -periaatteesta, jotta varmistetaan energiatehokkuusratkaisujen huomioon ottaminen julkisissa hankinnoissa ja merkittävässä investoinneissa ja niiden suunnittelussa. Lisäksi energiatehokkuuslaissa säädettäisiin niistä julkiseen sektoriin kohdistettavista energiatehokkuusvelvoitteista, jotka liittyvät julkisten hankintojen energiatehokkuuteen, energian loppukulutuksen raportointivelvoitteeseen, energiatehokkuuden huomioimiseen pitkän aikavälin suunnitteluvälineissä sekä velvoite tehdä alueellisia lämmitys- ja jäähdytysuunnitelmia.

Yrityksiin kohdistuvien vaatimusten osalta energiatehokkuuslaissa säädettäisiin energianhallintajärjestelmiä ja energiakatselmuksia koskevista velvoitteista. Laissa luotaisiin tietyt energiankulutuksen kynnsarvot ylittävälle yrityksille velvoite joko energianhallintajärjestelmän käyttöönottoon tai energiakatselmuksen tekemiseen. Lämmityksen ja jäähdytyksen vähittäismyyntiä koskeville sopimuksille asetettaisiin laissa vaatimuksia, joilla parannettaisiin ja selkeytettäisiin lämmityksen ja jäähdytyksen loppuasiakkaiden oikeudellista asemaa. Lisäksi energiatehokkuuslaissa säädettäisiin tehokkaan kaukolämmitys- ja jäähdytysjärjestelmän kriteereistä ja annettaisiin velvoitteita fossiilisen polttoaineen käytön rajoittamiseksi. Lämmityksen ja jäähdytyksen energiatehokkuuden parantamiseksi säädettäisiin laitostasolla tehtävästä kustannus-hyötysuhteesta, kun suunnitellaan uusia laitoksia tai merkittävästi uudistetaan olemassa olevia. Lakiin lisättäisiin myös tarvittavat säännökset datakeskusten tuottaman hukkalämmön hyödyntämisestä.

3.1.4 Muut toimet ja niiden jatkokehitys

Energiatehokkuussopimusten lisäksi Suomessa on myös muita hyväksi havaittuja ja vaikuttavia käytäntöjä, jotka vastaavat hyvin direktiivin tavoitteisiin. Osa käytännöistä soveltuu käytettäväksi sellaisenaan, kuten ESCO-toiminta. Osa voidaan saada varsin pienin muutoksin ja sanoituksin soveltumaan, kuten kestäväan rahoitukseen liittyvää osaamista, tietämystä ja verkottumista lisäävä kestäväan rahoituksen tietopalvelu ja pyöreä pöytä. Osa nykyisistä toiminnoista vaatii varsinaista kehitystyötä, kuten alueellisen energianeuvonnan muokkaaminen täyttämään ns. one-stop-shop-neuvontapisteiden vaatimukset. Sekä rahoitukseen että energianeuvontaan liittyviä velvoitteita on myös mm. rakennusten energiatehokkuusdirektiivissä, joten näissä teemoissa yhteistyö toimeenpanon suunnittelussa ja käytännön toteutuksessa on erittäin tärkeää.

Edellytyksenä on, että näitä tarkoituksenmukaisiksi todettuja käytäntöjä ja toimintamalleja kyetään riittävien resurssien puitteissa ylläpitämään ja tarvittavilta osin jatkokehittämään.

3.2 Direktiivin keskeiset vaikutukset

Energiatehokkuusdirektiivin vaikutusarvioita on tehty erilaisten lähtökohtien ja lähtötietojen perusteella. Toisissa artikloissa vaikutuksia on helpompi tunnistaa jo toimeenpanon suunnittelun vaiheessa. Joissain artikloissa lopulliset vaikutukset nähdään vasta toimeenpanon tarkentuessa käytännön tasolle. Toimeenpanoon vaikuttavat lisäksi EU:sta tulevat tarkemmat ohjeistukset ja niiden tulkinnat, sekä kansalliset päätökset ja linjaukset resursseista sekä muista toimeenpanossa olevista EU-säädöksistä, kuten esimerkiksi rakennusten energiatehokkuusdirektiivistä. Tässä esitettyjä direktiivin vaikutuksia tuleekin täten käsitellä enemmän suuntaa antavina arvioina kuin yksityiskohtaisen tarkkoina vaikutusarvioina.

3.2.1 Vaikutukset kohderyhmittäin

Hallinnolliset vaikutukset

Direktiivi lisää väistämättä hallinnollista taakkaa, myös edelliseen EED (2018) täytäntöönpanoon verrattuna. Osa lisätehtävistä kohdistuu toimeenpanon alkuvaiheeseen, mutta merkittävä osa on jatkuvia vuosittain tai määräväleihin toistuvia ja prosessinomaisia. Hallinnolliset tehtävät keskittyvät direktiivin täytäntöönpanon varmistamiseen ja siitä raportointiin. Tämä edellyttää lisäresursseja, osaamisen kehittämistä sekä toiminnan organisointia erityisesti Energiavirastolta ja julkiselta sektorilta.

Energiavirastolla on laajeneva rooli valvonnassa, ohjeistuksessa ja raportoinnissa. Tästä aiheutuva työmäärä lisääntyy joka tapauksessa muutamilla henkilötyövuosilla. Soveltamisalan merkittävä laajentuminen ja yksittäisten valvottavien tehtävien määrän lisääntyminen luo ennakoimattoman tilanteen hallinnollisen työmäärän hallitsemattomalle kasvulle. Lisäksi uudet tarvittavat tietojärjestelmät ja vaadittavat kansalliset ja alueelliset suunnitelmat aiheuttavat sekä kertaluonteisia että jatkuvia kuluja.

Valtion, kuntien ja alueviranomaisten tulee ottaa energiatehokkuus yhä vahvemmin huomioon tavara- ja palveluhankinnoissa sekä rakennusten suunnittelussa, hankinnassa ja vuokrauksessa. Vaatimusten kohderyhmä kasvaa noin sadasta toimijasta lähes neljäntuhanteen ja poikkeamisperusteita on aiempaa vähemmän. Tämän seurauksena vaatimusten noudattaminen edellyttää tehokasta tiedottamista sekä valvontaa.

Kustannuksia aiheutuu myös investoinneista. Yksin julkisen sektorin johtoasemaa koskevassa 5 artiklassa arvio toimeenpanon kokonaiskustannuksista on 50–85 miljoonaa euroa vuodessa, mikä on arvioitu loppukulutuksen vähentämisveloitteen 214 GWh/v ja kunta-alan kauden 2008–2016 energiasäästösopimuksista kerätyn investointien kustannustiedon avulla. Lisäksi kuntien tulee laatia ja toteuttaa paikallisia lämmitys- ja jäähdytysuunnitelmia.

Energianeuvonnassa keskitettyjen asiointipisteiden toteutuksessa yhdessä rakennusten energiatehokkuusdirektiivin täytäntöönpanon kanssa on saavutettavissa synergiaetuja, mikä vähentää lisäresurssien tarvetta. Tässä on tärkeää tarkastella EU:n sosiaalisen ilmastonrahaston (Social Climate Fund) hyödyntämismahdollisuuksia.

Kokonaisuudessaan uudet hallinnolliset veloitteet tuovat mukanaan merkittäviä kustannuksia ja resurssitarpeita, mutta samalla luovat puitteita energiatehokkuuden parantamiselle sekä ympäristö- ja ilmastotavoitteiden saavuttamiselle.

Mahdolliset määrärahapäätökset valtion osalta tehdään osana talousarvioprosessia tai julkisen talouden suunnitelmassa.

Elinkeinoelämä

Direktiivin toimeenpano vaikuttaa elinkeinoelämään ja yrityksiin erityisesti energiatehokkuuden parantamistavoitteiden ja raportointivaatimusten kautta. Suomessa pitkään käytössä olleet ja tehokkaaksi osoittautuneet energiatehokkuussopimukset ovat joustava ja hyväksi todettu tapa päästä tavoitteisiin, mutta direktiivin tavoitteiden kiristyminen tekee niiden saavuttamisesta entistä haastavampaa ja edellyttää investointeja.

Myös EED (2018) velvoitti energiakatselmusten tekemiseen, mutta nyt veloitteet laajenevat katselmusten lisäksi myös energiahallintajärjestelmien käyttöönottoon ja soveltamisala myös pienempiin yrityksiin, kun veloitteet eivät enää perustu yrityksen kokoon vaan energiankulutukseen. Tämä aiheuttaa aluksi sertifiointi- ja hallinnointikuluja, mutta mahdollistaa energiatehokkuuden parantamisen ja energiakustannusten vähentämisen pidemmällä aikavälillä.

Yritysten hallinnollinen taakka kasvaa, kun uuden energiatehokkuus ensin -periaatteen soveltaminen on selvitettävä kaikissa merkittävissä investoinneissa ja hukkalämmön hyödyntämiseen tähtäävien laitospaikoitten kustannus-hyötyanalyysien soveltamisala laajenee. Datakeskuksille tuleva uusi vuotuinen kestävyysraportointivelvoite lisää myös yritysten hallinnollista taakkaa.

Erilaisilla rahoitus- ja tukimekanismeilla voidaan edistää energiatehokkuushankkeiden toteutumista, mutta erityisesti finanssialan toimijoille raportointivaatimukset voivat aiheuttaa lisäkustannuksia. Yleisesti

keskeinen haaste on käytettävissä olevan julkisen rahoituksen niukkeneminen julkisen talouden haastavan tilanteen takia.

Direktiivi tarjoaa myös mahdollisuuksia, sillä energiatehokkuuteen panostaminen voi parantaa yritysten kilpailuasemaa markkinoilla. Vaikutukset vaihtelevat kuitenkin merkittävästi toimialoittain ja alueittain. Esimerkiksi muuttotappioalueiden yritykset voivat kohdata enemmän haasteita ja epävarmuutta investointien toteuttamisessa kuin kasvavien alueiden toimijat.

Direktiivin tavoitteilla on suoria ja epäsuoria työllisyysvaikutuksia. Esimerkiksi rakennusten korjaaminen edellyttää huomattavia vuosittaisia investointeja ja lisää siten toteutuessaan rakennusalan työllisyyttä pitkällä aikavälillä. Energianeuvonnan ja energiapalvelujen lisääminen kotitalouksille ja yrityksille puolestaan voi luoda työpaikkoja energianeuvonnan, koulutuksen ja asiakaspalvelun parissa.

Kotitaloudet

Energianeuvonta auttaa tunnistamaan energiansäästötoimia, joiden toteuttaminen pienentää kotitalouksien energiankäyttöä ja energiakustannuksia. Kotitalouksien energiakustannuksia on mahdollista pienentää myös kulutusjoustolla (kulutuksen ajallinen ja määrällinen säättäminen). Kotitaloudet voivat hyötyä energiatehokkuusinvestointien tueksi tarjottavista julkisista rahoitusmekanismeista, kuten avustuksista ja lainoista, jos näitä on käytettävissä ja niitä myös pystytään hyödyntämään. Energiakorjaukset parantavat asuntojen sisäilmaolosuhteita ja asumismukavuutta sekä pidentävät asuntojen elinkaarta ja parantavat niiden arvon säilymistä.

Energiaköyhyys

Direktiivin tavoitteena on vähentää energiaköyhyyttä lisäämällä energiatehokkuustoimien saavutettavuutta ja tarjoamalla niihin teknistä tukea ja rahoitusta. Vaikka vaikutukset ovat pääosin positiivisia, on toteutumisen edellytyksenä riittävä resursointi ja kansallisten rahoitusmekanismien kehittäminen. Saatavilla ei vielä ole kohdennettua tukea energiatehokkuusinvestointeihin tai toimiin, paitsi jatkossa mahdollisesti EU:n sosiaalisesta ilmastorahastosta, jonka toimeenpano on vielä kesken.

3.2.2 Vaikutukset vaikutustyypeittäin

Direktiivin taloudellisia ja hallinnollisia vaikutuksia on käsitelty edellä luvussa 3.2.1 Vaikutukset kohderyhmittäin. Alla on kuvattu vaikutuksia energiatehokkuuteen ja energiansäästöön, päästöihin sekä energian huoltovarmuuteen.

Energiatehokkuus ja energiansäästö

Direktiivin tavoitteita ovat energian kulutuksen vähentäminen, energiansäästö ja energiatehokkuuden parantaminen. Direktiivin soveltamisala kattaa hyvin suuren osan Suomen energian loppukulutuksesta ja energiasektorilla erityisesti kaukolämmön.

Direktiivin velvoitteiden kansallinen toimeenpano tukee energiatehokkuustoimien toteuttamista loppukäytön eri sektoreilla, erityisesti energiatehokkuussopimusten kautta elinkeinoelämässä, kiinteistöalalla ja julkisella sektorilla. Vaikutuksia voidaan arvioida saavutettavan myös julkisista hankinnoista ja hukkalämmön hyödyntämisestä. Osalla näistä toimenpiteistä voidaan kattaa 8 artiklan sitovaa säästövelvoitetta, joka on paljon aiempaa velvoitekautta haasteellisempi. Direktiivin toimeenpanon toteutustapa ja erilaisten toimien laajuus ja velvoittavuus vaikuttavat saavutettavien energiansäästöjen kokonaistasoon, mutta erityisesti julkiselle sektorille sekä elinkeinoelämälle kohdistuviin kustannuksiin. Ottaen huomioon toteutetun ja olemassa olevan järjestelmällisen ja pitkäjänteisen työn energiatehokkuuden edistämiseksi Suomessa, direktiivin lisäisyysvaikutus jää vähäiseksi.

Päästövaikutukset

Energiatehokkuuden taso on Suomessa hyvä ja paranee edelleen. Energiantuotanto on vähähiilistynyt ja päästöt vähenevät nopeasti. Täten energiatehokkuusdirektiivin vaikutukset kasvihuonekaasupäästöihin eivät muodostu merkittäviksi.

Energian huoltovarmuus

Energian huoltovarmuutta parannetaan erityisesti energiatehokkuuden lisäämisen, kulutusjouston edistämisen ja energian käytön optimoinnin kautta. Näillä toimenpiteillä pyritään vähentämään energiajärjestelmän kuormitusta ja erityisesti kulutuspiikkejä.

Koko maan kattava riippumaton energianeuvonta on perinteisesti ollut vahva keino kannustaa energiatehokkuuden parantamiseen ja energian säästöön sekä uusiutuvan energian käyttöön, mikä parantaa huoltovarmuutta.

Liite 1. Artiklojen liittymät toisiinsa

Taulukossa on yhteenveto raportissa käsiteltävien energiategohokkuusdirektiivin eri artiklojen liittymäpinoista. Taulukko ei pyri olemaan täydellinen. Monissa artikloissa on tässä esitettyjen lisäksi joitain liittymäpintoja keskeisiin tavoitteisiin ilmaiseviin artikloihin (3 ja 8 artiklat). Artiklat 1–2, 12–20, 23, 32–36 ja 38–39 on jätetty pois taulukosta, sillä näissä ei ole liittymiä muihin artikloihin.

Artikla	3	4	5	6	7	8–10	11	21	22	24	25	26	27	28	29	30	31	37
3					x	x				x	x	x	x					
4			x			x											x	
5		x		x					x	x	x					x		
6			x			x												
7	x														x			
8–10	x	x		x			x			x	x					x	x	
11						x			x	x				x		x		
21									x									
22			x				x	x		x				x		x		
24	x		x			x	x		x							x		x
25	x		x			x												
26	x																	
27	x																	
28							x		x									
29					x									x				
30			x			x	x		x	x								
31		x				x												
37										x								

3 Energiategohokkuus ensin -periaate

4 Energiategohokkuustavoitteet

5 Julkisen sektorin johtoasema energiategohokkuudessa

6 Julkisten elinten rakennusten esimerkillinen rooli

7 Julkiset hankinnat

8–10 Energiansäästövelvoite, energiategohokkuusvelvoitejärjestelmä ja vaihtoehtoiset politiikkatoimet

11 Energianhallintajärjestelmät ja energiakatselmukset

12 Datakeskukset

21 Energiatodistusten näkyville asettaminen

22 Tiedottaminen ja tietoisuuden lisääminen

24 Heikossa asemassa olevien asiakkaiden vaikutusmahdollisuuksien lisääminen ja energiaköyhyyden lievittäminen

25 Lämmityksen ja jäähdytyksen arviointi ja suunnittelu

26 Lämmityksen ja jäähdytyksen tarjonta

27 Energian muuntaminen, siirto ja jakelu

28 Pätevyys-, akkreditointi- ja sertifiointijärjestelmien saatavuus

29 Energiapalvelut

30 Kansallinen energiategohokkuusrahasto, rahoitus ja tekninen tuki

31 Muuntokertoimet ja primäärienergiakertoimet

37 Asetuksen (EU) 2023/955 muuttaminen

Liite 2. Direktiivin liittyviä muihin direktiiveihin, lakeihin ja muihin velvoitteisiin

Artikla 6:

- EPBD päästötön rakennus
- EPBD perusparannussuunnitelma
- EPBD perusparannuspassi
- EPBD energiatodistus

Artikla 22:

- EPBD 17 artikla: Taloudelliset kannustimet, osaaminen ja markkinaesteet (kohta 12)
- EPBD 18 artikla: Rakennusten energiatehokkuutta koskevat keskitetyt asiointipisteet
- EPBD 19(13) artikla: Energiatehokkuustodistus

Artikla 24:

- Sähkön sisämarkkinadirektiivi (EU) 2019/944: artikkelit 5, 28 ja 29
- Maakaasudirektiivi 2009/73/EY: 3 artikla 3 kohta
- Hallintomalliasetus (EU) 2018/1999: 24 artikla
- Sosiaalinen ilmasto-rahasto: 3 artikla 2 kohta, 4 artikla 1 ja 3 kohdat, 6 artikla d, e, ja f kohdat, 7 artikla 2e kohta, 8 artikla 1a ja 1d sekä 2 kohdat, 9 artikla
- EPBD 3 artikla (perusparannussuunnitelma), 2b kohta
- EPBD 18 artikla (energiatodistukset), 2b kohta
- EPBD 29 artikla (energiapalvelut), 1 kohta

Artikla 25:

- Uusiutuvan energian direktiivi (EU) 2018/2001, 15 artikla 7 kohta
- Strategisesta ympäristöarvioinnista annettu direktiivi 2001/42/EY
- Hallintomalliasetus (EU) 2018/1999: 14 artikla 2 kohta

Artikla 26:

- Uusiutuvan energian direktiivi (EU) 2018/2001
 - o Uusiutuvan ja hukkalämmön määritelmien yhteys REDII-direktiiviin (resitaali (105))
 - o Viittaus 3. ja 4. kohdissa artiklaan 24 Kaukolämmitys ja -jäähdytys
- Hiilidioksidin geologista varastointia koskeva direktiivi (2009/31/EY)
 - o Kohdassa 7. uudistaminen ei koske direktiivin mukaista varastointiin liittyvää investointia
 - o Kohdassa 8. b) mahdollisuus vapauttaa geologisen varastointipaikan lähelle sijoitettavat laitokset veloitteesta
- Direktiivi (EU) 2019/944 sähkön sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä
 - o Kohdassa 9 viittaus lupaperusteisiin
- Teollisuuspäästödirektiivi 2010/75/EU
 - o Kohdassa 11 otettu mukaan sovellettaviin laitoksiin
- EPBD: uusien asiakkaiden liittäminen kaukolämpöjärjestelmiin

- Ympäristönsuojelulaki (527/2014)
 - o Ehdotus toimeenpanna artikla 4. kohta osana ympäristönsuojelulain toimeenpanoa

Artikla 27:

- Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2024/1711 direktiivien (EU) 2018/2001 ja (EU) 2019/944 muuttamisesta unionin sähkömarkkinoiden rakenteen parantamisen osalta
- Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2024/1747 asetusten (EU) 2019/942 ja (EU) 2019/943 muuttamisesta unionin sähkömarkkinoiden rakenteen parantamisen osalta
- Direktiivi (EU) 2024/1788 uusiutuvan kaasun, maakaasun ja vedyn sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä, direktiivin (EU) 2023/1791 muuttamisesta ja direktiivin 2009/73/EY kumoamisesta (maakaasun siirtoverkon kehittämissuunnitelma)
- Sähköjärjestelmän käytön suuntaviiva (EU) 2017/1485 (Fingridin investointisuunnitelma)
- Teollisuuspäästädirektiivi (2010/75/EU) (EED kohta 11)

Artikla 28:

- EPBD 25 Artikla: Riippumattomat asiantuntijat
- EPBD 26 Artikla: Rakennusalan ammattilaisten sertifiointi
- Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 765/2008: Akkreditointia koskevat yleiset vaatimukset
- Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2018/1999, 28 Artikla: Sähköinen alusta
- Laki ammattipätevyyden tunnustamisesta (1384/2015)
- Laki vaatimustenmukaisuuden arviointipalvelujen pätevyyden toteamisesta (920/2005)

Artikla 30:

- EPBD 3 artikla: Kansallinen rakennusten perusparannussuunnitelma
- EPBD 9 artikla: Muiden kuin asuinrakennusten energiatehokkuutta koskevat vähimmäisvaatimukset ja asuinrakennuskannan asteittaista perusparannusta koskeva kehityspolku
- EPBD 17 artikla: Taloudelliset kannustimet, osaaminen ja markkinaesteet
- EPBD 18 artikla: Rakennusten energiatehokkuutta koskevat keskitetyt asiointipisteet
- EPBD 29 artikla: Tiedottaminen
- Kestävän rahoituksen luokittelujärjestelmä, Taksonomia: EU Taxonomy regulation (EU) 2020/852
- Kestävyysraportointidirektiivi: Corporate Sustainability Reporting Directive, CSRD (EU) 2022/2464 ja siihen liittyvät Kestävyysraportointistandardit, European Sustainability Reporting Standards, ESRS (EU) 2023/2772
- EU:n vakavaraisuusasetus, uudistuspaketti: Regulation on prudential requirements for credit institutions and investment firms (EU) 2019/876 (CRR2)

Artikla 31:

- EPBD: liitteen 1 vaatimukset primäärienergiakertoimien asettamisesta

Liite 3. Työryhmä, asiantuntijatyöryhmät sekä muut kuullut tahot

Työryhmän kokoonpano

Juhani Tirkkonen, työ- ja elinkeinoministeriö, puheenjohtaja

Lea Gynther, Motiva Oy, asiantuntijasihteeri
Saara Jääskeläinen, liikenne- ja viestintäministeriö
Jyrki Kauppinen, ympäristöministeriö
Johanna von Knorring-Rosenlew, valtiovarainministeriö
Pia Kotro, työ- ja elinkeinoministeriö, varapuheenjohtaja
Päivi Laitila, työ- ja elinkeinoministeriö
Eriika Melkas, työ- ja elinkeinoministeriö

Pauliina Pekonen, valtiovarainministeriö
Timo Ritonummi, työ- ja elinkeinoministeriö
Hanne Siikavirta, ympäristöministeriö
Ulla Suomi, Motiva Oy
Juha Toivanen, Energiavirasto
Nina Vaasvainio, Motiva Oy, kokoussihteeri
Heikki Väisänen, Energiavirasto
Mirjami Ylinen, Energiavirasto, asiantuntijasihteeri

Asiantuntijatyöryhmien kokoonpano

Artikla 3 Energiatehokkuus ensin -periaate

Juha Toivanen, Energiavirasto, puheenjohtaja
Johanna Kirkinen, Energiavirasto, puheenjohtaja

Jari Gröhn, Väylävirasto
Mikko Heikkilä, Fingrid Oyj
Jyrki Kauppinen, ympäristöministeriö
Sirpa Leino, Energiateollisuus Ry
Mikko Lepistö, SSAB
Janne Peljo, Elinkeinoelämän keskusliitto
Vesa Peltola, Suomen Kuntaliitto ry

Samuel Rintamäki, Ramboll
Annukka Saari, Teknologiateollisuus
Ulla Suomi, Motiva
Tuomas Tikka, Kemianteollisuus
Heikki Vierimaa, Metsäteollisuus Ry
Heikki Väisänen, Energiavirasto

Artikla 4 Energiatehokkuustavoitteet

Pia Kotro, työ- ja elinkeinoministeriö, puheenjohtaja
Bettina Lemström, työ- ja elinkeinoministeriö, puheenjohtaja

Ulla Suomi, Motiva Oy
Leena Timonen, Tilastokeskus

Heikki Väisänen, Energiavirasto

Artikla 5 Julkisen sektorin johtoasema energiategokkuudessa & Artikla 6 Julkisten elinten rakennusten esimerkillinen rooli

Tiina Sekki, Energiavirasto, puheenjohtaja

Harri Heinaro, Motiva Oy
Tapio Jalo, Senaatti-kiinteistöt
Jyrki Kauppinen, ympäristöministeriö
Pia Kotro, työ- ja elinkeinoministeriö
Joel Laakso, Maakuntien tilakeskus
Tero Lähde, Traficom
Tupuna Manner, Traficom

Katri Myllykoski, Traficom
Jussi Niemi, Maakuntien tilakeskus
Pauliina Pekonen, valtiovarainministeriö
Vesa Peltola, Suomen Kuntaliitto ry
Pasi Pipatti, Senaatti-kiinteistöt
Timo Ritonummi, työ- ja elinkeinoministeriö
Anna Sahiluoma, Motiva Oy

Mikko Somersalmi, Kiinteistönomistajat ja rakennuttajat Rakli ry
Marko Suomela, Kuntien tilatietopalvelu

Terttu Vainio, Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy
Sami Ylenius, KOVA ry
Mirjami Ylinen, Energiavirasto

Artikla 7 Julkiset hankinnat

Eriika Melkas, työ- ja elinkeinoministeriö, puheenjohtaja

Riikka Hietanen, työ- ja elinkeinoministeriö
Lauri Korhonen, Väylävirasto
Pia Kotro, työ- ja elinkeinoministeriö
Matias Nikkari, Suomen Kuntaliitto ry

Vesa Peltola, Suomen Kuntaliitto ry
Juha Toivanen, Energiavirasto
Taneli Varis, Motiva Oy

Artiklat 8 Energiansäästövelvoite, 9 Energiatohokkuusvelvoitejärjestelmät sekä 10 Vaihtoehtoiset politiikkatoimet

Heikki Väisänen, Energiavirasto, puheenjohtaja

Saara Elväs, Motiva Oy
Lea Gynther, Motiva Oy
Johanna Kirkinen, Energiavirasto
Pia Kotro, työ- ja elinkeinoministeriö

Tiina Sekki, Energiavirasto
Ulla Suomi, Motiva Oy
Juha Toivanen, Energiavirasto

Artikla 11 Energianhallintajärjestelmät ja energiakatselmukset

Timo Vihavainen, Energiavirasto, puheenjohtaja

Harri Heinaro, Motiva Oy
Tomi Kiuru, Motiva Oy
Pekka Kärpänen, työ- ja elinkeinoministeriö

Erja Saarivirta, Motiva Oy
Juha Toivanen, Energiavirasto
Mirjami Ylinen, Energiavirasto

Artikla 12 Datakeskukset

Pia Kotro, työ- ja elinkeinoministeriö, puheenjohtaja

Lea Gynther, Motiva Oy
Johanna Kirkinen, Energiavirasto
Eero Lindqvist, Datakeskusyhdistys
Eriika Melkas, työ- ja elinkeinoministeriö

Tuuli Ojala, liikenne- ja viestintäministeriö
Veijo Terho, Datakeskusyhdistys
Timo Vihavainen, Energiavirasto

Artiklat 13–20 Mittausasiat

Eriika Melkas, työ- ja elinkeinoministeriö, puheenjohtaja

Artikla 21 Sopimusasiat

Eriika Melkas, työ- ja elinkeinoministeriö, puheenjohtaja

Anu Karjalainen, ympäristöministeriö
Riitta Kokko-Herrala, oikeusministeriö
Sirpa Leino, Energiateollisuus ry

Heli Piilikangas, Energiavirasto
Markus Tervonen, oikeusministeriö

Artikla 22 Energianeuvonta

Mervi Suni, Energiavirasto, puheenjohtaja

Jyrki Kauppinen, ympäristöministeriö
Matias Kinnunen, Kilpailu- ja kuluttajavirasto
Johanna Kirkinen, Energiavirasto
Pia Kotro, työ- ja elinkeinoministeriö
Päivi Laitila, työ- ja elinkeinoministeriö
Eriika Melkas, työ- ja elinkeinoministeriö
Kirsi Pulkkinen, oikeusministeriö

Veli-Pekka Reskola, maa- ja metsätalousministeriö
Mikko Somersalmi, Kiinteistönomistajat ja rakennuttajat Rakli ry
Markus Tervonen, oikeusministeriö
Leila Timonen, Motiva Oy
Mirjami Ylinen, Energiavirasto

Artikla 24 Energiaköyhyys

Johanna Kirkinen, Energiavirasto, puheenjohtaja

Mikko Friipyöli, ympäristöministeriö
Heta-Elena Heiskanen, ympäristöministeriö
Antonia Husberg, maa- ja metsätalousministeriö
Sirpa Leino, Energiateollisuus ry

Jere Päivinen, sosiaali- ja terveysministeriö
Timo Ritonummi, työ- ja elinkeinoministeriö
Anna Sahiluoma, Motiva Oy
Heikki Väisänen, Energiavirasto

Artikla 25 Lämmityksen ja jäähdytyksen arviointi ja suunnittelu

Maiju Seppälä, Energiavirasto, puheenjohtaja

Milja Aarni, Motiva Oy
Janne Kerttula, Energiateollisuus ry
Harri-Pekka Korhonen, Fortum Oyj
Pia Kotro, työ- ja elinkeinoministeriö

Päivi Laitila, työ- ja elinkeinoministeriö
Roland Magnusson, Energiavirasto
Vesa Peltola, Suomen Kuntaliitto ry
Mervi Suni, Energiavirasto

Artikla 26 Tehokas kaukolämmitys ja laitoskohtaiset kustannus-hyötyanalyysit

Maiju Seppälä, Energiavirasto, puheenjohtaja

Timo Kivi, Fortum Oyj
Pia Kotro, työ- ja elinkeinoministeriö
Sanna Kytömäki, Hyvinkään Lämpövoima Oy
Päivi Laitila, työ- ja elinkeinoministeriö

Eriika Melkas, työ- ja elinkeinoministeriö
Henri Vaitomaa, Energiavirasto
Mikko Vuorenmaa, Energiateollisuus ry

Artikla 27 Energian muunto, siirto ja jakelu

Tiina Karppinen, Energiavirasto, puheenjohtaja

Maija Laine, Energiavirasto
Ina Lehto, Energiateollisuus ry

Tatu Pahkala, työ- ja elinkeinoministeriö
Timo Ritonummi, työ- ja elinkeinoministeriö

Artikla 28 Pätevytyminen, akkreditointi, sertifiointi

Timo Vihavainen, Energiavirasto, puheenjohtaja

Tomi Kiuru, Motiva Oy
Eriika Melkas, työ- ja elinkeinoministeriö

Mervi Suni, Energiavirasto

Artikla 29 Energiapalvelut

Timo Vihavainen, Energiavirasto, puheenjohtaja

Tanja Hyvönen, Motiva Oy
Tomi Kiuru, Motiva Oy
Pekka Kärpänen, työ- ja elinkeinoministeriö

Erja Saarivirta, Motiva Oy
Juha Toivanen, Energiavirasto
Mirjami Ylinen, Energiavirasto

Artikla 30 Kansallinen energiatehokkuusrahassto, rahoitus ja tekninen tuki

Päivi Laitila, työ- ja elinkeinoministeriö, puheenjohtaja

Rami Erkkilä, Kuntarahoitus
Kirsi-Maaria Forssell, Motiva Oy
Aleksi Kaakinen, Finanssiala ry

Jyrki Kauppinen, ympäristöministeriö
Pia Kotro, työ- ja elinkeinoministeriö
Tiina Sekki, Energiavirasto

Artikla 31 Muunto- ja PEF-kertoimet

Lea Gynther, Motiva Oy, puheenjohtaja

Pia Kotro, työ- ja elinkeinoministeriö
Bettina Lemström, työ- ja elinkeinoministeriö

Timo Ritonummi, työ- ja elinkeinoministeriö

Artikla 35 Uudelleentarkastelu ja seuranta

Ulla Suomi, Motiva Oy, puheenjohtaja

Pia Kotro, työ- ja elinkeinoministeriö
Leena Timonen, Tilastokeskus

Heikki Väisänen, Energiavirasto

Muut kuullut tahot

Artikla 30

Milla Kouri, valtiovarainministeriö
Helka Kärkkäinen, valtiovarainministeriö
Bella Laiho, valtiovarainministeriö

Nina Männymäki, Finanssivalvonta
Jari Vaine, Suomen Kuntaliitto